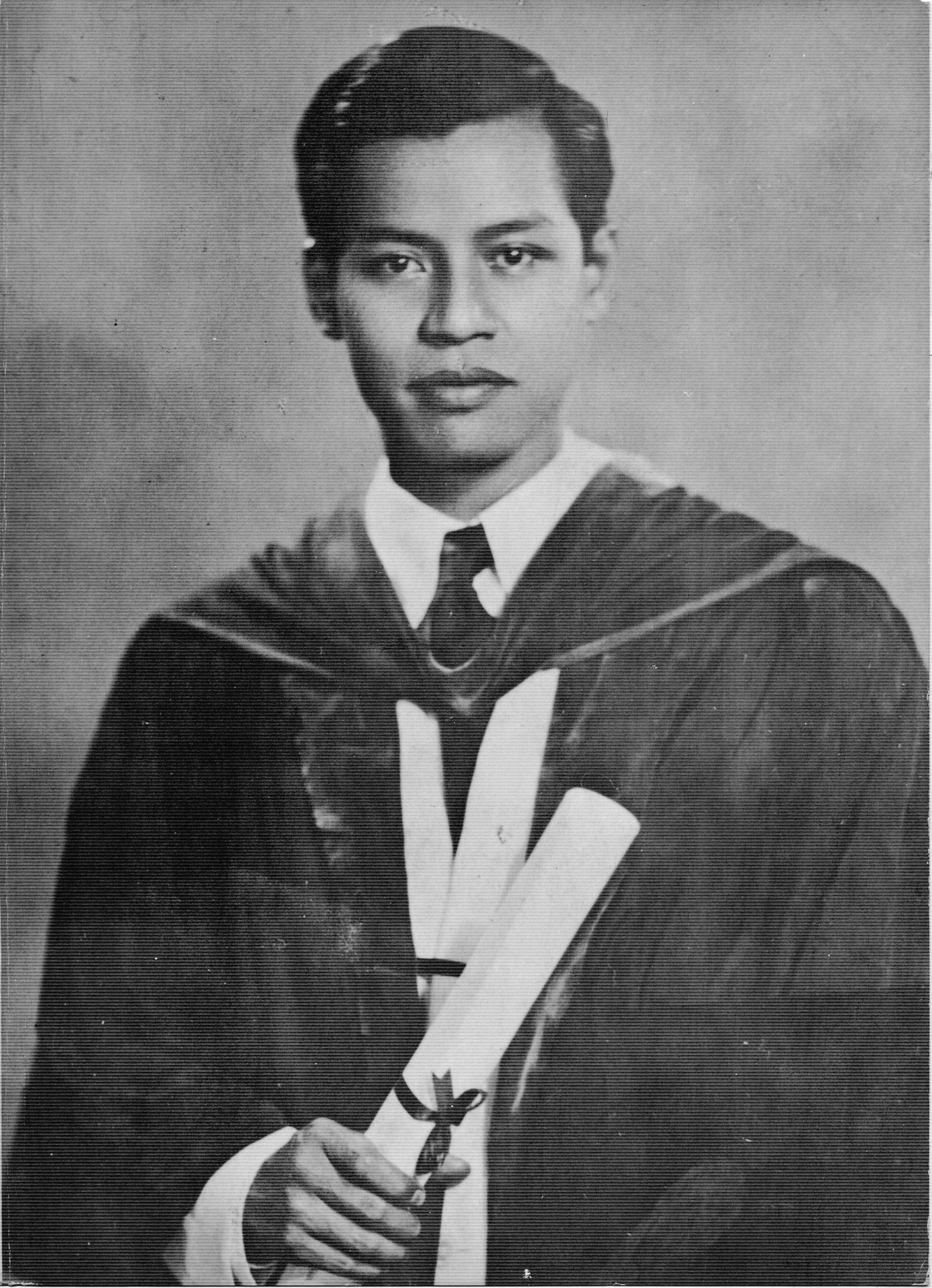
งานพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ

งานพระราชทานเพลิงศพ

พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ

ณ เมรุวัดมกุฎกษัตริยาราม

วันอาทิตย์ ที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๖

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๕๖ ๕๗ | สำนักพระราชวัง

๒๙ สิงหาคม ๒๕๒๖

พระราชทานเพลิงศพ พันตำรวจเอก ไวโรจน์ ธนโกเศศ ข้าราชการ สังกัดกระทรวงมหาดไทย ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพมหานคร

<u>วันอาทิตย์ ที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๖</u> เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานเพลิง.

บุญสม พิมพ์.

(ส) ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พันตำรวจเอก ไวโรจน์ ธนโกเศศ เพื่อทราบ เครื่องพระราชทานเพลิงและเจ้าพนักงานผู้เชิญมานี้ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม

พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ได้ล้มป่วยและเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์หลายครั้ง ครั้งสุดท้ายเมื่ออาการของโรคหัวใจกำเริบขึ้นจนสุดการเยียวยาของแพทย์ก็ได้ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันเสาร์ที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ เวลา ๑๐.๑๐ น. ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สิริรวมอายุได้ ๕๘ ปี ๕ เดือน ๒ วัน

เมื่อได้กำหนดวันประชุมเพลิงที่แน่นอน ครอบครัว พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรม-ราชินีนาถ ได้ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเพลิงศพ อันเป็นพระมหากรุณา-ธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมแก่ พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ เป็นล้นพ้น ซึ่งหาก พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ มีญาณวิถีทางใดจะทราบแล้วคงจะปลื้มปีติโสมนัส สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเกียรติยศอันสูงส่งเช่นนี้เป็นอย่างยิ่ง

ครอบครัว พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ขอน้อมเกล้าน้อม-กระหม่อมกราบถวายบังคมแทบเบื้องพระยุคลบาททั้งสองพระองค์ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณจนหาที่สุดมิได้

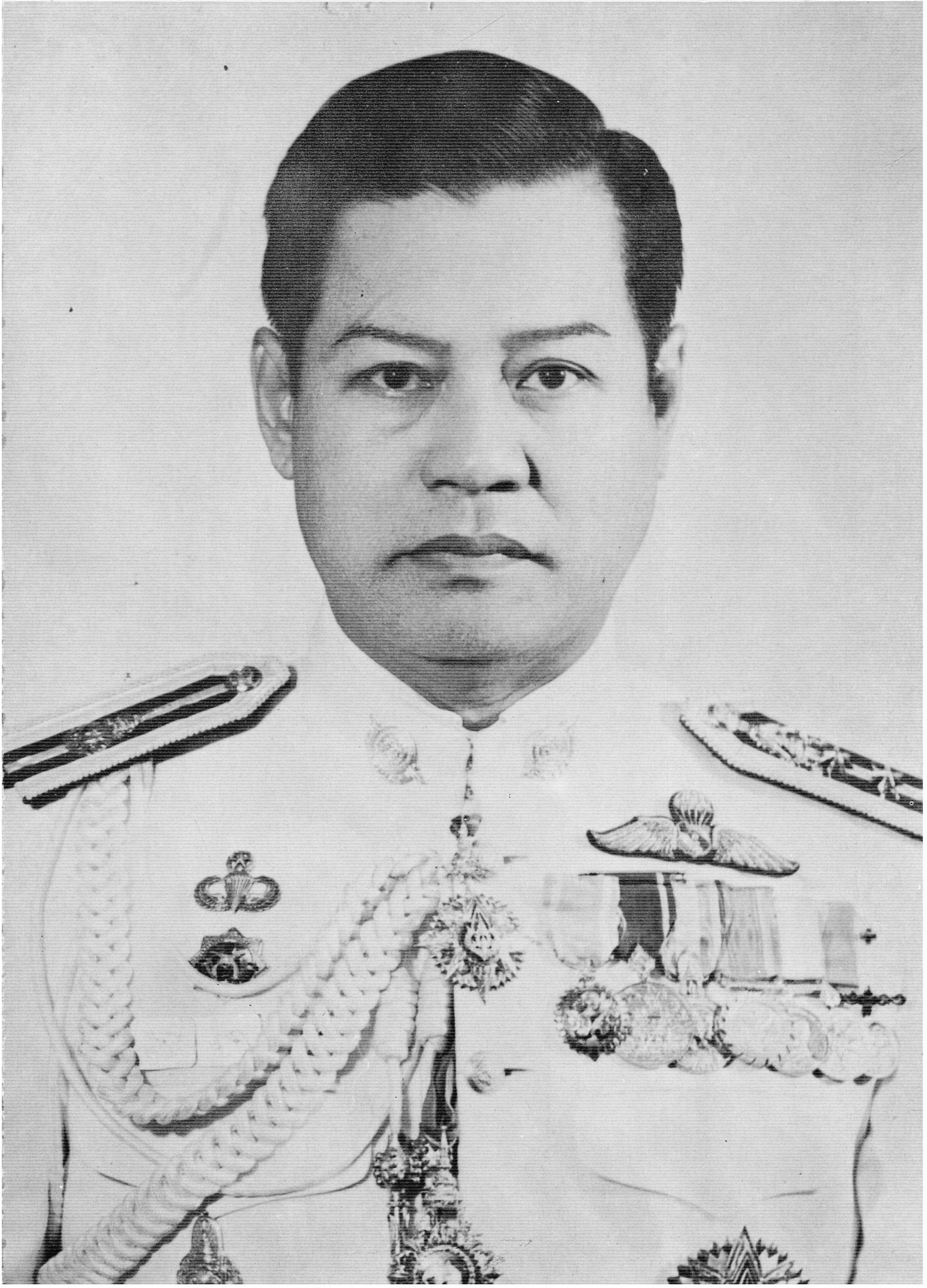
ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า นางประสาร ธนโกเศศ

พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ อนโกเศศ

ชาตะ ๔ มิถุนายน ๒๔๖๗

อนิจกรรม ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๕

ประวัติ

พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ

ชื่อ ไวโรจน์ ธนโกเศศ

เกิด ๔ มิถุนายน ๒๔๖๗

ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๕

สิริรวมอายุได้ ๕๘ ปี ๕ เดือน ๒ วัน

ภูมิลำเนา เทเวศน์ พระนคร

ชื่อบิดา พระดรุณพยุหรักษ์ (บุญเย็น ธนโกเศศ)

ชื่อมารดา นางดรุณพยุหรักษ์ (แผ่ว ธนโกเศศ)

พี่น้อง มีทั้งหมด ๔ คน คือ

๑. หม่อมวิภา รัชนี

๒. พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ

๓. น.ส. ประภัสสร ธนโกเศศ (Shirley)

๔. น.ส. สุนันท์ ธนโกเศศ

ครอบครัว สมรสกับ น.ส. ประสาร รังสิโรจน์ มีบุตรธิดา ๔ คน คือ

๑. พ.ญ. สร้อยสอางค์ พิกุลสด (สมรสกับนายปี่ติ พิกุลสุด)

๒. น.ส. สุรางค์รัตน์ ธนโกเศศ

๓. นาย ธนา ธนโกเศศ

๔. นาย นิธิ ธนโกเศศ

พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ เกิดวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๗ ณ บ้านบางลำภู อ. พระนคร กรุงเทพมหานคร บุตรพระดรุณพยุหรักษ์ กับนางดรุณพยุหรักษ์ สมรสกับ น.ส. ประสาร รังสิโรจน์ บุตรนายเหรียญ รังสิโรจน์ และนางยี่โถ รังสิโรจน์ พ.ต.อ.

(พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ป่วยเป็นโรคหัวใจและได้เข้าพักรักษาพยาบาล ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ เวลา ๑๗.๐๐ น. และได้ถึงแก่อนิจกรรมด้วยอาการอันสงบท่ามกลางภรรยาและบุตรธิดา ณ ห้อง ไอ.ซี.ยู. ตึกอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ เวลา ๑๐.๑๐ น. รวมเวลาที่เข้ารับการรักษา ๑๗ ช.ม. ๑๐ นาที สิริรวมอายุได้ ๕๘ ปี ๕ เดือน ๒ วัน

การศึกษา

ประถมศึกษา	— โรงเรียนแนบวิทยา
มัธยมศึกษา	— โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย
อุดมศึกษา	— จบเตรียมอุดมจุฬารุ่น ๒
	— จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (แพทย์ศาสตร์บัณฑิตรุ่น ๓)

การศึกษาเพิ่มเติม

— จบหลักสูตรวิทยาลัยกองทัพบก (รุ่น ๑๔)

— หลักสูตรสงครามจิตวิทยา (รุ่น ๑๖ บ.ก. ๑ ทหารสูงสุด)

— หลักสูตร ก.อ. รมน. (รุ่นสวนรื่นฤดี)

— หลักสูตรโรงเรียนการข่าวชั้นสูง ท.บ. (รุ่น ๒)

— พลร่มค่ายนเรศวร

— มหาวิทยาลัย จอห์น ฮอปกิ้น (แมรี่แลนด์) สหรัฐอเมริกา

การรับราชการ

๒๔๙๖	— แพทย์ตำรวจชายแดน (ช.ด.) ค่ายสุรนารี (โคราช)
	— แพทย์ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ค่ายเสนีย์รณยุทธ (อุดรธานี)
๑๘ ส.ค. ๒๕๑๓	— รอง หน. ฝอ. ตชด.
๑ มิ.ย. ๒๕๑๕	— รอง ผบก. อ.ก. ตชด.
๑ ธ.ค. ๒๕๑๖	— รอง ผบก. สสน. ตชด.
๒๖ ธ.ค. ๒๕๒๑	— รอง ผบก. ตชด. ภาค ๓ (ค่ายดารารัศมี) อ. แม่ริม เชียงใหม่

๑๙ มิ.ย. ๒๕๒๓ — แพทย์พิเศษงานชีวเคมีและเขม่าดินปืน สถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ จนถึงแก่อนิจกรรม

การดูงานต่างประเทศครั้งที่ ๑ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

— ดูงานสายการแพทย์ ฟอร์ต แบรก (นอร์ธ คาโรไลน่า)

— ฟอร์ต ลี (เวอร์จิเนีย)

— ฟอร์ต เบนนิ่ง (จอร์เจีย)

— ฟอร์ต แซมฮุสตัน (เท็กซัส)

การดูงานต่างประเทศครั้งที่ ๒ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

— มหาวิทยาลัย จอห์น ฮอปกินส์ รัฐแมรี่แลนด์ สหรัฐอเมริกา

— โรงพยาบาลทหาร วอลเตอร์ รีด (ค.ศ. ๑๙๗๐ และ ๑๙๗๗)

— โรงพยาบาลคาปิโอลานี รัฐฮาวาย (ค.ศ. ๑๙๗๘)

ผลงาน

— ได้เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งโรงเรียนพยาบาลภาคสนาม และเป็นอาจารย์ผู้ควบคุม ได้ผลิตนักเรียนรุ่นแรกเป็นครูฝึกและเป็นครูสอนนักเรียนพยาบาล ภาคสนามต่อ ๆ มา ตั้งที่ตึกชาติตระการโกศล, และค่ายมฤคทายวัน ชะอำ

— เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนพยาบาลประจำหมู่ ตชด. ในการที่ ตชด. ขาดนายสิบพยาบาล

— เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนอบรมวิชาพยาบาลเบื้องต้น แก่ครูโรงเรียนไกลคมนาคม ๑๖๗ โรงเรียน ที่ ก.ก. ตชด. เขต ๓ อุบลราชธานี

— เป็นผู้อำนวยการฝึกพยาบาล ตชด. ในเรื่องการวางแผนครอบครัวร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข ที่ศูนย์งานวางแผนครอบครัวภาคเหนือ อ. ห้างฉัตร จ. ลำปาง

2

— เป็นผู้อำนวยการฝึก นายตำรวจพยาบาลและพยาบาลอาวุโส ให้อบรมวิชาผดุงครรภ์ เพื่อทำคลอดให้แก่ชนบทห่างไกลที่อยู่รอบ ๆ หมวด ตชด. โดยเรียนภาคทฤษฎีที่กองอนามัยแม่และเด็กสาธร ๑ เดือน และหลักสูตรการปฏิบัติการทำคลอดที่ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต ๗ จังหวัดราชบุรี ๒ เดือน

— ผู้ตั้งกองกำกับสายการแพทย์ตำรวจตระเวนชายแดน (กก. ๕ สสน. ตชด.)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

๕ ธ.ค. ๒๔๙๘	— เบญจมาภรณ์ช้างเผือก
๑๘ เม.ย. ๒๔๙๘	— เหรียญราชการชายแดน
๕ ธ.ค. ๒๕๐๐	— จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย
๕ ธ.ค. ๒๕๐๘	— จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก
๕ ธ.ค. ๒๕๑๐	— ตริตาภรณ์ มงกุฎไทย
๕ ธ.ค. ๒๕๑๑	— เหรียญจักรมาลา
๕ ธ.ค. ๒๕๑๒	— ตริตาภรณ์ช้างเผือก
๕ ธ.ค. ๒๕๑๕	— ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย
๕ ธ.ค. ๒๕๒๑	— ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก

ขอขอบคุณ

เจ้าภาพพิธีสวดพระอภิธรรม
ผู้ร่วมทำบุญในพิธีบำเพ็ญกุศล
ผู้นำพวงหรีดและดอกไม้มาเคารพ
ท่านผู้มีจดหมายและโทรเลขมาแสดงความเสียใจ

หากมีสิ่งบกพร่องด้วยประการใด ๆ ก็ดี

ขอได้โปรดประทานอภัยให้ด้วย

รายนามเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมศพ

พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ

อาทิตย์	๖	พฤศจิกายน	๒๕๒๕	ภรรยาและบุตรธิดา
จันทร์	๗	พฤศจิกายน	๒๕๒๕	โรงเรียนดรุณวิทย์–โรงเรียนนันทวรวิทย์
อังคาร	๘	พฤศจิกายน	๒๕๒๕	ศูนย์บริการโลหิตสภากาชาดไทย
พุธ	๙	พฤศจิกายน	๒๕๒๕	สำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ
พฤหัสบดี	๑๐	พฤศจิกายน	๒๕๒๕	กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
ศุกร์	๑๑	พฤศจิกายน	๒๕๒๕	คณะพี่น้องปากคลองบางบัวทอง
เสาร์	๑๒	พฤศจิกายน	๒๕๒๕	เพื่อนร่วมรุ่นพยาบาล ปี ๘๖
อาทิตย์	๑๓	พฤศจิกายน	๒๕๒๕	วัดมกุฏกษัตริยาราม

รายนามท่านผู้นำพวงหรีดมาเคารพศพ

พล.ต.อ. สุรพล — สาลินี จุลละพราหมณ์

พล.ต.ต. เสริม — ทองย้อย ยะคะเสม

พล.ต.ต. สุภัค บัณฑุรัตน์

เพื่อนแพทย์จุฬา รุ่น ๓

คณบดีคณะแพทยศาสตร์ จุฬา ฯ

สมาคมศิษย์เก่าแพทย์จุฬา

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

สถาบันนิติเวชวิทยา

งานพยาบาลโรงพยาบาลตำรวจ

สำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ

งานวิสัญญี ฯ ร.พ. ตำรวจ

เพื่อนวชิราวุธ วิทยาลัย

พยาบาลจุฬาฯ ปี ๒๔๙๐

กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย

ศูนย์บริการโลหิต สภากาชาดไทย

ข้าราชการศูนย์ส่งกลับ รน. พล

มูลนิธิเปี่ยมอนุสรณ์

วทบ. รุ่น ๑๔

เพื่อนร่วมรุ่นถาวรานุกูล

คุณแก้วขวัญ — เพ็ญศรี และครอบครัว

ธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขาบางชัน

ธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขาบางบัวทอง

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาบางบัวทอง

ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด สาขาบางบัวทอง

ร้านสหกรณ์บางบัวทอง

สำนักงานการประปา บางบัวทอง

โรงเรียนบางบัวทอง

เจ้าของและครูใหญ่โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์

โรงเรียนนันทวรวิทย์

โรงเรียนดรุณวิทย์ศึกษา

ถถ. ๒ บ.ต.ร.

นักศึกษาพยาบาลสาธารณสุข รุ่น ๓

ฝ่ายผลิตภัณฑ์การแพทย์ บ. บอร์เนียว (ประเทศไทย) จำกัด

บริษัท สยามจินม่าร์แลนด์ จำกัด

บริษัท ไวเอท จำกัด

ฝ่ายเวชภัณฑ์ บริษัท บอร์เนียว (ประเทศไทย) จำกัด

คณะพี่น้องปากคลองบางบัวทอง

คุณไพเราะ สามลปาล และครอบครัว

ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุเอ็ด คชเสนี และพี่น้อง

นายแพทย์เจริญ วัฒนสุชาติ

นายแพทย์โกศล — แพทย์หญิงน้อม เลขวัตร

คุณสอาด พิกุลสด และครอบครัว

ม.ร.ว. ภัทรชัย — ลลิดา รัชนี

ครอบครัว วิมุกตะลพ

พี่และน้อง สกุลชูโต

ครอบครัวสุขสมบูรณ์

พ.ต.อ. บุญสิน — ม.ล. พันธุ์ศรี เชิดเกียรติกุล

พ.ต.อ. พร้อม นิคมภักดี และครอบครัว

พ.ต.ท. สมโภช – ร.ต. หญิง สำเภา โมราถบ

ร.อ. ชะโลม รัตนเสถียร ส.ส. นนทบุรี

ร.อ. สุนัย – สุพัชรินทร์ สมบัติตะวนิช

ร.ต.อ. พล ฮามวงศ์

ร.ต.ต. กุศล – ร.ต.ต. มัชฌิ

ร.ต.ต. มนตรี อินทร์คุ้มวงษ์

นายชัยสิทธิ์ ทำภบ (นายอำเภอบางบัวทอง)

คุณสุคนธ์ ชัชวาลนนท์ และภรรยา

คุณราตรี ประสาททอง การประปานครหลวง

คุณบุญเจือ – บุญพา ธนโกเศศ

พ.ต.ต. สุรพล – เทพยุดา ธนโกเศศ

คุณเตี๊ย ธนโกเศศ และครอบครัว

คุณดิเรก – เพ็ญประภา ไร่ปิ่น

คุณวิเชียร พงศ์ทองคำ

คุณกล้าณรงค์ เต็มพิทักษ์

คุณธีรศักดิ์ นิ่มกิตติกุล

คุณอนันต์ สุขสงวน

คุณสวัสดี – เสาวลักษณ์ (อ.)

คุณประสาร ศิริไทย

คุณชูศักดิ์ ลัดดากลม และครอบครัว

วัดศาลากุล

พระวินัยธร ประจวบสุขก้อน (วัดท้ายเมือง)

วชิราวุธ ปร.

ขอให้นามสกุลของพระจักษร
สมบัติ (เปล่ง) ตามที่ขอมานั้น ว่า
"ธนโกเศศ" (เขียนเปนตัวอักษรโรมันว่า
"Dhanakoses") อันเปนมงคลนาม
ขอให้สกุล ธนโกเศศ จง
เจริญรุ่งเรืองมั่นคงอยู่ในกรุงสยาม
ชั่วกัลปาวสาน ฯ

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๖

บันทึกคุณพ่อ

ตระกูล ธนโกเศศ ที่ข้าพเจ้ารวบรวมได้นี้ส่วนใหญ่ได้จากคุณย่ากริ (นางสาวกริ ธนโกเศศ) ซึ่งเป็นย่าของข้าพเจ้า บ้านท่านเป็นบ้านไม้สักแบบโบราณหลังใหญ่ เป็นบ้านของปู่ยินย่าเกด เพราะท่านเป็นพี่สาวของคุณปู่ และยังไม่แต่งงานอยู่เป็นโสดจนตลอดชีวิต บ้านนี้เป็นที่เกิดของคุณพ่อ (บุญเย็น) อายันต์, อาหยาด ตลอดจนอายุดก็เกิดที่นั่นด้วย

บ้านนี้ตั้งอยู่ปากตรอกเทเวศน์ซอย ๓ เดี๋ยวนี้ หน้าบ้านเป็นรั้วสังกะสีอยู่ติดถนนผดุงกรุงเกษม มีป้ายขายลูกหมากบาตร์ (น้ำพริกเผา) และขายธูป สมัยข้าพเจ้ายังเด็กแม้เกิดที่บ้านคุณตา (หลวงสุนทรภักดี) มักจะขึ้นรถเฟียตหน้าหม้อทองเหลือง มีเกียร์เป็นช่องมาเที่ยวกับคุณพ่อคุณแม่เสมอ รถที่มาสมัยนั้นเพิ่งเริ่มเลิกใช้รถม้า เป็นรถที่ทันสมัยคันหนึ่ง เป็นรถประทุนผ้าเปิดปิดได้ มีที่นั่งสองตอน คุณพ่อขับเองคุณแม่มักนั่งหน้า ส่วนข้างหลังบรรดาลูก ๆ ทั้งหลายนั่ง มีพี่วิภา และน้องสองคนคือน้องแป๊ะ (ภัสสร) และน้องแดง (สุนันท์) ส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวสวนคุณย่าสมัยนั้นเป็นราว ๆ ก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕ ยังไม่เปลี่ยนแปลงการปกครอง นับว่าสมัยของข้าพเจ้าเป็นสมัยรัชกาลที่ ๗ แม้ว่าข้าพเจ้าจะเกิดในปลายรัชกาลที่ ๖ (๔ มิ.ย. ๒๔๖๗) ก็ตาม

เนื่องด้วยเราอยู่บ้านหลังวัดสังเวช เป็นบ้านไม้สองชั้น ทรงปั้นหยาทาสีเขียว หลังคามุงกระเบื้องใกล้วัดสังเวช ซึ่งอากาศไม่สู้ดีเวลามีการเผาศพจะเหม็นอบไปหมด ใต้ถุนบ้านเป็นดินและเพราะน้ำแม่น้ำขึ้นมาถึงมีหมูวัดหนีเข้ามาเที่ยวหากินกันเพ่นพ่าน บางตัวตามหลังก็เปื้อนอุจจาระ เพราะถ่ายลงใต้ถุนดินกัน เหตุนี้คุณพ่อมักจะพาไปเที่ยวไปรถ อย่างดีก็ถนนทางทุ่งบางกะปิ ซึ่งเป็นท้องนาเปลี่ยวสุดลูกหูลูกตา พอเลย ร.ร. มาแตร์ ฯ และสถานทูตอังกฤษ จะเปลี่ยวมีถนนไปสุดที่ ร.ร. วัฒนา มองเห็นแต่ต้นสนโรงเรียนวัฒนาอยู่ลิบ ๆ โดยมากไปจอดเก็บผักบัวกัน เด็ก ๆ จึงเรียกว่า ถนนผักบัว ที่นั่นอากาศดี นาน ๆ จะมีฝรั่งขี่ม้าเล่นผ่านมาสักทีหนึ่ง

นาน ๆ คุณพ่อก็พามาเที่ยวบ้านคุณย่าสักครั้งหนึ่ง คุณย่ากริเวลานั้นแก่มากแล้ว เวลาพูดต้องสั่นศีรษะคล้ายจะครางหือ ๆ ไปด้วย ท่านรักข้าพเจ้ามาก ข้าพเจ้าก็ชอบที่นั่นมากที่สุด

เพราะเป็นสวนขนัดใหญ่มากประมาณสามขนัด เนื้อที่ประมาณยี่สิบไร่เศษ บ้านก็ใหญ่โต, มีหอนั่ง, นอกชานระเบียงแล่นเลี้ยวไปถึงบ้านย่าจิ้นปู่พุฒซึ่งอยู่หลังบ้านนี้อีกทีหนึ่ง เวลาวิ่งโขยกบนนอกชาน กระดานไม้สักแผ่นใหญ่ ๆ เก่า ๆ หลายสิบปี มีเสียงดังเป็นที่ถูกอกถูกใจเสียเหลือประมาณ เฉพาะบนเรือนนั้นกว้างใหญ่ขนาดเด็กเล็ก ๆ พอกำลังวิ่งซนเล่นเอาเถิดกันได้อย่างสบายสักสิบคนโดยจะจับกันได้ยาก และไม่รบกวนถึงผู้ใหญ่ในบ้าน ของโปรดในบ้านเวลานั้นคือ กอปปี้สำหรับอัดผ้าม่วงของโบราณขึ้นขี่แทนม้า แล้วผลัดกันหมุน มันมีเสียงหึ่ง ๆ ได้เล็กน้อยและวิเศษสุดเสียเหลือเกินตั้งอยู่ระเบียงหอนั่งใกล้ตู้เซฟขนาดใหญ่สองชั้น สูงท่วมหัวผู้ใหญ่เวลาเอาจะเคาะดูเสียงเหล็กหนามากดังกึก ๆ สุดมุมหอนั่งมียกพื้นเล็กน้อยเป็นระเบียงเรือนมีเตียงโบราณที่นอนของคุณย่า ที่ฝามีตู้กระจกแขวนข้างขวาขนาดใหญ่ข้างในมีหมวกนักเรียนสมัยเก่า (หมวกฟางรุ่นแรก) ของคุณพ่อสมัยเด็ก ๆ เก็บอยู่ มีของใช้เก่า ๆ สมัยปู่มีชีวิตเก็บอยู่ ท่านเป็นคนมัธยัสถ์และช่างเก็บเหลือเกิน จึงมั่งมีอยู่ได้ ข้างในเป็นตัวเรือนโบราณหลังใหญ่ปิดตายนาน ๆ วันดีคืนดีจึงเปิดให้ข้าพเจ้าอายุประมาณหกขวบเข้าไปดูสักครั้ง ข้าพเจ้าก้าวเข้าไปด้วยความอยากรู้และตื่นเต้นเล็กน้อย เพราะมืดและมียักไย่มาก กว่าจะเปิดหน้าต่างได้ก็ลำบากเพราะเป็นหน้าต่างไม้เปิดปิดดังอ๊อด ค้างคาวบินกันพึ่บพั่บแล้วท่านก็ไขตู้ใบโน้นใบนี้อวดข้าวของอยู่ในตู้เป็นเครื่องเจียรนัยเป็นอันมากมีเครื่องมุกข์ก็มากมาย ของพวกกระดุมทอง, กำไลจุกจิก ๆ ก็มาก หยิบอวด ๆ แล้วก็มักพูดว่า "นี่ของพ่อไวโรจน์ทั้งนั้น ไม่ว่าอะไร ๆ" แล้วก็เก็บวางไว้ แล้วปิดหน้าต่างออกมา ปิดประตูไม้สักอย่างเก่าซึ่งเป็นประตูเรือนไม่มีสายยูดังอ๊าดใส่กุญแจตามเดิม ทำอย่างนี้อยู่บ่อย ๆ มักทำเวลาไม่มีผู้ใหญ่อยู่ อาจจะอยากให้ข้าพเจ้ามาอยู่กับท่านหรืออะไรก็ไม่ทราบได้ แต่เย็นคุณแม่ก็รับกลับบ้านทุกที มีวันหนึ่งโตแล้ว ข้าพเจ้าอยู่บ้านวิสุทธิกษัตริย์แล้ว อายุประมาณ ๑๒ ขวบเรียกไปหา วันนั้นคุณย่าว่าของ ๆ ที่จะให้ข้าพเจ้าขโมยมันเอาไปเสียเป็นอันมาก วันนั้นให้แหวนตรามีดอกกุหลาบลงยาที่เรือนมาให้หนึ่งวง บอกว่าเป็นของปู่ (ยิน) ใส่ติดมืออยู่ กับขันน้ำพานรองใบย่อมเป็นทองนอก ภายในขันมีก้นแหลมเป็นกระดึงตรงกลางท่านว่าขันน้ำมนต์ คุณทวดคุณตาของท่านใช้ล้างหน้าเวลาเช้า เรือนนั้นภายหลังก่อนท่านเสีย ๓–๔ ปี ได้รื้อถวายวัดทางคลองพระพิมล ชื่อวัดยอดพระพิมล

คุณย่าหลังอพยพสงครามหนีไปอยู่ทางวัดชลอ ฯ คลองบางกอกน้อย มาเจ็บอยู่บ้านอาหยาดที่ซอยนามบัญญัติและเสียที่นั่นด้วยโรคชรา นอนเจ็บไม่รู้ตัวอยู่นานประมาณ ๒ วัน มี

ญาติและพระมารอคอยกันแน่นบ้าน จนกลับไปตั้งหลายเที่ยว ไม่พูดจาไม่กินข้าวน้ำทั้งสิ้น จนข้าพเจ้าทราบเรื่องกลับจากโรงเรียนเตรียมมาในตอนเย็น รีบไปเยี่ยมท่าน มีคนเต็มบ้านพอขึ้นไปกราบจับมือท่านมากำรู้สึกมือท่านบีบข้าพเจ้าพอรู้สึกสัก ๒ ครั้ง ท่านก็หมดลมใคร ๆ เขาว่าคอยข้าพเจ้า

คุณย่าเผาที่วัดมกุฏกษัตริยาราม เผาแล้วเอาขี้เถ้าใส่โถน้ำลายครามขนาดใหญ่ชนิดมีฝาเปิด ข้าพเจ้าเป็นคนอุ้มกลับบ้าน เดินงงกลับบ้านนำหน้ากระบวนญาติ โถนั้นหนักพอใช้สำหรับเด็กอายุเท่านั้น และร้อนขี้เถ้าของท่านอย่างจัดแทบจะเหลือทน แต่ไม่ได้ปริปากเลยเดินกลับนามบัญญัติจนถึงบ้านอาหยาด ต่อไปนำไปบรรจุที่เจดีย์ใหญ่ของเสมียนตราด้วงที่หน้าโบสถ์วัดใหม่อมตรส คุณย่าเสียทีหลังคุณพ่อ ทุกวันนี้ยังจำความอบอุ่นของขี้เถ้าคุณย่าในโถใหญ่ลายครามวันนั้นได้ และยังจำเสียงและหูดเนื้อเป็นเม็ดใส ๆ ห้อยอยู่ที่โคนนิ้วชี้ซ้ายของคุณย่าได้อยู่

คุณย่ากริมีพี่น้อง ๒ คน น้องชายหนึ่งคือปู่ยินซึ่งเป็นปู่แท้ ๆ ของข้าพเจ้า มีบิดาชื่อแตงอ่อน มารดาชื่อสุ่น

ทวดแตงอ่อน + ทวดสุ่น

คุณย่ากริ — คุณปู่ยิน (ราว พ.ศ. ๒๔๒๐)

คุณทวดแตงอ่อนเป็นที่หมื่นภาชนานุสนธิ์ มีบ้านอยู่บนถนนคลองผดุงกรุงเกษม (คือตรงหน้าบ้านคุณย่านั่นเอง สมัยนั้นยังไม่ตัดถนนเรียบคลอง เมื่อตัดถนนบ้านถูกที่ทำถนน จึงถอยบ้านหนีถนนเข้ามาในสวน ดังที่เห็นในสมัยคุณย่ากริ คุณย่าและแม่ส่านคนเลี้ยงของข้าพเจ้าซึ่งมีบ้านสวนใหญ่อยู่ที่วังลดาวัลย์ (ทรัพย์สินเดี๋ยวนี้) เป็นเพื่อนบ้านคนละฝั่งคลองกัน เล่าให้ฟังว่ายังไว้จุกอยู่เห็นเขาทำถนนกัน และเมื่อฝรั่งมาส่องกล้องทำแนวถนนนั้นเหลือหัวสะพานบ้านท่าน้ำและศาลพระภูมิไว้เป็นแถวตลอดฝั่งคลองเป็นแถวเหยียด

คุณทวดแตงอ่อน มีภรรยาชื่อสุ่น มีพี่น้องร่วมอุทรเรียงตามลำดับ คือ

๑. ทวด (ผู้หญิง) รื่น

๒. ทวด (ผู้หญิง) มี

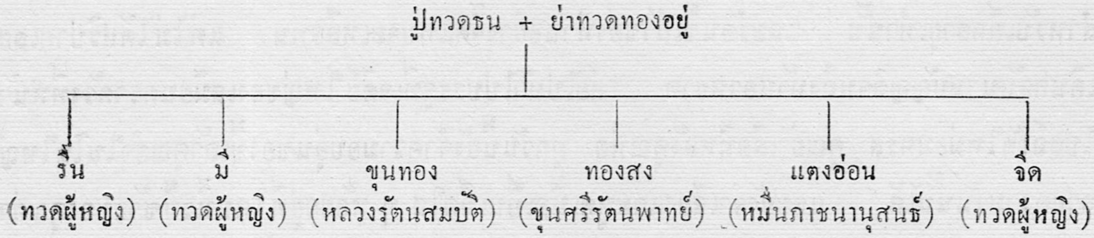
๓. หลวงรัตนสมบัติ (ขุนทอง)

๔. ทวด ทองสง (ขุนศรีรัตนพาทย์)

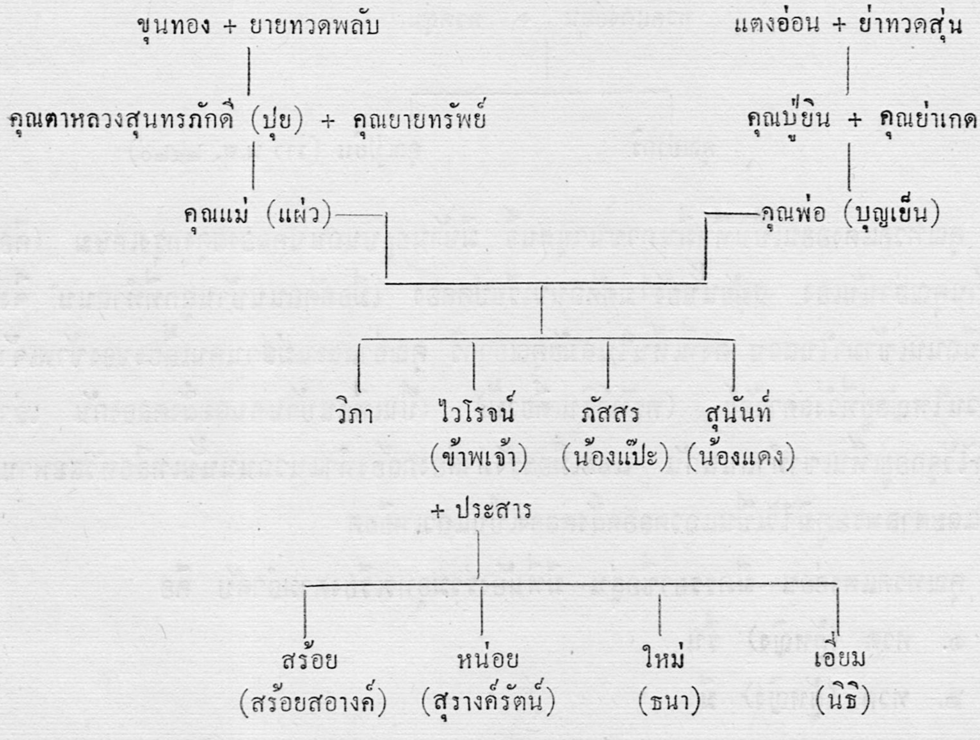
๕. แตงอ่อน (หมื่นภาชนานุสนธิ์)

๖. ทวด (ผู้หญิง) จีด

บิดามารดาของทวดแตงอ่อน ชื่อ ปู่ธน และย่าทวดทองอยู่

ทวดแตงอ่อนคือคุณปู่ของคุณพ่อข้าพเจ้า (บุญเย็น) และทวดขุนทองผู้พี่ชายนั้น คือคุณปู่ของคุณแม่ข้าพเจ้า (แผ่ว) ดังนี้

แต่เดิมนั้นเมื่อคุณทวดแตงอ่อนยังเป็นเด็กอยู่นั้น ท่านอยู่กับบิดามารดาของท่านชื่อคุณปู่ทวดธน และคุณย่าทวดทองอยู่ ซึ่งมีฐานะเป็นคหบดีผู้มั่งคั่งผู้หนึ่งในละแวกบางขุนพรหมนี้ ว่ามีที่ดินเรือกสวนไร่นามากมายจนเป็นที่เลื่องลือ

บ้านเป็นบ้านเรือนไม้สักหมู่ใหญ่มีนอกชานแล่นถึงกัน ว่าใหญ่แบบขนาดวัดทีเดียว ดูจดังบ้านผู้มั่งคั่งดั้งสมัยโบราณ เป็นบ้านอยู่ที่บริเวณหน้าวัดมกุฏกษัตริยารามเดี๋ยวนี้ ซึ่งต่อมา พ.ศ. ๒๔๑๐ จึงถูกเวนคืน เพราะพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวท่านทรงสร้างขึ้นตอนต้นรัชกาล เพื่อเป็นวัดส่วนพระองค์เพื่อคู่กับวัดโสมนัสวิหาร ซึ่งสร้างขึ้นก่อนอันเป็นวัดพระมเหษี (สมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี) วัดมกุฏกษัตริยารามนี้ พวกชาวบ้านจึงเรียกว่า "วัดพระนามบัญญัติ" อยู่ตลอดรัชกาลท่าน เพราะใน รัชกาล ของพระองค์ พระบรม วงศานุวงศ์ และข้าราชการจะกราบบังคมทูลออกนามวัดก็เป็นการขัด ๆ อยู่ ด้วยพ้องกับพระบรมนามาภิไธย (คือเป็นชื่อเรียกในหลวงกระดากปาก) มีตรอกทางเดินเท้าติดต่อกับวัดอินทรวิหาร ซึ่งเรียกว่าตรอกนามบัญญัติตราบเท่าทุกวันนี้ ตรอกนี้ส่วนใหญ่จะผ่านกลางไประหว่างสวนของคุณปู่ทวดเป็นส่วนใหญ่ ดังจะเห็นว่าผ่านเทเวศน์ซอย ๗ อันเป็นสวนคุณย่ากริ (ข้าพเจ้าเคยวิ่งเล่นในสวนนี้ทันเมื่ออายุ ๘—๑๑ ขวบ) ต่อมาผ่านระหว่างบ้านอาหยาด (สวนมรดกรับจากคุณย่าเทียน) และบ้านคุณแม่ (สวนคุณยายขอด, หลานปู่ของปู่ทวดธน) ดังที่เห็นทุกวันนี้

ถึงตอนนี้จะเล่าเรื่องวัดมกุฏกษัตริยารามต่อเสียหน่อย เพราะต่อไปจะไม่มีผู้ใดทราบแล้ว เดิมสมัยก่อนปู่ทวดธนนั้นยังไม่ได้ขุดคลองผดุงกรุงเกษม นาของคุณปู่ทวดธนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ชายสวนออกไป คือบริเวณวังจันทร์เกษม (กระทรวงศึกษา), เขาดินวนา, พระที่นั่งอนันตสมาคมเดี๋ยวนี้เรียกทุ่งส้มป่อยเป็นท้องนาชานพระนครทีเดียว ติดต่อกับทุ่งพญาไท ทุ่งมักกะสัน ทุ่งวัวลำพอง (หัวลำโพง) สมัยคุณย่ากริเด็ก ๆ ก็ยังเป็นทุ่งนาเปลี่ยวมาก เพิ่งจะเริ่มมีการตัดถนนราชดำเนิน สะพานมัฆวานรังสรรค์ โดนบ้านฝรั่งชื่อมิสเตอร์ปอล มีภรรยาไทยลูกสาวชื่อแม่สี พอดีท่านยังจำได้เล่าให้ฟังอยู่ ต่อมาสมัยหลังคุณพ่อเด็ก ๆ ยังไปวิ่งเล่นว่าวที่ชายสวนต่อกับนานี้เสมอ วัดเบญจมบพิตรก็ยังไม่ได้สร้าง เดิมเป็นวัดเก่าแก่อยู่ชายนา ชื่อวัดบ้านแหลมเพิ่งสร้างขึ้นเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๕ วันตีเข็มในหลวงท่านเสด็จเอง ทรงนำพวกบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการตีเข็มเริ่มสร้างวัด และเล่าว่าเขาใช้ร้องเพลงเห่เรือเป็นเพลงโบราณเพลง

หนึ่งเพราะมากแล้วพอได้จังหวะกระทุ้งเส้าเรือ คนก็กระทุ้งเข็มกัน เป็นที่สำราญพระราชหฤทัยอย่างยิ่ง (นี่สมัยคุณย่าวัยกลางคน, คุณพ่อ, อายันต์ ยังเด็กเล็กอยู่)

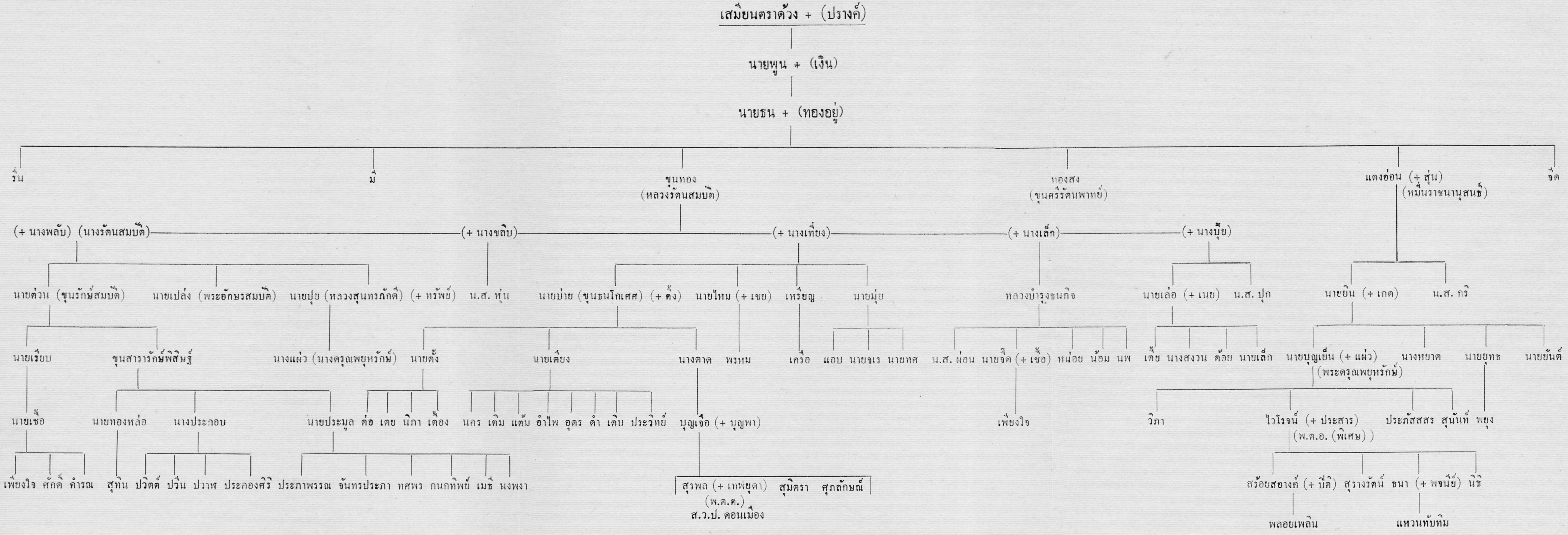
กลับไปสมัยคุณปู่ธนหนุ่ม จะสร้างวัดมกุฏ ฯ กันใหม่ ต่อมาในหลวงรัชกาลที่ ๔ ท่านก็ดำริจะขุดคูพระนครชั้นนอก คูชั้นในนั้นก็เลียบกำแพงเมือง คือคลองบางลำภู เป็นต้น ผ่านภูเขาทอง ทำนองเดียวกับอยุธยา คูชั้นนอกก็ขุดขึ้นเอาอย่างอยุธยาเช่นกัน และที่อยุธยานั้นคูรอบกำแพงเรียงรายเช่นกัน คือเมื่อแผ่นดินอยุธยาครั้งพระเจ้าบรมโกศ (สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓) ทรงสร้างวัดสมณโกฏิ กับวัดกุฎีดาว วัดกุฎีดาวเป็นวัดหลวง วัดสมณโกฏิเป็นวัดพระมเหษี มีตัวอย่างเช่นนี้ จึงทรงสร้างวัดมกุฏกษัตริยารามคู่กับวัดโสมนัสวิหาร โปรดเกล้าให้เวนคืนที่ดินที่สวนอันอยู่ใกล้ป้อมหักกำลังดัษกร ริมคลองผดุงกรุงเกษมที่ทรงขุดขึ้นใหม่ โปรดให้สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์เป็นแม่กอง พระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น ๓ กรมขุนราชสีหวิกรมเป็นนายช่าง พระยามหานุภาพเป็นนายงาน ครั้นถัดมาอีกปีก็สร้างพระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ใหญ่ และกุฏิเสร็จ คือปีมะโรง พ.ศ. ๒๔๑๑ ตรงกับวัน ๖ ๗ ๘ ค่ำ ก็โปรดให้แห่พระจันทโคจรคุณ (จนฺทรํ สี่ยิ้ม) พร้อมด้วยพระฐานานุกรม ๓ รูป พระอันดับ ๑๖ รูป จากวัดบวรนิเวศวิหารมาอยู่ปกครองวัด ฉะนั้นในส่วนตัวของข้าพเจ้าเองมีความประสงค์จะให้ลูกหลาน บวชที่วัดนี้ เช่นเดียว กับข้าพเจ้า (๒๕๐๔) เพราะคุณปู่ยินก็บวชจำพรรษาที่นี่ คุณอายันต์ก็บวชที่นี่ (คุณพ่อบวชเณรวัดโสมนัสวิหาร เพราะเรียนหนังสือที่นั่น รีบบวชเพราะได้ สกอล่าชิป (Scholarships) จะไปเมืองอังกฤษไปโตเป็นหนุ่มเมืองนอก กลับมาก็รับราชการไม่ได้โอกาส เคยพูดว่าถ้าบวชก็จะบวชที่วัดนี้เช่นกัน ข้าพเจ้าหวังว่าใหม่และเอี่ยมถ้ามีลูกหลานผู้ชายต่อไปก็ควรให้บวชที่นี่เช่นกัน เพราะเป็นนิมิตรดีดังอธิบายแล้ว

ขณะข้าพเจ้าจำพรรษาอยู่ในวัด มีความรู้สึกซ่อนอยู่ภายในคล้าย ๆ ว่าเดินอยู่บนสวนของปู่ทวดฉะนั้น รู้สึกอบอุ่นและตั้งใจดีที่จะบำเพ็ญกุศลอันเป็นกตัญญูกตเวทิตาต่อบุพการีทั้งหลายที่เป็นชั่วคนต่าง ๆ ที่ลำดับขึ้นไป ที่ท่านเป็นต้นตระกูลและให้กำเนิดมาจนถึงตัวเราได้มาอุปสมบทอยู่ขณะนี้

ต่อไปจะขอพูดถึงประวัติคุณปู่ทวดธนอีกสักครั้ง เพราะท่านเป็นเสมือนต้นตระกูล "ธนโกเศศ" มีเรื่องเล่าว่าเมื่อท่านยังหนุ่มอยู่นั้น ท่านได้ป่วยเป็นโรคปัจจุบันซึ่งระบาดในขณะนั้น

เกิดถึงแก่กรรมลง คนจึงจัดแจงหามท่านเข้าเผือกไม้ไผ่จะไปฝั่ง ณ วัดอินทรวิหาร เหตุที่ไม่ใส่หีบศพเพราะสมัยนั้นถ้าเป็นโรคปัจจุบันเขาใช้ห่อร่างด้วยเผือกไม้ไผ่ ขณะนั้นมีผู้นิมนต์พระมาบังสกุลตามประเพณี มีพระรูปหนึ่งเป็นพระอรัญญิก (ถ้าจะหมายถึงพระอยู่ป่า ไม่ใช่คามวาสี เช่น พระธุดงค์ เป็นต้น) เป็นพระชราภาพมากแล้วและเป็นผู้ละเอียดรอบคอบให้ขยายและแก้เผือกออกดูศพก่อน พอแก้เผือกออกท่านจะขึ้น อนิจจา วัฏสังขารา ก็เห็นร่างกายยังปกติอยู่ สังเกตมีหนังตากระตุก (เขม่นได้) ท่านจึงเรียกพระอื่น ๆ พูดว่า "สีต้น ๆ พิจารณาดูอีกทีซิ ฉันว่าจะฟื้นนะ" สีต้นที่เล่า ๆ กันมานี้ถึเพิ่งจะมาทราบจากคราวบวชนี่เอง เรียนถามพระครู-บริบาลธรรมรัตน์ พระพี่เลี้ยงของข้าพเจ้าซึ่งเป็นผู้คงแก่เรียน ท่านว่าเป็นคำโบราณ มาจากชีต้น ชีแปลว่าผู้ถือบวช ชีต้นนั้นปกติหมายถึงสมภารหรือพระอาวุโสสุด ในที่เล่านี้คงหมายถึงพระอันดับที่นิมนต์มาบังสกุลที่อยู่หัวแถวสุด (อาวุโสสุด) พวกพระก็ทำการผายปอดนวดเฟ้นกันทันใดนั้นท่านก็หายใจออกมาได้ดังครอก ทุกคนปีติปรีดาปราโมทย์กันเป็นอย่างยิ่ง แล้วสักครู่ท่านก็ลืมตาได้ นอนตาปริบ ๆ นิ่งอยู่ เป็นที่อัศจรรย์โจทย์ขาน มีผู้คนมามุงล้อมกันมากมายเพราะขณะนั้นเป็นเวลาเริ่มลงมือสร้างหลวงพ่อโต วัดอินทรวิหาร ที่เราเห็นกันอยู่ทุกวันนี้ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ท่านก็เสด็จมาดูด้วย แล้วเสกน้ำมนต์ให้จิบ ถามชื่อ มีคนกราบเรียนให้ทราบว่าชื่อ "ทน" บิดามารดาชื่อพูนชื่อเงิน มีศักดิ์เป็นหลานเสมียนตราด้วง (เศรษฐี) ท่านให้ศีลให้พรและชมว่าจะมีบุญ จะมีลูกหลานหว่านเครือมากมาย

แผนผังตระกูลธนโกเศศ

เนื่องในโอกาสจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกแด่ **พ.ต.อ.** ไวโรจน์ ธนโกเศศ จึงถือโอกาสนี้อัญเชิญพระคาถาอันศักดิ์สิทธิ์และพระสุภาษิตของ **หลวงพ่อ** "สมเด็จพุฒาจารย์ โต **พรหมรังษี**" เพื่อเป็นธรรมทานแด่ท่านผู้ใฝ่ธรรมทั้งหลายและเพื่ออุทิศส่วนกุศลนี้แด่ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ผู้ล่วงลับไปแล้ว

ก่อนอื่นอันดับแรกตั้ง **นโมตัสสะ......สัมพุทธัสสะ** ๓ จบ **แล้วจึงสวดบูชาหลวงพ่อโต ฯ** ก่อนขึ้นพระคาถาชินบัญชร คาถาบูชาหลวงพ่อโตฯ มีดังนี้

"ปุตตะกาโม ละเภ ปุตตัง　　ธะนะกาโม ละเภ ธะนัง
อัตถิ กาเย กายะญายะ　　เทวานัง ปิยะตัง สุตะวาฯ."

เมื่อสวดคาถาบูชาสมเด็จพุฒาจารย์โต ฯ **แล้วจึงเริ่มสวดพระชินบัญชรคาถาดังนี้.**

ชะยาสะนากะตาพุทธา　　เชตะวา มารัง สวาหะนัง
จตุสัจจาสภัง ระสัง　　เย ปิวิงสุ นราสภา
ตัณหังกะราทะโย พุทธา　　อัฏฐะวีสะติ นายะกา
สัพเพ ปติฏฐิตา มัยหัง　　มัตถะเก เต มุนิสสรา
สีเส ปติฏฐิโต มัยหัง　　พุทโธ ธัมโม ทะวิโลจะเน
สังโฆ ปติฏฐิโต มัยหัง　　อุเร สัพพะ คุณากะโร
หะทะเย อนุรุทโธ จะ　　สารีบุตโต จะ ทักขิเณ
โกณฑัญโญ ปิฏฐิภาคัสมิง　　โมคคัลลาโน จะ วามะเก
ทักขิเณ สะวะเห มัยหัง　　อาสุง อานันทะราหุลา
กัสสะโป จะ มหานาโม　　อาภาสุง วามะโสตะเก
เกสันเต ปิฏฐิภาคัสมิง　　สุริโยวะ ปะภังกะโร
นิสินโน สิริสัมปันโน　　โสภิโต มุนิปุงคะโว
กุมาระกัสสะโป เถโร　　มเหสี จิตตะวาทะโก
โส มัยหัง วะทะเน นิจจัง　　ปติฏฐาสิ คุณากะโร
ปุณโณ อังคุลิมาโล จะ　　อุปาลี นันทะสีวะลี

เถราปัญจะ อิเม ชาตา นะลาเต ติละกา มะมะ
เสสาสีติ มหาเถรา วิชิตา ชินะสาวะกา
เอเตสีติ มหาเถรา ชิตะวันโต ชิโนระสา
ชะลันตา สีละเตเชนะ อังคะมังเค สุสัณฐิตา
ระตะนัง ปุระโต อาสิ ทักขิเณ เมตตะสุตตะกัง
ธะชัคคัง ปัจฉะโต อาสิ วาเม อังคุลิมาละกัง
ขันธะโมระปริตตัญจะ อาฏานาฏิยะสุตตกัง
อากาเส ฉะทะนัง อาสิ เสสา ปาการะสัณฐิตา
ชินา นานาวะระสังยุตตา สัตตัปปาการะลังกะตา
วาตะปิตตาทิสัญชาตา พาหิรัชฌัตตุปัททะวา
อะเสสา วินะยัง ยันตุ อนันตะชินะเตชะสา
วะสะโต เม สะกิจเจ นะ สะทา สัมพุทธะปัญชะเร
ชินะปัญชระ มัชเฌ หิ วิหะรันตัง มะหิตะเล
สทา ปาเลนตุ มัง สัพเพ เต มหาปุริสาสะภา
อิจเจวะ มันโต สุคุคุโต สุรักโข
ชินานุภาเวนะ ชิตุปัททะโว
ธัมมานุภาเวนะ ชิตาริสังโฆ
สังฆานุภาเวนะ ชิตันตะราโย
สัทธัมมานุภาวะปาลิโต จะรามิ ชินะปัญชะเรติ

นิสสัมมะ กะระนัง เสยโย. แปลว่า ใคร่ครวญก่อนจึงทำ.

สุภาษิตของสมเด็จพุฒาจารย์โตฯ ท่านสั่งสอนไว้ดังนี้

เป็นผู้รู้แล้วจงอย่าทำเยี่ยงผู้ไม่รู้, อย่าดีแต่ทำ ต้องทำดีด้วย, อย่าดีแต่พูด ต้องพูดดีด้วย, อย่าดีแต่คิด ต้องคิดดีด้วย.

คำไว้อาลัย

พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ

อนุสรณ์

ถึง

พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ

พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ เป็นสัทธิวิหาริกคนที่ ๑๐๘๑ ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชอุฏฐายีมหาเถระ ได้เข้ามาอุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดมกุฏกษัตริยาราม เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้นามฉายาว่าวิโรจโนเมื่ออุปสมบทแล้วก็ได้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม จนสามารถสอบไล่ชั้นนวกภูมิได้คะแนนชั้นเอก ตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เอาใจใส่ต่อกิจวัตรไหว้พระเป็นอย่างดี และเป็นผู้มีอัธยาศัยนอบน้อมต่อพระเก่า สำหรับพระนวกะด้วยกันแล้วหมอไวโรจน์เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อย่างเยี่ยม นอกจากจะสนใจเรื่องการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยแล้ว หมอยังมีความสนใจเกี่ยวกับพระบูชาและพระเครื่องเป็นพิเศษอีกด้วย ดังนั้น ถ้ามีเรื่องพูดคุยเรื่องพระเครื่องพระบูชาแล้ว หมอจะพูดคุยได้ทั้งวัน.

เมื่อลาสิกขาไปแล้ว ก็ยังได้ติดต่อกับทางวัดเป็นประจำ ถ้าทางวัดมีกิจกรรมอะไรหมอรู้แล้วเป็นต้องเข้ามาช่วยเสมอ นอกจากตนเองจะเข้ามาอุปสมบทที่วัดมกุฏกษัตริยารามแล้ว เมื่อมีบุตรก็ได้ให้มาอุปสมบทที่วัดนี้ด้วย แสดงให้เห็นถึงน้ำใจว่าเป็นผู้มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง.

พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ได้ถึงแก่กรรมอย่างกระทันหันโดยไม่มีใครได้คาดคิด แต่ก็ได้เป็นไปตามพระพุทธภาษิตที่ว่า อนิมิตฺตมนญฺญาตํ มจฺจานํ อิธ ชีวิตํ นั่นเอง มรณกรรมของหมอไวโรจน์นี้ย่อมก่อความเศร้าโศกเสียใจอาลัยเสียดายแก่บรรดาญาติมิตรและผู้คุ้นเคยเป็นอย่างยิ่ง

ขอกุศลผลบุญทั้งหลายที่หมอได้บำเพ็ญมา จงเป็นพลปัจจัยอำนวยอิฏฐวิบากสมบัติ ให้หมอได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพจงทุกประการ.

(พระเทพโมลี)

วัดมกุฏกษัตริยาราม

อนุสรณ์กถา

พ.ต.อ. พิเศษ ไวโรจน์ ธนโกเศศ เป็นผู้ที่คุ้นเคยกับอาตมภาพ เพราะอุปสมบทที่วัดมกุฏกษัตริยาราม โดยมี สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (จวน อุฏฐายี) เป็นพระอุปัชฌาย์ ในสมัยที่พระองค์ยังมีพระชนม์อยู่

เมื่อดำรงเพศเป็นพระภิกษุนั้น เป็นผู้สนใจวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ศึกษาธรรมวินัยโดยความเคารพ เป็นที่นิยมยกย่องของอุปัชฌาย์อาจารย์ทุกรูป

นอกจากนี้ ท่านยังมีความรู้พิเศษเรื่องเกี่ยวกับโบราณวัตถุ และหาพุทธศิลปยุคต่าง ๆ ได้สะสมโบราณวัตถุที่มีค่าทางประวัติศาสตร์ไว้ชม และหาความรู้จากวัตถุล้ำค่าแห่งประวัติศาสตร์เพื่ออนุชนด้วย

ส่วนพระพุทธรูปปางต่าง ๆ และสมัยต่าง ๆ นั้น ก็จัดตกแต่งประดิษฐานบนที่บูชางดงามเสมอกัน ถึงกับจัดห้องไว้เป็นพิเศษเพื่อเจริญสมาธิ ที่กล่าวมานี้เป็นอัธยาศัยพิเศษในตัวของท่าน

หน้าที่การงานนั้น ท่านก็เป็นผู้หนึ่งที่มีความขยันหมั่นเพียรสม่ำเสมอ สุจริตในที่ราชการ เป็นที่รักเคารพของเพื่อนหมอ และข้าราชการด้วยกัน เพราะท่านวางตนเสมอในคนทุกชั้น เป็นกัลยามิตรกับทุก ๆ คน

ส่วนหน้าที่ในฐานสามีและบิดานั้นท่านยึดหลักธรรมมาประพฤติดีปฏิบัติชอบ สงเคราะห์บุตรภรรยา ให้มีความสุขความเจริญโดยเสมอกัน เป็นที่รักเคารพนับถือในหมู่ญาติด้วยกัน นับว่าท่านเป็นผู้หนึ่งที่ตั้งตนอยู่ในหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ประมาทระวังตัวอยู่เสมอ เพราะเป็นหมอ ย่อมรู้อะไรดีกว่าผู้อื่น

เมื่อตัวท่านมีอาการป่วยฉับพลัน ท่านมีสติรู้ สั่งให้นำส่งโรงพยาบาล แต่ถึงกระนั้นก็สุดจะแก้ไขได้ ข้อนั้นก็คือ

ชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ทั้งหลายนั้น มีความตายดักหน้าอยู่ด้วยกันทั้งหมดนั่นเอง สุดแต่ว่าใครจะถึงช้าเร็วกว่ากันเท่านั้น พระพุทธองค์จึงทรงเตือนว่า อย่าประมาทในชีวิตทุกเมื่อ

เมื่อท่านจากไปเช่นนี้ จึงเป็นที่เสียดายของทุก ๆ คน ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเรียกเอาคืนมาไม่ได้ ขอกุศลอันเกิดแต่สุจริตธรรมที่บำเพ็ญมา ทั้งส่วนคดีโลก–คดีธรรมของ พ.ต.อ. พิเศษ ไวโรจน์ ธนโกเศศ จงบรรดาลให้ท่านจงประสบแดนเกษม มีความสงบสุขทุกเมื่อเทอญ ฯ

พระกิตติสารมุนี

วัดมกุฏกษัตริยาราม

๒๔ กันยายน ๒๕๒๖

อาลัย

พ.ต.อ. น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ

ขณะที่ยังรับราชการ อยู่ไม่ว่า จะเป็นกองแพทย์ตำรวจ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนหรือสำนักงานแพทย์ใหญ่กรมตำรวจก็ตาม พ.ต.อ. นพ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ได้อุทิศตนเพื่อการรักษาพยาบาลข้าราชการตำรวจและครอบครัว ตลอดจนประชาชนที่มารับบริการเป็นอย่างดีที่สุด ตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้รับมาทั้งภายในและภายนอกประเทศ นอกจากนั้นยังได้ทำหน้าที่อาจารย์สอนในวิทยาลัยพยาบาลกรมตำรวจ ช่วยในการฝึกอบรมแพทย์ ผู้ช่วยแพทย์ พยาบาล ระหว่างปฏิบัติการด้วยดีตลอดมาจวบจนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิตโดยมิได้ทอดทิ้งงาน ทั้ง ๆ ที่ทราบดีอยู่ว่าในระยะหลังนั้นสุขภาพของตนเองอยู่ในสภาพที่น่าเป็นห่วง

มรณกรรมของ พ.ต.อ. นพ. ไวโรจน์ ธนโกเศศจึงได้ทิ้งรอยรัก อาลัยไว้ข้างหลังแก่ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ญาติสนิท มิตรสหายร่วมอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่ครอบครัวสุดที่รัก ซึ่งผมขอแสดงความสลดใจอย่างสุดซึ้งไว้ในโอกาสนี้ด้วย

ขอดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของ พ.ต.อ. นพ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ จงได้สถิตอย่างเกษมสุขในสัมปรายภพโพ้นเทอญ.

พล.ต.อ. สุรพล จุลละพราหมณ์

๑๙ ตุลาคม ๒๕๒๖

คำไว้อาลัย พ.ต.อ. (พ.) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ

พ.ต.อ. (พ.) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ เป็นเพื่อนร่วมงานกับข้าพเจ้า และเพื่อนนายตำรวจอีกหลายนายที่รู้จักชอบพอกันเป็นอย่างดีมากทั้งส่วนตัวและหน้าที่ราชการ ในครั้งแรกนั้น น.พ. ไวโรจน์ ซึ่งเรียกกันติดปากว่าหมอไวโรจน์ ได้รับแต่งตั้งให้ไปช่วยราชการเป็นนายแพทย์ตำรวจประจำกองร้อยพิเศษ ประจำ บก.ภ. เขต ๔ อุดรธานี ซึ่งข้าพเจ้าเป็นผู้บังคับกองร้อยในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ มียศเป็น ร.ต.อ. เช่นเดียวกับข้าพเจ้า และได้ร่วมงานกันหลายปีในระหว่างที่ข้าพเจ้าเป็นผู้บังคับค่ายเสนีย์รณยุทธ, เป็น รอง. ผกก. ตชด. เขต ๔ และเป็น ผกก. ตชด. เขต ๔ งานของกองร้อยพิเศษและค่ายเสนีย์รณยุทธ ในตอนต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ – พ.ศ. ๒๔๙๘ มีหน้าที่ฝึกอบรมตำรวจภูธรที่จะได้รับการคัดเลือกไปเป็นตำรวจรักษาดินแดนและตำรวจรักษาชายแดน และภายหลังเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๙๘ ทั้งตัวบุคคล, สิ่งของและสถานที่ค่ายเสนีย์รณยุทธ ก็ได้รับคำสั่งจากกรมตำรวจให้เป็น กก. ตชด. เขต ๔ ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

งานการฝึกส่วนใหญ่ของเราคือการฝึกอาวุธพิเศษและการฝึกการรบแบบกองโจรเป็นหลัก มีการเข้าฝึกในป่าเป็นประจำ และพื้นที่ส่วนใหญ่คือป่าเขาในเขต อ. หนองบัวลำภู จ.ว. อุดรธานี พวกเราคุ้นกับป่าเขาและชาวบ้านในละแวกนี้มาโดยตลอดตั้งแต่ยังไม่มี ผกค. ในการฝึกทุกครั้งหมอไวโรจน์จะต้องออกสนามไปด้วย เพราะจะต้องคอยรักษาพยาบาลจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ที่สำคัญคือมาเลเรีย ซึ่งสมัยนั้นป่ายังอุดมสมบูรณ์ โรคไข้มาเลเรียรุนแรงเท่า ๆ กับการที่จะต้องระมัดระวังงูเห่าและงูจงอางซึ่งมีอยู่ไม่น้อย ที่สำคัญประจำตัวหมอไวโรจน์ระหว่างฝึกในป่าทุกครั้งไม่เฉพาะแต่เป็นหมอและเป็นครูฝึกสอนวิชาพยาบาลในสนามเท่านั้น หมอไวโรจน์ยังเป็นนักแม่นปืนพกขนาด ๑๑ ม.ม. ขนาดเป็นแชมเปี้ยนของค่ายเสนีย์รณยุทธก็ได้ เพราะแข่งขันยิงเปิดจุกขวดเหล้าพื้นเมืองโดยยิงให้ถูกไม้ก๊อกจุกขวดได้โดยกระสุนปืนไม่ถูกขวดหรือปากขวด นับว่าเป็นที่ ๑ กันในป่าหนองบัวลำภูสมัยนั้น และฝรั่งที่ปรึกษาอเมริกันหลายคนที่เข้าร่วมการฝึกทุกคนก็ยอมแพ้ และความแม่นปืนพกที่เด่นชัดคือครั้งหนึ่งในสมัยนั้น ร.ต.ต. ดำเกิง รื่นนาม (ยศขณะนั้น ปัจจุบันเป็น พ.ต.อ.) มีความเชื่อฝีมือ

ถึงกับถือกระป๋องอาหารที่เปิดฝาแล้วเหยียดแขนให้ยิงเฉพาะกระป๋องก็หลายครั้ง นับว่ามีความสามารถดีเด่นประจำตัวอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งก็คือการเล่านิทานทั้งจริงและไม่จริงได้เป็นอย่างดีทุกคืนในป่าที่เงียบสงบ ช่วยให้ทุกคนหายเหนื่อย และช่วยให้เป็นยานอนหลับได้เป็นอย่างดี เรื่องจริงที่เป็นเรื่องตลกขบขันหรือเรื่องจริงอิงนิยาย หรือไม่จริงอิงนิยายนั้นมีให้ฟังกันอยู่เสมอ รวมทั้งในวงสนทนาในเมืองอุดร หรือในค่ายเสนีย์รณยุทธด้วย คู่แข่งคนสำคัญที่ทำให้ขบขันครึกครื้นกันในสมัยนั้นก็คือ ร.ต.ท. ชาตรี สัชฌุกร (ยศขณะนั้นปัจจุบันเป็น พ.ต.ท. นอกราชการ เพราะเกษียณอายุราชการ) แต่ก็ยังมีเรื่องจริงที่ขบขันและน่าสงสัยอยู่เรื่องหนึ่งคือ การส่งชุดปฏิบัติงานชุดหนึ่งมีหมอไวโรจน์ไปด้วยพร้อมฝรั่งอเมริกัน ๑ นาย ชื่อ นายทอม มาร์วิค งานของชุดนี้คือให้ไปเข้าป่าค้นหาอาวุธปืน และวัตถุระเบิดของขบวนการเสรีไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งฝังซ่อนไว้ที่บ้านตอง-ไกย อ. เมือง จ.ว. สกลนคร การไปครั้งนั้นกลับมาโดยไม่พบร่องรอยอะไรเลยทั้งในป่าและหุบเหวที่ได้รับข่าวเรื่องนี้มา คงได้แต่เรื่องเล่าเกี่ยวกับผีสางนางไม้อีกเรื่องหนึ่งจากหมอไวโรจน์ เรื่องนั้นคือ ในคืนวันหนึ่งระหว่างการพักแรมเพื่อค้นหาอาวุธของเสรีไทย การจุดไฟไว้ระหว่างเต๊นท์บุคคลที่พักนอนในป่าได้จุดฟืนไฟกันเอาไว้ตลอดคืน แต่ไฟได้มอดลงหมอไวโรจน์ได้ออกจากเต๊นท์กระโจมจะไปโยนฟืนเพิ่มเติม ได้แลเห็นคนแปลกหน้าคนหนึ่งช่วยเติมฟืนให้ สอบถามได้ความว่า ชื่อนายลำพู อยู่ในย่านนั้นเคยเป็นคนเฝ้าอาวุธของเสรี-ไทยแล้วก็หายไป หมอไวโรจน์ก็เข้านอนตามเดิมแต่ก็ได้ฝันเห็นนายลำพูบางครั้งก็มาโยนฟืนตามไฟให้อีก บางครั้งก็ขึ้นไปนั่งอยู่บนกิ่งต้นยางสูงใหญ่ในบริเวณนั้น รุ่งเช้าก็ไม่มีอะไรแล้วก็เล่าสู่กันฟังในจำนวนคนที่ไปด้วยกัน เมื่อกลับจากสกลนครไปยังค่ายเสนีย์รณยุทธอุดรธานีแล้วเพียงไม่กี่วัน หมอไวโรจน์ได้หายไปจากค่ายเสนีย์รณยุทธ และขาดเวรนายร้อยเวรด้วยข้าพเจ้าก็ให้นายตำรวจผู้อื่นเข้าเวรแทน และพวกเราก็รอฟังข่าวอยู่จนถึง ๗ วันหมอไวโรจน์ก็กลับเข้าค่าย จึงได้สอบถามกันว่าหายไปไหนมา หมอไวโรจน์ก็เล่าให้ฟังว่า เมื่อกลับจากสกลนครได้พบชาวบ้าน ๒—๓ คนไปที่ค่ายเสนีย์รณยุทธ เป็นคนไข้ป่วยมาจาก อ. ยางตลาด จ.ว. กาฬสินธุ์ หมอผีชาวบ้านบอกว่าให้ไปหาหมอไวโรจน์ที่ค่ายเสนีย์รณยุทธอุดรธานีตามคำแนะนำของผีลำพู ให้ยาอะไรก็ได้รักษาไข้ได้ การรักษาพยาบาลในครั้งนั้นก็ใช้ได้ คือหมอไวโรจน์สอบถามว่าจริง ๆ หรือ ชาวบ้านก็ตอบว่าจริง เพราะผีลำพูบอกมาจริง หมอ

ไวโรจน์ก็จัดการเสกเปลือกส้มเขียวหวานให้ทุกคนกินตามที่ผี (หมอ) ลำพูบอกมา เปลือกส้มดังกล่าวก็เป็นยาดีรักษาไข้ได้สมปรารถนา เมื่อคนไข้เป็นปกติแล้วจึงเชิญหมอไวโรจน์ไปเยี่ยมบ้าน หมอสุภาพบุรุษขวัญใจชาวบ้านและหมอผีกลางบ้านนั้นก็ไปตามคำขอร้อง เดินทางขึ้นรถลงเรือไปถึง อ. ยางตลาด จ.ว. กาฬสินธุ์ ลงเรือตามลำน้ำลำห้วยไปอีกไปเป็นหมอแจกเปลือกส้มให้กินกันทั่วไป เสียเวลาไป ๗ วันดังกล่าวตอนต้น เมื่อกลับไปถึงค่ายเสนีย์รณยุทธโดยไม่เสียชีวิตระหว่างการขึ้นรถไปตามถนนลูกรังทั่วไป และการลงเรือขุดข้ามน้ำไปหลายแห่ง พวกเราก็ดีใจ สำหรับข้าพเจ้าเป็นผู้บังคับบัญชาได้สอบถามว่าจะเอาอย่างไรกันดีขาดเวรยามนายร้อยเวรไปเพื่อนฝูงต้องอยู่เวรแทน การมีโทษต้องมีแน่ขอให้เลือกเอาว่าหมอไวโรจน์จะอยู่เวรแทนคนอื่นกี่วัน โดยปกติเช่นนี้ต้อง ๗ วัน หมอไวโรจน์ยอมรับสารภาพโดยดีว่าไม่ได้ลา และเดินทางไปโดยพละการ ขออนุญาตลาย้อนหลัง ๗ วัน และยินยอมอยู่เวรทดแทนเพื่อนฝูงอีก ๗ วัน นับว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องแปลกและฟังดูแล้วสนุกจริง ๆ ตามที่เล่าเรื่องให้ทุกคนฟัง หมอไวโรจน์เป็นคนสุภาพและวินัยดี แต่ก็บ่นอยู่ทุกวันว่าทำไมถึงเป็นเช่นนี้ ไปเที่ยวหน่อยเดียวแค่เจ็ดวัน ผบ. ค่ายเสนีย์รณยุทธมียศเป็นนายร้อยตำรวจเอกเท่ากันไม่น่าจะขอให้เป็นนายร้อยเวรถึงเจ็ดวันติดต่อกัน เป็นการสั่งลงโทษระหว่างนายร้อยตำรวจเอกด้วยกันไม่มีอำนาจเช่นนั้น ข้าพเจ้าคิดดูก็เห็นว่าจริง แต่เป็นการสมยอมเรื่องที่เล่าให้ฟังมาในเรื่องนี้เป็นเรื่องสนุกขบขันแก่เพื่อนฝูงทุกคน หมอไวโรจน์คงจะหัวเราะขบขันเรื่องนี้มาตลอดเวลา และหวังว่าทุกคนก็คงแน่ใจว่าถึงแม้หมอไวโรจน์จะวายชนม์ไปแล้วก็คงจะเหมือนเดิมและยังขบขันในเรื่องนี้ด้วย

ความเป็นสุภาพบุรุษและตั้งใจอยากจะทำงานให้แก่ บช. ตชด. ครั้งหนึ่งเมื่อข้าพเจ้าได้ย้ายจากไปหลายปีโดยได้รับการแต่งตั้งไปอยู่ รร. นรต. ที่ อ. สามพรานร่วม ๖ ปีก็ดี ไปเป็นผู้บังคับการกองปราบปราม ๑ ปี ๖ เดือน ก็ตาม เราได้ห่างกันไปชั่วคราว หมอไวโรจน์ก็คงเดิมเหมือนเดิม แต่เมื่อข้าพเจ้าย้ายกลับมาใหม่เป็นผู้ช่วย ผบก. ตชด. ก็พบกันอีก และงานที่สำคัญคือหมอไวโรจน์ได้ร่วมงานสำคัญกับนายแพทย์วินิจ อัศวเสนา รองปลัดกระทรวงสาธารณสุขในเรื่องแพทย์อาสาทางอากาศโดยเสด็จ ฯ ตามโครงการตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออก-

เฉียงเหนือคือภาคอิสานที่เราเคยอยู่มานาน และก็ดำเนินการเป็นผลดีแก่ราษฎรไกลคมนาคมได้หลายแห่งเป็นเวลาหลายปีเฉพาะภาคอิสาน ส่วนภาคอื่น ๆ เป็นเรื่องของกระทรวงสาธารณสุขและหมอวินิจ อย่างไรก็ดีเป็นกุศลอย่างหนึ่งที่ได้มีโอกาสโดยเสด็จ ฯ พระราชกุศลในเรื่องนี้

ถ้าจะเขียนความหลังที่มีอยู่มาก่อนสำหรับหลายคนที่ได้ร่วมงานกับหมอไวโรจน์มาแล้วก็จะยืดยาวไปมากกว่านี้อีกมาก สำหรับชีวิตตำรวจนั้นอยู่ในความทรงจำและข้าพเจ้าก็ไม่นึกเลยว่าหมอไวโรจน์จะจากไปโดยกระทันหันเพราะว่าในช่วงระยะเวลานั้น หมอไวโรจน์กับคุณประสารได้ไปพบและสนทนากับข้าพเจ้า ๒ ครั้ง ในเรื่องของประสบการณ์และการทำงานต่าง ๆ ที่ผ่านมา ข้าพเจ้าและภรรยาของข้าพเจ้าสลดใจเมื่อได้รับทราบข่าวการเจ็บป่วยและการเสียชีวิตของหมอไวโรจน์จากข่าวของหนังสือพิมพ์ตำรวจตระเวนชายแดนเป็นจำนวนมากก็เสียใจในเรื่องนี้และไปร่วมในการทำบุญบำเพ็ญกุศล ความตายความจากไปเป็นของธรรมดาขอให้ท่านที่ยังอยู่คือคุณประสาร ธนโกเศศ และบุตรธิดาของหมอไวโรจน์คลายความเศร้าโศกและบำเพ็ญกุศลให้หมอไวโรจน์ต่อไปให้ประสบสุขในสัมปรายภพ

พล.ต.ท. มโน.

(พล.ต.ท. มโน สมิตะพินธุ)
ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

ต.ค. ๒๕๒๖

อาลัย พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ

พ.ต.อ. น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ เป็นตำรวจตระเวนชายแดนเก่าแก่ เป็นนายแพทย์อีกคนหนึ่งที่รักชีวิตการกระโดดร่มเป็นอย่างมากด้วย เดิมเคยมาอยู่ ตชด. ประมาณปี ๒๔๙๘ หรือ ๒๔๙๙ แล้วย้ายกลับไปกองแพทย์กรมตำรวจ ต่อมาได้รับการแต่งตั้งมาอยู่ ตชด. อีก โดยที่งานสายการแพทย์ เป็นส่วนหนึ่งของงานส่งกำลังบำรุง บช. ตชด. จึงจำเป็นต้องมีนายแพทย์ประจำ ปัจจุบันงานสายการแพทย์เป็นงานของกองกำกับการ ๕ กองบังคับการสนับสนุนตำรวจตระเวนชายแดน ผมรู้จักกับ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ฯ มานานและยิ่งรักใคร่สนิทสนมกันมากขึ้นเมื่อได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนสงครามจิตวิทยา ด้วยกันในรุ่นที่ ๑๖ (สจ. ๑๖) เมื่อผมดำรงตำแหน่ง ผบก. สสน. ตชด. ปลายปี ๒๕๑๖ ก็ได้ทำงานร่วมกันโดยใกล้ชิด โดยท่านเป็นรอง ผบก. สสน. ตชด. ที่รับผิดชอบและช่วยเหลืองานสายการแพทย์ ซึ่งขณะนั้นยังอยู่ในสายงานของกองกำกับการ ๑ กองบังคับการสนับสนุนตำรวจตระเวนชายแดน อาจกล่าวได้ว่า พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ เป็นกำลังที่สำคัญของ ตชด. ในงานด้านสายการแพทย์

ผมย้ายไปดำรงตำแหน่ง ผบก. บ. ตร. ในเดือน ต.ค. ๒๕๑๙ และในปี ๒๕๒๐ ได้ไปฝึกบินหลักสูตรนักบินพาณิชย์ตรี (เฮลิคอปเตอร์) ที่หัวหิน ได้พบกับ ธนา ธนโกเศศ บุตรชายของ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ฯ ซึ่งเรียนหลักสูตรนักบินปีกติด ต่อมาผมได้รับเข้าเป็นนักบินตำรวจ ในกองบินตำรวจ ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็น จ.ส.ต. ฝีมือการบินของ ธนา นับว่าดีมาก เมื่อ จ.ส.ต. ธนา ธนโกเศศ แต่งงาน ผมก็ไปในงานที่ อ. บางบัวทอง เมื่อพบกับ ธนา ฯ ที่กองบินตำรวจก็ได้ไต่ถามข่าวคราวทุกข์สุขของ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ฯ อยู่เสมอ ผมทราบข่าวการถึงแก่กรรมของ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ฯ โดย จ.ส.ต. ธนา ฯ ไปบอกที่บ้านพักในกองบินตำรวจด้วยน้ำตานองหน้า ผมรู้สึกเศร้าสลดและอาลัยในการจากไปอย่างกระทันหันของ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ซึ่งนอกจากจะรักใคร่สนิทสนมกับผมอย่างยิ่งแล้ว ยังเป็นที่รักใคร่สนิทสนมกับบุคคลอื่นอีกเป็นจำนวนมากด้วย

ในฐานะที่เคยร่วมงานโดยใกล้ชิดกันมานาน และอีกฐานะหนึ่งในนามของเพื่อนร่วมรุ่น สจ. ๑๖ ทุกคน ผมขอแสดงความอาลัยในการจากไปของ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ อย่างสุดซึ้ง ด้วยผลบุญและคุณงามความดีที่ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ที่บำเพ็ญไว้แล้วด้วยดีประกอบกับผลบุญที่ภรรยา บุตรธิดา และญาติมิตร ได้บำเพ็ญอุทิศให้ จงเป็นพลวปัจจัยนำให้ ดวงวิญญาณของ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ไปสู่สุคติสัมปรายภพ ด้วย

พล.ต.ต.

(สงคราม ลิปี่สุนทร)

ผู้ช่วย ผบช. ตชด.

๒๖ ก.ย. ๒๕๒๖

รำลึกถึง

พันตำรวจเอก ไวโรจน์ ธนโกเศศ

ข้าพเจ้าเชื่อว่า ทุกท่านที่รู้จักมักคุ้นกับ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ คงรู้สึกเศร้าใจ เมื่อทราบข่าวประกาศทางหนังสือพิมพ์เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ว่า พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ หรือคุณหมอไวโรจน์ ฯ ได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว สำหรับข้าพเจ้าและครอบครัวใจหาย เสียดาย และระลึกถึงอยู่จนบัดนี้ เพราะเรามีความสัมพันธ์สนิทคุ้นเคยกันมานาน

เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๖ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง หลังกรุงเทพ ฯ น้ำท่วมใหญ่ไม่นาน คุณหมอไวโรจน์ ฯ ซึ่งขณะนั้นยังอยู่ในเครื่องแบบนักเรียนโรงเรียนวชิราวุธ หรือนิสิตแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหรืออย่างไร จำไม่ได้แน่ ได้ไปแจ้งความกับข้าพเจ้าที่สถานีตำรวจนครบาลชนะสงครามว่า มีคนร้ายเข้าไปลักทรัพย์สินในบ้าน เมื่อได้ไปตรวจสถานที่เกิดเหตุที่บ้านที่ถนนวิสุทธิกษัตริย์ ปรากฏว่าเป็นบ้านของคุณพระดรุณพยุหรักษ์ ซึ่งมิใช่ใครที่ไหน แต่เป็นบิดาของผู้แจ้งความ และเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าสมัยเรียนอยู่ที่โรงเรียนสวนกุหลาบนั่นเอง นอกจากเป็นคนใจดีมีนักเรียนรักมากแล้ว ท่านอาจารย์ยังได้นำความรู้ที่ได้ศึกษาจากต่างประเทศมาแต่งหนังสือชื่อ ความร้อน แสง เสียง สำหรับประกอบการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการสมัยนั้นให้ใช้เป็นตำราสอนในโรงเรียนทั่วไป ข้าพเจ้าเคารพนับถือท่านอาจารย์เป็นพิเศษ เนื่องจากท่านเคยเมตตาเรียกข้าพเจ้าให้ขึ้นรถยนต์ซึ่งท่านเป็นสารถีเองนั่งไปโรงเรียนกับท่านในวันหนึ่งขณะที่ข้าพเจ้ายืนรอคอยรถรางอยู่แถวท่าช้างวังหลวง เหตุการณ์ดังกล่าวนี้เองทำให้ข้าพเจ้ารู้จักและสนใจคุณหมอไวโรจน์ ฯ เป็นครั้งแรกและเรื่อยมา และแน่นอน การตรวจท้องที่โดยเฉพาะการตรวจตึก ข้าพเจ้าก็ไม่เว้นที่จะเน้นหนักให้ความเอาใจใส่ในย่านตำบลดังกล่าวนี้ ตอนนั้นคุณหมอไวโรจน์ ฯ เพิ่งอายุได้ ๑๙ ปีเท่านั้น

ประมาณ ๑๐ ปีต่อมา คุณหมอไวโรจน์ ฯ ได้เข้ารับราชการในกรมตำรวจ เป็นนายตำรวจแพทย์ ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างคุณหมอไวโรจน์ ฯ กับข้าพเจ้าก็เพิ่มพูนยิ่งขึ้น คุณหมอไวโรจน์ ฯ เป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย อ่อนน้อม รักครอบครัว รักความก้าวหน้า สมัยยังอยู่ในวัยเรียนเป็นนักกีฬาแนวหน้า เมื่อมาเป็นตำรวจก็ถูกส่งไปร่วมปฏิบัติงานชายแดนก็ฝึกฝน

จนเข้าขั้นเป็นนักแม่นปืน แต่สิ่งที่ประทับใจข้าพเจ้ามากก็คือความเป็นสุภาพบุรุษและโอบอ้อม-อารีของคุณหมอไวโรจน์ ฯ เรื่องนี้ชาวบ้านร้านตลาดในอำเภอบางบัวทอง นนทบุรี ซึ่งคุณหมอไวโรจน์ ฯ ได้อพยพย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ที่นั่นประมาณ ๓๐ ปีเศษมาแล้ว และได้เปิดร้านคลีนิคชื่อบางบัวทองการแพทย์ ที่ตลาดบางบัวทองจนทุกวันนี้ คงจะให้คำรับรองยืนยันเป็นอย่างดี

อีกสิ่งหนึ่งที่ข้าพเจ้ายังรู้สึกขอบคุณและนิยมอยู่ในใจ ก็คือคุณหมอไวโรจน์ ฯ ได้ให้เกียรติและไว้วางใจในตัวข้าพเจ้าเสมือนเป็นญาติสนิท ชีวิตส่วนตัวแต่หนหลัง หรือชีวิตราชการที่ต้องประสบกับความไม่สมหวังหรือต้องระหกระเหินถูกโยกย้ายหรือเกิดอุปสรรคในการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่าง ๆ คุณหมอไวโรจน์ ฯ มักจะเปิดเผยเล่าให้ฟังโดยไม่ปกปิด ทำนองเดียวกัน ข้าพเจ้าเมื่อให้สติ คำแนะนำ และกำลังใจไปตามกรณีย์แล้ว ก็ถือโอกาสสอบถามปรึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ อนามัยไปด้วยเมื่อพบปะกันทุกครั้ง

บัดนี้ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศได้จากไปแล้วโดยไม่กลับมาอีก ทิ้งความโศกเศร้าอาลัยอาดูรไว้แก่ครอบครัว และญาติสนิทมิตรสหาย จริงอยู่ความตายเป็นสิ่งที่จะหลีกเลี่ยงมิได้ แต่มนุษย์เรายังถูกครอบงำอยู่ด้วยโมหะกิเลส ย่อมจะสะกดกลั้นความเศร้าเสียใจไว้มิได้ แต่อย่างไรก็ตามพวกเราก็ได้แต่หวังและอธิษฐานขอให้อำนาจแห่งความดีงามในชาตินี้และกุศลกรรมในชาติก่อนซึ่ง พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศได้สร้างสั่งสมไว้ จงส่งผลให้วิญญาณของ พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ ได้ปฏิสนธิในสุคติภูมิในสัมปรายภพ ประสบแต่ความสุขสำราญตลอดไปชั่วกาลนาน.

(พล.ต.ต. อุรัย จิตรภักดี)

๕ ซอยอินทามระ ๒๐ ถ. สุทธิสาร
กรุงเทพ ฯ ๑๐๔๐๐ โทร. ๒๗๗๐๘๔๙

รำลึกถึงไวโรจน์เพื่อนที่รัก

ข้าพเจ้าได้รู้จักกับไวโรจน์เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๓ เมื่อย้ายจากโรงเรียนต่างจังหวัดมาเข้าเรียนต่อที่วชิราวุธ ฯ ขณะนั้นเขาอยู่สูงกว่าข้าพเจ้าหนึ่งชั้นคือ อยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๕ แต่เราก็อยู่คณะเดียวกันคือคณะประทัต ฯ ในตอนนั้นข้าพเจ้าไม่ได้สนิทสนมกับเขามากนัก เพราะเขาเป็นนักเรียนชั้นสูงกว่า แต่ก็สังเกตว่าเขาเป็นคนเรียบร้อยและเป็นผู้ที่มาจากสกุลที่ดี มักแต่งตัวเรียบร้อย หวีผมเรียบแปร้เป็นประจำ ได้แอบเห็นเครื่องใช้ในตู้เสื้อผ้าของเขาก็ได้เห็นว่าเขาใช้น้ำมันไบรล์ครีมใส่ผม และใช้สบู่ไลฟ์บอยถูตัวเป็นประจำตลอดมา นอกจากนั้นยังเป็นนักกีฬาตัวยงของคณะและทำชื่อเสียงให้แก่คณะในด้านกีฬาแทบทุกประเภท หรือแม้เมื่อมาอยู่ที่มหาวิทยาลัยแล้วก็ยังเป็นตัวเล่นรักบี้ให้แก่มหาวิทยาลัยเป็นประจำเสมอมา พวกเราแอบอิจฉาไวโรจน์ที่คุณพ่อของเขา คือคุณพระดรุณพฤหรักษ์ท่านขับรถเบนซ์ ประทุนคันงามมารับไวโรจน์กลับบ้านในวันเสาร์ทุกสัปดาห์ เขามีอะไรหลาย ๆ อย่างที่พวกเราสู้เขาไม่ได้ แต่ก็มีอยู่อย่างหนึ่งที่ข้าพเจ้าเอาชนะเขาได้ คือเมื่อคุณพระประทัต ฯ พาพวกเราไปเที่ยวหัวหินและพักที่บ้านสุวรรณเวศม์ เขาท้าข้าพเจ้าประลองแข่งขันกระโดดเขย่งเก็งถอยก้าวกระโดดกัน ๒ คน ปรากฏว่าข้าพเจ้ากระโดดได้ไกลกว่าเขาทุกครั้ง จนเขายอมแพ้ และในกาลหลัง ๆ ต่อมา เขามักจะพูดเรื่องนี้กับข้าพเจ้าอย่างโมโหทุกครั้ง

เมื่อออกจากวชิราวุธแล้ว เรามีความใกล้ชิดต่อกันมากขึ้นเป็นลำดับ เพราะทั้งเขาและข้าพเจ้าก็ได้เลือกเรียนวิชาแพทย์ด้วยกัน ขณะอยู่ที่โรงเรียนเตรียมอุดม ฯ เขาก็ยังอยู่ชั้นสูงกว่าข้าพเจ้าหนึ่งชั้นเช่นเดิม แต่เราก็มักไปไหนมาไหนด้วยกันบ่อย ที่ ๆ ไปก็คือที่บ้านของเขาที่ถนนวิสุทธิกษัตริย์ซึ่งมีเนื้อที่บริเวณบ้านกว้างขวางตั้ง ๘ ไร่ พร้อมด้วยตึกที่อยู่สวยงาม เมื่อครั้งที่คุณพระดรุณพฤหรักษ์บิดาของเขาถึงแก่กรรมที่จังหวัดลพบุรี และนำศพมาบำเพ็ญกุศลที่บ้าน พวกเราก็ยังได้ไปช่วยงาน ที่บ้านจนกระทั่งถึง งานพระราช ทานเพลิงศพ ที่วัดไตรมิตร์-วิทยาราม ในตอนนั้นมีเรื่องแปลกที่อยากจะเล่า คือวันหนึ่งไวโรจน์จอดรถจักรยานไว้ที่ โรงเรียน-เตรียมอุดม ฯ แล้วรถถูกขโมยไป พวกเพื่อน ๆ ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะไม่รู้จะไปติดตามถามได้เอาที่ไหน ข้าพเจ้าจึงขี่รถจักรยานของข้าพเจ้าเองจากโรงเรียนเตรียม ฯ มาทางสะพาน

ข้ามทางรถไฟใกล้กับโรงพยาบาลมิชชันในขณะนี้ เผอิญแลเห็นชายคนหนึ่งกำลังขี่รถจักรยานของไวโรจน์ผ่านมาพอดีก็จำได้ จึงเรียกให้ชายคนนั้นหยุดและถามว่าจะเอารถไปไหน ชายคนนั้นตอบว่ารถคันนี้เป็นรถถูกขโมยมาและเขากำลังจะเอาไปส่งที่โรงพัก ด้วยความโง่ของข้าพเจ้าเองทำให้เชื่อชายคนนั้นสนิท และบอกเขาว่าข้าพเจ้าเป็นเพื่อนของเจ้าของรถเอง และจะเอาไปคืนเขาเอง ชายคนนั้นก็ยอมมอบรถให้แต่โดยดี เมื่อถามชื่อของเขา ยังจำได้จนบัดนี้ว่าชื่อ สมบุญ ปัญญาเลิศ ซึ่งต้องเป็นชื่อสมมุติโดยไม่ต้องสงสัย

เรามาเรียนทันกันที่ศิริราชในชั้นปีที่ ๑ เหตุที่ทันกันก็เพราะเขาย่ำเท้ารอข้าพเจ้าตอนนั้นเป็นตอนช่วงต้นของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งเป็นตอนที่การเรียนเป็นไปอย่างไม่สะดวกและไวโรจน์เองก็ทั้งขี้เกียจเรียนและไม่ค่อยมีกำลังใจที่จะเรียนด้วย ทำให้ต้องเป็นภาระแก่เพื่อน ๆ ที่เรียนดีกว่าเช่นทองปอนด์ วัชรศิริธรรม และข้าพเจ้าด้วย ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงช่วยติวให้แก่เพื่อน ๆ ที่เรียนอ่อนเช่นได้แก่ไวโรจน์ ผดุง ปวิตร์ วิโรจน์ เป็นต้น เป็นประจำโดยตลอดมาทั้งที่บ้านไวโรจน์เอง และบางครั้งก็ที่บ้านวิโรจน์ มีอยู่ครั้งหนึ่งที่เราเอากระดูกไปเรียนที่บ้านวิโรจน์ ปรากฏว่ากระโหลกศีรษะหาย หาเท่าใดก็ไม่พบ พวกเพื่อน ๆ ก็พากันออกจากบ้านเที่ยวตามหาตามถนนเพราะแน่ใจว่าคงไม่ใช่คนขโมยไป จะเป็นหมาคาบเอาไปมากกว่าในที่สุดตามไปตามมาไปพบในวัดสระบัว ซึ่งห่างจากบ้านมาตั้งกิโล การติวให้กับพวกนี้เป็นไปอย่างยาก เพราะมักจะไม่ค่อยฟังบ้าง คุยกันบ้าง นอนหลับบ้าง จนทองปอนด์ต้องลงโทษพวกที่นอนหลับโดยเอาโปร๊บ ที่ใช้สำหรับชำแหละศพแทงเอาเข้าให้ นั่นแหละจึงได้ตาสว่างลุกขึ้นมาเรียนต่ออีก คุณแม่ของเขาก็อึดหนาระอาใจไม่ใช่น้อย บางครั้งขณะที่เพื่อนกำลังสอนให้แถกลับยกมือทำท่าเล็งปืนออกไปนอกหน้าต่าง จนคุณแม่ต้องสะกิดผู้สอนให้หันไปดูพ่อลูกชายที่กำลังทำท่าเล็งปืน เพราะในขณะนั้นผู้สอนมัวตั้งหน้าตั้งตาอ่านตำราให้ฟัง ไม่ได้มองดูว่าเขากำลังฟังอยู่หรือเปล่าด้วยซ้ำ

ในปีนั้นเองไวโรจน์ก็ต้องเรียนซ้ำชั้นอีก คราวนี้ต้องถูกย้ายไปเรียนที่คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ในตอนนั้นไวโรจน์ก็ได้พบรักกับคุณประสาร และในที่สุดก็ได้ไปตั้งรกรากอยู่ที่ปากคลองบางบัวทอง ข้างบ้านน้าวาด ข้าพเจ้านั้นมีบ้านอยู่ที่ปากเกร็ด จึงได้ไปมาหาสู่กันเป็นประจำ และก็ได้รับหน้าที่เป็นผู้อุดหนุนค่าเล่าเรียนให้เสมอมา เรามักจะกลับไป

บ้านบนด้วยกันเป็นประจำ ตอนเย็นเมื่อเขาเลิกเรียนก็จะมารอข้าพเจ้าที่ศิริราช แล้วข้าพเจ้าก็จะเป็นผู้ขับเรือติดท้ายพากันเดินทางขึ้นไปบ้านเขาก่อน จนกระทั่งดึกดื่นจึงจะได้กลับไปบ้านข้าพเจ้าที่ปากเกร็ด อย่างนี้เป็นประจำเสมอมา มีบ่อยครั้งที่เรือทำพิษทำให้ต้องนอนจอดเรือข้างตลิ่งจนสว่างเพราะเรือเสีย บางทีถ้ารีบกลับบ้านหน่อยก็เอาเรือฝากไว้ที่กรมชลประทาน แล้วเดินต่อไปจนถึงปากเกร็ดอีกต่อหนึ่ง เมื่อคราวที่คุณพ่อของข้าพเจ้าสมัครรับเลือกเป็นผู้แทนจังหวัดนนทบุรีเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ไวโรจน์และพรรคพวกได้เป็นกำลังอันสำคัญที่ช่วยเหลือหาเสียงให้โดยเราไปกันทั่ว และต้องลำบากตรากตรำทั้งกลางวันกลางคืน บางวันเรือติดท้ายทำพิษก็ต้องนอนค้างในเรือกลางทางนั่นเอง บางครั้งต้องลำบากเดินข้ามทุ่งบุกซังข้าวแห้งจนเท้าทั้งสองเป็นแผลไปหมดก็มี

ในที่สุดไวโรจน์ก็จบการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๕ โดยที่เรียนจบหลังข้าพเจ้าถึง ๓ ปี และได้เข้ารับราชการที่โรงพยาบาลตำรวจ ส่วนข้าพเจ้าก็ไปต่างประเทศเสีย ๕ ปี และกลับมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ หลังจากนั้นเราก็ไปมาหาสู่กันตลอดมา โดยที่บ้านของเราอยู่ใกล้กัน ต่อมาอีกไม่นานเขาก็ไปเซ้งตึกแถวที่ในตลาดบางบัวทอง ๑ หลัง และเปิดเป็นคลินิคถาวรตลอดมาจนทุกวันนี้ โดยติดป้ายชื่อของข้าพเจ้าไว้ด้วยที่หน้าร้าน ในตอนนี้ก็เป็นตอนที่เขาพอที่จะเริ่มก่อร่างสร้างตัวโดยน้ำพักน้ำแรงของสองคนคู่ทุกข์คู่ยากคือเขากับคุณประสาร โดยที่ไม่ได้อาศัยทรัพย์สินมรดกจากทางบ้านของตนเองเลยแม้แต่น้อย

ไวโรจน์เป็นคนมีเคราะห์กรรม เริ่มเป็นโรคหัวใจโดยมีอาการเล็ก ๆ น้อย ๆ มาเป็นเวลาร่วมสิบปีเห็นจะได้ ต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลตำรวจและโรงพยาบาลจุฬา ฯ ร่วมสิบครั้ง บางครั้งข้าพเจ้าก็ได้ไปเยี่ยม บางครั้งไม่เป็นมากก็ไม่ได้ไป นอกจากนั้นก็ได้แวะมาตรวจกับข้าพเจ้าเสมอ ๆ ข้าพเจ้าทราบถึงการพยากรณ์โรคนี้ดี ว่าอันตรายกำลังเข้ามาใกล้และเมื่อใดก็ได้ ครั้นจะแนะนำให้พักผ่อนให้มากหรือว่าจะให้มาทำงานในหน้าที่ที่เบา ๆ ก็ไม่อาจจะทำได้ ไวโรจน์ต้องไปประจำอยู่กับกองตำรวจชายแดน ณ ต่างจังหวัดตลอดเวลา ต้องตรากตรำทำงานหนัก แม้ในช่วงสุดท้ายของชีวิตจะได้รับสัญญาจากเจ้านายว่าจะช่วยให้ย้ายเข้ามาในกรุงเทพ ฯ และให้เลื่อนยศที่ต้องติดอยู่กับที่เป็นเวลานานปีมาแล้วก็ตาม แต่ก็น่าเสียดายที่เวรกรรมไม่สิ้นสุด ต้องมาจบชีวิตเสียก่อนเช่นนี้

ข้าพเจ้าถือว่าไวโรจน์เป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้าผู้หนึ่ง ไวโรจน์เป็นผู้ที่ประกอบด้วยความดี ความดีของเขามีหลายประการ จะกล่าวไปก็ไม่สามารถจะบรรยายได้หมดสิ้น กล่าวโดยย่อ ๆ ก็คือแม้ว่าจะเป็นผู้ที่เกิดในตระกูลสูงและมั่งคั่งมหาศาล แต่เขาเองเป็นผู้ที่ไม่มีความโลภไม่ยึดถือ หรือรับเอาความมั่งคั่งเหล่านั้นเป็นของตัวแม้แต่น้อย ตรงกันข้าม มีความมานะบากบั่นพยายามสร้างฐานะความเป็นอยู่ ของตนเองและครอบครัว ด้วยน้ำพักน้ำแรง ของตัวเองโดยตลอดมา เป็นผู้ที่ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นในด้านราชการหรือการทำมาหากิน ตรงกันข้ามเป็นผู้ที่สงบเสงี่ยมเจียมตัว ไม่มีการต่อสู้เพื่อความดีเด่นของตนเองแต่ประการใด อันนี้จึงเป็นผลสะท้อนให้เขากลายเป็นผู้ที่ค่อนข้างอาภัพเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น แต่เขาก็เป็นผู้ที่พอใจและยอมรับในสภาพการณ์ของตนเอง ไม่เคยบ่นว่าตนเองด้อยหรือต่ำหรือเกิดความน้อยอกน้อยใจแต่อย่างใดทั้งสิ้น ความดีของไวโรจน์อีกอันหนึ่งที่น่ายกย่องสรรเสริญ คือเป็นผู้ที่มีความรักเพื่อนมาก และบางครั้งก็อาจจะมากกว่าที่จะนึกถึงตัวเองเสียด้วยซ้ำ ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่ไวโรจน์รักมาก ความรักของข้าพเจ้าต่อเขานั้นไม่อาจที่จะเทียบเท่าที่เขามีต่อข้าพเจ้าได้เลย

ข้าพเจ้าไม่คิดว่าการจากกันครั้งนี้จะเป็นครั้งสุดท้าย แต่ก็ได้รับแจ้งจากคุณประสารว่าการป่วยครั้งนี้เป็นที่น่าวิตก และไวโรจน์เรียกหาข้าพเจ้าบ่อยครั้ง ซึ่งทุกครั้งไม่เคยเรียกหาเช่นนี้ ข้าพเจ้ายังมีความเสียใจจนบัดนี้ที่ไม่ทันได้เห็นใจเขาเป็นครั้งสุดท้าย

ไวโรจน์ได้ทิ้งอนุสรณ์แห่งความดีของเขาไว้ทางเบื้องหลัง มากมายนานา นับประการที่จะต้องทำให้ผู้ที่รักเขาต้องรำลึกถึงไปอีกนานปี นานแสนนานที่เราจะได้มีโอกาสได้พบคนอย่างนี้ ด้วยความดีทั้งหลายที่ไวโรจน์ได้กระทำไว้ในโลกนี้ขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่ ย่อมต้องเป็นผลส่งให้วิญญาณของเขาได้ประสพกับความดีความงามในโลกหน้า และดีงามยิ่งไปกว่าที่เขาได้ประสพมาในชาตินี้ และคนอย่างไวโรจน์นี้ สุคติในสัมปรายภพย่อมเป็นอันต้องหวังได้อย่างไม่ต้องสงสัย

สุเอ็ด คชเสนี

จดหมายถึงไวโรจน์เพื่อนรัก

ไวโรจน์เพื่อนรัก

บ่านนี้เพื่อนคงได้พบพวกเราเก่า ๆ ที่มาก่อนแล้วใช่ไหม พบอุททิศ, วิบูลเกียรติ, อาวุธ, ฮั่นฮ่วน และสมบูรณ์แล้วกระมัง คงจะได้ช่วยเหลือกันเป็นเพื่อนกันเหมือนเมื่อมีชีวิตอยู่นะ อีกหน่อยพวกเราก็คงจะค่อย ๆ ตามไปร่วมวงกันจนครบทุกคน

เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ที่ใดที่เพื่อน ๆ มีไวโรจน์อยู่ด้วย พวกเราจะไม่เหงาเลย ตั้งแต่อยู่กินนอนที่โรงเรียนวชิราวุธมาตั้งแต่เล็ก ๆ ตลอดจนมีอายุขึ้นมาไม่ว่าจะนัดไปกินอาหารด้วยกัน เที่ยวกันหรือไปเยี่ยมคนเจ็บคนป่วยด้วยกัน ไวโรจน์จะชวนคุยและช่วยเหลือให้พวกเราได้สนุกสบายใจได้ทุกแห่ง

คุณสมบัติที่ช่างทำให้เพื่อน ๆ เป็นสุขใจได้ของไวโรจน์นี้พวกเรารู้ดี และก็รู้ด้วยว่าคุณสมบัตินี้เองที่ทำให้ครอบครัวของไวโรจน์มีชีวิตชีวาเพราะมีผู้นำที่เข้มแข็งและเอาใจใส่ครอบครัวดี

ฉะนั้นเมื่อเพื่อนจากไปจึงทำให้คนอยู่ข้างหลังเศร้าและคิดถึงเพื่อนกันทั้งนั้น คุณความดีและกุศลกรรมที่เพื่อนได้ทำไว้ขณะมีชีวิตอยู่คงจะเป็นสิ่งหนุนนำให้เพื่อนได้พบแต่ความสุขในภพหน้า

ด้วยความรักและอาลัยจากเพื่อน ๆ ร่วมชั้น

ที่โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

แด่เพื่อนแพทย์จุฬารุ่น ๓ อาวุโสที่จากไป

ผมได้รับจดหมายจากพี่ประสาร ภรรยาของคุณหมอไวโรจน์ให้ช่วยเขียนคำไว้อาลัยในการจากไปของคุณหมอไวโรจน์ ซึ่งจะได้รับการพระราชทานเพลิงศพในวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ นี้ ในฐานะผู้แทนของเพื่อนแพทย์จุฬารุ่น ๓ ผมรู้สึกยินดีและเต็มใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับเกียรตินี้

พวกเรานักเรียนแพทย์จุฬารุ่น ๓ ข้ามมาจากนิสิตเตรียมแพทย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ มาเข้าเรียนที่คณะแพทย์ศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งขณะนั้นขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ มีนักศึกษาแพทย์รุ่นพี่หลายคนคอยต้อนรับน้องใหม่ในจำนวนนั้นก็มีคุณหมอไวโรจน์ด้วยผู้หนึ่ง ผมจำได้เพราะคุณหมอไวโรจน์มีบุคคลิกพิเศษ คือ หน้าตาเข้มผิวคล้ำ ดูเป็นผู้ใหญ่แต่พูดตลกคะนองให้ความเป็นกันเองอย่างสนิทสนม โดยที่ยังไม่รู้จักกันมาก่อนเป็นนักกีฬารักบี้ของมหาวิทยาลัย คุณหมอไวโรจน์ให้ความเป็นกันเองกับน้องใหม่ ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจเป็นอย่างมากเพราะพวกเราน้องใหม่ตื่นทั้งสถานที่ ทั้งการที่จะต้องศึกษาเล่าเรียนอย่างหนักตามที่มีข่าวเล่าลือกันว่าเรียนแพทย์นั้นยากลำบากเหลือหลายและมีขนบธรรมเนียมประเพณีประจำหมู่คณะที่เคร่งครัด ตอนนั้นพวกเราคิดว่าคุณหมอไวโรจน์เป็นแพทย์แล้วหรือไม่ก็เป็นนักศึกษารุ่นแพทย์รุ่น ๑ ที่มาคอยต้อนรับน้องใหม่ พอพวกเราเข้าเรียนในวันแรก ๆ เราก็พบคุณหมอไวโรจน์เข้ามานั่งทางด้านหลังของห้องเลคเชอร์ใกล้ ๆ กับพวกบรรดาอาจารย์แพทย์รุ่นหนุ่มทั้งหลาย เราไม่อยากหันไปดูเพราะอาจารย์นั่งกันเป็นแถว พอตอนบ่ายเข้าห้องปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์เพื่อเรียนชำแหละศพก็พบคุณหมอไวโรจน์อีกแต่ตอนนี้มานั่งประจำตามโต๊ะชำแหละศพที่นักศึกษาต้องนั่งปฏิบัติการพวกเราจึงถึงบางอ้อ และมาได้ความรู้ทีหลังว่าคุณหมอไวโรจน์รักโรงเรียนมาก ขออยู่เรียนนาน ๆ จนเพื่อน ๆ จบเป็นหมอ เป็นครูบาอาจารย์ไปแล้วคุณหมอไวโรจน์ก็ยังเรียนเพื่อจะให้ได้ความรู้แน่นและประสพการณ์ดีขึ้นมาก ๆ ที่คุณหมอไวโรจน์นั่งอยู่หลังห้องเลคเชอร์ในกลุ่มอาจารย์นั้นก็เพราะเป็นเพื่อนรุ่นเดียวกันมาสมัยเมื่ออยู่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้งนั้น หลังจากนั้นพวกเราก็พบคุณหมอไวโรจน์ ในห้องเลคเชอร์และในห้องปฏิบัติการบ้างเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะใกล้สอบไล่คุณหมอจะเข้าร่วม

ดูหนังสือและถกปัญหาวิชาการกับกลุ่มนั้นกลุ่มนี้ ช่วยให้พวกเราหายเครียดจากการเตรียมตัวสอบได้ดีทีเดียวและระหว่างที่คุณหมอไวโรจน์มาเรียนร่วมกับรุ่น ๓ นี้ ผลการสอบแต่ละปีคุณหมอก็ผ่านมาได้ด้วยดีทุกครั้ง โดยเฉพาะในปีสุดท้ายก่อนจะจบเป็นแพทย์คุณหมอเอาใจใส่เป็นพิเศษทั้งในด้านการเรียนในเวลาและนอกเวลา คือตอนกลางคืนพวกเรานักเรียนแพทย์จะพลัดกันบรรยายถกเถียงปัญหาวิชาการให้ความรู้แก่กันและกันเอง คุณหมอไวโรจน์เป็นไม่ยอมขาดในช่วงนี้และสุดท้ายผลการสอบประกาศออกมา คุณหมอไวโรจน์ก็ได้เป็นแพทย์ศาสตร์บัณฑิตพร้อม ๆ กับพวกเราโดยไม่ต้องสอบซ่อมหรือปฏิบัติงานเพิ่มเติมอีกเลย แสดงว่าถ้าคุณหมอจะตั้งใจเอาจริงเมื่อไรก็ย่อมทำได้ แต่ที่แล้ว ๆ มานั้นรักเพื่อน, รักกีฬา และยังชอบเป็นนักศึกษาอยู่นาน ๆ

เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วต่างคนแยกย้ายกันไปประกอบอาชีพรับใช้ประเทศชาติในหน่วยงานต่าง ๆ ผมและเพื่อนอีก ๑๑ คน ได้รับเลือกเข้าเป็นแพทย์ประจำบ้านในคณะแพทย์ศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ คุณหมอไวโรจน์เข้าเป็นแพทย์ประจำกองแพทย์ กรมตำรวจโดยที่คุณหมอชอบชีวิตตื่นเต้นโลดโผน และมีความชำนาญด้านการใช้อาวุธปืนดีมากผู้หนึ่ง จัดว่าเป็นนักกีฬายิงปืนแม่นยำมากในรุ่นแรก ๆ ของโรงยิงปืนตำรวจ ผมไม่ได้พบคุณหมอไวโรจน์อีกนาน เพียงแต่ได้ข่าวคราวว่าออกไปปฏิบัติราชการในต่างจังหวัดแถบชายแดนภาคอีสาน ต่อมาผมครบการปฏิบัติงานแพทย์ประจำบ้าน แล้วได้ออกมารับราชการที่กองแพทย์ ตำรวจ เรามีโอกาสได้พบกันนาน ๆ ครั้งโดยที่ผมประจำอยู่โรงพยาบาลตำรวจ คุณหมอกลับเข้ามาเยี่ยมบ้านหรือเข้ามาราชการในกรุงเทพ ต่อมาอีกหลายปีคุณหมอไวโรจน์ก็ย้ายจากชายแดนเข้ามาประจำกองแพทย์และปฏิบัติราชการทางด้านนิติเวชวิทยา เราจึงมีโอกาสพบกันบ่อยคุณหมอก็มีเรื่องสนุกสนานมาคุยให้เพื่อนรุ่นน้อง ๆ ฟังเป็นที่ครึกครื้นอยู่มิได้ขาด สิ่งที่คุณหมอไวโรจน์ชอบมากคือ การผจญภัยและกีฬา ถึงแม้ตอนที่อายุมากแล้ว ร่างกายไม่เหมาะสมกับการกีฬาก็ยังสนใจดูโทรทัศน์และเชียร์ให้กำลังใจแก่พรรคพวกอยู่ตลอดเวลา

เมื่อคุณหมอไวโรจน์เข้ามาปฏิบัติราชการในกรุงเทพแล้วได้มาเปิดคลีนิคที่ อ. บางบัวทอง จ. นนทบุรี ซึ่งคุณหมอเคยมาอยู่นานดั้งเดิมแล้วนาน ๆ ผมมีโอกาสไปช่วยคุณหมอทำผ่าตัดรักษาคนไข้บ้าง หรือถ้าคุณหมอไปราชการต่างจังหวัดนาน ๆ ผมก็มีโอกาสไปช่วยรักษาคนไข้ที่คลีนิคแทนเป็นครั้งคราว ทำให้ผมได้สนิทสนมกับครอบครัวของคุณหมอยิ่งขึ้น ในระยะหลัง

คุณหมอได้โอนไปรับราชการที่กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และผมก็ได้ลาออกจากราชการ มาประกอบอาชีพส่วนตัวเราก็ยังติดต่อกันเช่นเดิมนาน ๆ ครั้งโดยคุณหมอส่งคนไข้มาให้รักษาบ้าง ระยะหลังนี้คุณหมอเคยบ่นเรื่องเหนื่อยและเจ็บหน้าอก ผมเตือนอยู่เสมอให้ไปตรวจรักษาทางโรคหัวใจ คุณหมอก็ไปตรวจแต่ไม่พบโรคแต่ก็ยังมีอาการเช่นเดิม บุหรี่ก็เลิกสูบไปแล้ว ประกอบกับคุณหมอยังชอบสนุกสนาน รื่นเริงเหมือนเดิม ทำอะไรฉับไว บางครั้งลืมว่าตัวเองเจ็บป่วยก็เลยยิ่งทำให้มีอาการเจ็บอกและเหนื่อยบ่อยขึ้น ตอนหลังได้ข่าวว่า คุณหมอไปนอนป่วยที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และได้รับการตรวจพบว่าเป็นโรคเส้นเลือดที่หัวใจตีบและเลือดไปเลี้ยงกล้ามเนื้อหัวใจไม่เพียงพอผมไปเยี่ยมที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ คุณหมอก็ยังพูดจาคล่องแคล่ว แต่สังเกตดูหน้าเซียว ๆ ไป ตอนนั้นลูกสาวคุณหมอก็กำลังเรียนแพทย์และพยาบาลอยู่ ก็ได้มาช่วยดูแลคุณพ่อ หลังจากนั้นไม่กี่วันก็กลับไปพักผ่อนที่บ้าน และยังไปรับราชการต่อไปตามปกติได้ดี เนื่องจากเราเป็นแพทย์ก็รู้อยู่แก่ใจว่าโรคนี้เมื่อเป็นแก่ผู้ใดแล้ว ก็มักจะมีอาการตามมาอีกเป็นครั้งที่ ๒ หรือ ๓ ก็มักจะสิ้นสุดลงแค่นั้น เมื่อผมพบคุณหมอผมก็ไต่ถามทุกข์สุขเตือนให้ระวังตัวรักษาสุขภาพอยู่เสมอ จากนั้นก็ไม่ได้พบกันอีกนานเป็นปี มาได้รับข่าวอีกทีก็ไม่มีโอกาสพูดคุยกันเสียแล้วคุณหมอไวโรจน์จากไปอย่างไม่มีวันกลับ ด้วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย ผมได้รับข่าวนี้ด้วยความเศร้าสลดใจอย่างยิ่ง เราะทั้งตัวคุณหมอและครอบครัวของเราสนิทสนมกันมากเหมือนพี่น้องกัน ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าสักวันหนึ่งคุณหมอก็ต้องจากไปด้วยโรคนี้ ก็อดที่จะเศร้าสลดเสียใจไม่ได้ แต่ก็ต้องยอมรับหลักความจริงตามคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่ว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา คือพระพุทธองค์ได้ประกาศความจริงออกไปว่า สิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง สิ่งทั้งปวงเป็นทุกข์ สิ่งทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน

การจากไปของคุณหมอไวโรจน์ ทำให้เพื่อน ๆ แพทย์จุฬารุ่น ๓ และผมเศร้าสลดใจกันมาก ความตายเป็นสิ่งที่มนุษย์เราหลีกเลี่ยงไม่ได้กุศลจิตและกุศลกรรมที่คุณหมอไวโรจน์ได้สร้างสมไว้ คงจะช่วยเกื้อหนุนนำสู่วิญญาณของคุณหมอไวโรจน์ไปสู่สุคติในสัมปรายภพทุกประการ

พ.ต.อ. บรรจบ ภูมิถาวร

แพทย์จุฬา ฯ รุ่น ๓

แด่ ... หมอโรจน์ผู้จากไป

ผมยอมรับว่าการจากไปของ "หมอโรจน์" คนนี้ ... พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ เป็นเสมือนหนึ่งการจากไปของญาติผู้เปรียบเป็นพี่ชายของผมคนหนึ่งก็ว่าได้

เพราะอะไรหรือ

คำถามนี้เอง ทำให้ผมต้องดึงภาพแห่งความหลังเก่า ๆ ของเราสองคนนี้ออกมาอีกครั้งหนึ่ง

ก็ที่อำเภอบางบัวทองนี่แหละ แต่เป็นเมื่อสมัยประมาณยี่สิบกว่าปีมาแล้วกระมัง ผมยังมีอาชีพเป็นครูสอนหนังสือนักเรียนของโรงเรียนราษฎร์ "นันทนวรวิทย์" และคุณหมอโรจน์คนนี้ยังเป็นนายร้อยตำรวจเอก

เขาเป็นหมอหนุ่ม ผิวคล้ำ หัวเราะง่าย และเป็นมิตรกับทุกคนอย่างไม่ถือเนื้อถือตัวอะไรเลย เรารู้จักกันในโรงบิลเลียด ต่อมาก็ด้วยการล่อเหล้าร่วมแก้วกัน ไม่ว่าจะเป็นเหล้าเถื่อนหรือไม่เถื่อนก็ตาม คุณหมอเป็นสุภาพบุรุษที่ไม่เคยมีพิษเป็นภัยกับใครเลย มีแต่ช่วยเหลือคนเท่านั้น

ด้วยความซอกแซกของผมทำให้ผมได้รับทราบว่าคุณหมอโรจน์คนนี้กับคนรักของเขารักกันอย่างยิ่ง แม้จะมีผู้ใหญ่เป็นอุปสรรค แต่สองคนคือหัวใจเดียวกันและมีชีวิตเดียวกัน ได้เคียงบ่าเคียงไหล่กันทำงานสร้างครอบครัวร่วมกันอย่างทรหดอดทน เป็นแบบฉบับแห่งความรักที่น่าเทิดทูนยิ่งนัก

ผมยังจำได้ดี ผมเคยไปที่บ้านของคุณหมอครั้งนั้น อยู่กลางคลอง บางบัวทอง ริมน้ำเป็นคลีนิคเล็ก ๆ ส่วนตัวด้วย คุณหมอประสารยังเพรียวและสวยเหมือนผู้หญิงญี่ปุ่น สมกับคุณหมอโรจน์เพื่อนผมจัง

เวลาผ่านไปและผ่านไป ชีวิตทางราชการของคุณหมอโรจน์ก้าวไปด้วยฝีมือตามลำดับ ได้เลื่อนยศสูงขึ้นตามลำดับ เป็นผู้ใหญ่และสุขุมขึ้นตามวัยที่ผ่านไป ผมรู้ดีว่าบางครั้งคุณหมอโรจน์ไม่ได้รับความเป็นธรรมบางอย่างจากทางราชการนัก แต่ก็ทำไปอย่างสุดฝีมือและความสามารถ เคยถูกให้ไปอยู่ตำรวจชายแดน ก็ไปทำความเจริญให้กับตำรวจฝ่ายนี้หลายเรื่องอันเป็นการสำแดงฝีมือให้เห็นว่า "เพชร" นั้นอยู่หนใดก็ยังคงความเป็นเพชรอยู่นั่นเอง

ผมกับหมอโรจน์ก็ยังติดต่อไปมาหาสู่กันบ้างเหมือนเดิม อาชีพของผมทำให้ผมได้รับรู้ว่าเพื่อนหนังสือพิมพ์หลายฉบับรัก พ.ต.อ. ไวโรจน์ ฯ คนนี้มาก เพราะเป็นคนพูดขวานผ่าซาก และให้เหตุผลทางการแพทย์ประกอบรูปคดีให้ฟังอย่างรู้เรื่อง

แหละเมื่อถึงคราวจากไปของเพื่อนผู้เสมือนพี่ชายคนนี้อย่างรวดเร็วจึงทำให้ผมใจหายเหลือเกิน พร้อมกับครุ่นคิดในใจว่า . . . ทำไมคนดี ๆ อย่างนี้จึงจากไปเร็วนักนะ ทีคนชั่ว ๆ หลายคนเหตุไฉนจึงยังลอยหน้าลอยตาด้าน ๆ อยู่ได้

ไปสู่สุคติเถิดครับ – หมอโรจน์, ได้พักผ่อนสมใจปรารถนาแล้วมิใช่หรือ

"ไพฑูรย์ สุนทร"

๒๙ ก.ย. ๒๖

คำไว้อาลัย

ผมได้ทราบข่าว พ.ต.อ. หมอไวโรจน์ ธนโกเศศ ถึงแก่กรรมด้วยความสลดใจ น่าเสียดายอนาคตทางราชการกำลังรุ่งโรจน์ ความรู้ความสามารถของหมอยังมีประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์อีกมากมาย

ผมรู้จักและคุ้นเคยกับหมอไวโรจน์สมัยอยู่ถนนวิสุทธิกษัตริย์ คุณโรจน์มีนิสัยโอบอ้อมอารี ไม่ถือตัวว่าเป็นลูกคุณพระ ชอบคบเพื่อน ช่วยเหลือผู้ที่ยากจน ใจดี ทำให้ผมและเพื่อนต่างก็รักและเคารพคุณโรจน์ทุกคน

จนกระทั่งคุณโรจน์ไปเรียนแพทย์ที่ ร.พ. ศิริราช จบมาอยู่ ร.พ. ตำรวจ เป็นนายร้อยตำรวจเอก หมอไวโรจน์ก็ยังเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง เจอะคนเก่า ๆ ที่เคยรู้จักมักคุ้น ก็ทักทายถามถึงทุกข์สุข เพื่อนผมบางคนขาดแคลนไม่สบายหมอก็ให้เงิน ยา และรักษาให้ฟรี

ครั้งหนึ่งผมเคยพาน้องสาวทำงานอยู่กองสลาก ไปหาหมอไวโรจน์ที่ ร.พ. ตำรวจ ขอใบแพทย์นำไปประกอบการกู้เงิน หมอไวโรจน์สละเวลาต้อนรับอย่างดี เมื่อทราบความประสงค์หมอพิจารณาแล้วพูดกับผมว่า

วรุณ น้องสาวของเธอไม่เป็นอะไร จะให้หมอตรวจและลงความเห็นว่าป่วยเป็นโรค หมอไวโรจน์เซ็นไปทางกองสลากเขาก็เชื่อ แต่หมอไม่ทำเช่นนั้นมันผิดจรรยาแพทย์ เอาไว้เวลาน้องสาวหรือตัวของวรุณป่วยจริง ๆ หมอจะรักษาให้ฟรี ๆ นี่คือ พ.ต.อ. หมอไวโรจน์ ธนโกเศศ ผู้มีน้ำใจอันดีงามที่ผมรู้จัก

การจากไปของหมอไวโรจน์ ในวัยที่ยังไม่สมควร ทำให้ครอบครัวต้องขาดความอบอุ่นญาติสนิทมิตรสหายตลอดจนผู้ที่เคารพนับถือต้องสลดใจและเสียใจ ขอให้คุณความดีที่ พ.ต.อ. หมอไวโรจน์ ธนโกเศศ ได้ประกอบไว้เมื่อยังมีชีวิต และกุศลผลบุญที่ครอบครัว ญาติมิตร ได้ตั้งใจอุทิศให้ จงดลบันดาลให้ พ.ต.อ. หมอไวโรจน์ ฯ ไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

ด.ต. วรุณ วรุณคุปต์

สน. ชนะสงคราม

ญาติรำลึก

เมื่อวัยเด็กคุณหมอไวโรจน์ ธนโกเศศอยู่บ้านริมถนนวิสุทธิกษัตริย์ (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งศูนย์โทรคมนาคม กรมตำรวจ) พวกเราอยู่บ้านบางขุนพรหมใช้นามสกุล ธนโกเศศ ด้วยกัน แต่ไม่ค่อยได้คบหารู้จักมักคุ้นกัน นัยว่าญาติผู้ใหญ่ทางบางขุนพรหมเป็นลูกภรรยาน้อย มีฐานะยากจน เลยไม่กล้าไปยุ่งเกี่ยวกับบ้านวิสุทธิกษัตริย์ เมื่อเติบโตขึ้นผู้เขียนได้ยินกิติศัพย์คุณงามความดีของคุณหมอไวโรจน์ ทั้งจากเพื่อน ๆ ที่อยู่แถวถนนวิสุทธิกษัตริย์และจากญาติ ๆ บางคนที่คบหากับคุณหมอไวโรจน์ได้ข่าวว่า เป็น คนไม่ถือ ตัว แม้มียศ เป็น นาย ตำ รวจ ชั้นผู้ใหญ่พบเพื่อนเก่าที่บังเอิญเป็นตำรวจแต่มียศเพียงนายสิบก็แนะนำต่อหน้านายตำรวจด้วยกันว่า "หมู่......เป็นเพื่อนของผมมาตั้งแต่เด็ก ๆ " บางครั้ง นั่ง รถ ส่วนตัว มาธุระพบเพื่อนเดินอยู่ก็จอดรถลงมาทักทายพูดคุยด้วย มีความเป็นกันเองเหมือนสมัยยังเป็นเด็กทำให้เกิดความซาบซึ้งใจแก่เพื่อน ๆ หลายคน ที่พอจำได้ก็มี จ่าเอก เอก บุญประคอง ดาบตำรวจ วรุณ วรุณคุปต์ มีอีกคนชื่อนายแลน โพธิ์หน่อน้อย เป็นเพื่อนนักเรียนชั้นประถมกับผู้เขียนด้วย นายแลนคนนี้พบคุณหมอที่ไหนเป็นได้เงินใช้ทุกที บางทีถึงกับจอดรถให้เงินกัน สำหรับผู้เขียนเขาก็มาคอยพบบ้างโดยเฉพาะวันเงินเดือนออก ชีวิตเขามีปัญหาก็ต้องจุนเจือกันไปตามมีตามเกิด เพื่อนคนนี้ก็ตายไปแล้วขออภัยด้วยที่กล่าวถึง

ตระกูล ธนโกเศศ มิใช่ตระกูลที่ใหญ่โตปัจจุบันยังไม่เคยสำรวจจำนวนทายาทที่แน่นอน แต่เข้าใจว่า มีไม่ถึงพันคน (เฉพาะผู้ที่มีชีวิตอยู่) แต่สิ่งที่ผู้เกิดในตระกูลนี้พากพูมใจก็คือ ต้นตระกูลของเราเป็นผู้ใกล้ชิดสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังษี) ตามประวัติ (จากบันทึกของมหาอำมาตย์ตรี พระยาทิพโกษา (สอน โลหะนันทน์) ซึ่งท่านพระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (หลวงพ่อเพ) คณะ ๒ วัดมหาธาตุ กทม. พิมพ์แจกเป็นธรรมทานในคราวสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี) เสมียนตราด้วง (ต้นตระกูล ธนโกเศศ) เป็นโยมอุปฐากของสมเด็จโต นัยว่า มารดาสมเด็จโต (นางงุด) มาคลอดสมเด็จโตที่บ้านบางขุนพรหม หลักฐานที่เหลืออยู่ก็คือ ที่ดินแปลงเล็ก ๆ ตรงโคนต้นประดู่ หน้าปั๊มน้ำมันเชลล์) ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งร้านปะยางของปั๊ม ที่ดินแปลงนี้เป็นของวัดอินทรวิหารผู้เขียนจึงเดาเอาว่า ตรงนี้เคยเป็นบ้านพักของญาติโยมสมเด็จโตและเป็นที่เกิดของท่านด้วย

คุณหมอไวโรจน์ เป็นคนหนึ่งที่มีจิตใจเคารพนับถือสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังษี) มาก พยายามเสาะแสวงหาพระพิมพ์สมเด็จอยู่ตลอดเวลาวันใดมีโอกาสมาที่วัดใหม่อมตรสก็จะเดินดูเจดีย์ที่บรรจุพระพิมพ์สมเด็จ รอบ ๆ เจดีย์องค์ใหญ่มีเจดีย์บริวารอยู่หลายองค์ ต่อมามีการรื้อถอนผู้เขียนเคยถูกคุณหมอซักถามว่า ทำไมต้องรื้อเจดีย์องค์นั้นองค์นี้เพราะบางองค์บรรจุอัฏฐิบรรพบุรุษของตระกูล ธนโกเศศไว้ผู้เขียนอยู่ใกล้ก็จริง แต่ไม่สามารถป้องกันการทำลายได้ยังรู้สึกเสียใจมาจนบัดนี้ แต่ก็ปลงเสียว่า ทุกสิ่งย่อมมีการเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา มนุษย์สร้างขึ้นมาได้ มนุษย์ก็ทำลายได้ มันสะเทือนใจตรงที่ผู้ทำลายเป็นคนต่างตระกูลกันเท่านั้น

วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ ผู้เขียนได้ทราบข่าว คุณหมอไวโรจน์ ธนโกเศศถึงแก่กรรมเสียแล้ว ตอนที่ทราบเป็นเวลาหลังเที่ยง (ทางบ้านไม่กล้าบอกตอนรับประทานอาหารกลางวัน) ก็รีบแต่งตัวชวนแม่บ้านไปบางบัวทอง เพื่อทำพิธีรดน้ำศพ ขณะรดน้ำดูเหมือนนอนหลับ ไม่มีลักษณะของคนเจ็บไข้ได้ป่วย เมื่อสองวันก่อนหน้านี้ คุณหมอยังมาพิสูจน์ศพเจ้าอาวาสวัดเอี่ยมวรนุช (วัดนี้อยู่ตรงสี่แยกบางขุนพรหม) เป็นไปได้หรือที่ถึงแก่กรรมแล้วมันรวดเร็วมาก ทำให้เกิดความเสียดาย อาลัยอาวรณ์ความรู้สึกนี้คงเป็นเหมือนกันหมดทุกคนในหมู่ญาติทางบางขุนพรหม เพราะผู้เขียนได้เอ่ยปากชวนไว้ว่า พวกเราควรจะร่วมกันเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมศพคุณหมอไวโรจน์สักหนึ่งคืน ก่อนจะครบกำหนดวันพระราชทานเพลิง พูดเกริ่น ๆ ไว้แล้วก็มีความจำเป็นต้องเข้าโรงพยาบาลผ่าตัดหู ระหว่างพักฟื้นมีญาติพี่น้องตลอดจนเพื่อนฝูงของคุณหมอหลายคนมาถามว่า จะไปสวดศพกันเมื่อไรขอให้บอกด้วยแสดงว่า ทุกคนระลึกถึงคุณหมอ คุณงามความดีของท่านมีมาก เคยช่วยเหลือญาติพี่น้องเพื่อนฝูงไว้มาก จึงมีคนระลึกถึง นับว่าท่านเป็นผู้มีบุญ คืออยู่ในท่ามกลางคนรักเคารพและมีความคิดถึงอาลัยอาวรณ์มากมาย

ชีวิตคนเมื่อเกิดมาหลังจากจบการศึกษาเล่าเรียนแล้วจะถึงช่วงที่ต้องประกอบอาชีพ ผู้ใดประกอบสัมมาอาชีพ กระทำแต่คุณงามความดีมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อุดหนุนจุนเจือญาติพี่น้องเพื่อนฝูงตลอดไปจนถึงสมณะชีพราหมณ์ช่วงนี้บางท่านมีผลงานมากคือทำไว้มาก บางท่านไปติดอย่างอื่นเสีย (ติดสุราบ้าง ติดอ่างบ้าง ฯลฯ) แต่บางท่านไม่ดื่มสุราแม้บุหรี่ก็ไม่สูบ ช่วงชีวิตของผู้นั้น ย่อมมีโอกาสประกอบคุณงามความดีได้มาก ดังเช่น คุณหมอไวโรจน์ ธนโกเศศ ครั้งหนึ่ง

ขณะนั้นผู้เขียนยังสูบบุหรี่อยู่ สูบมากเสียด้วย เมื่อพบกับคุณหมอได้รับคำเตือนว่าบุหรี่ทำให้หลอดเลือดแข็งตัวตระกูลเรามักเป็นโรคนี้กัน ท่านพูดให้ผู้เขียนคิดเอาเองว่า น่าจะเลิกสูบบุหรี่เสีย ทำให้ระลึกถึงความหวังดีของท่านอยู่ตลอดเวลา วันเลวคืนร้ายก็เลยโยนบุหรี่ทิ้งพร้อมไฟแช็กเพราะสู้มันไม่ไหวหลายอย่าง นอกจากคำเตือนของคุณหมอ ตื่นตอนเช้ามีอาการแสบคอมาก ไอด้วย ราคาก็ขึ้นอยู่เรื่อย ๆ เลิกสูบบุหรี่เอาเงินมาช่วยเสียค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า อย่างน้อยก็ทำให้คนคุมเศรษฐกิจของบ้านรักเราขึ้นคิดเป็นน้ำหนักหลายขีด เรื่องบุหรี่นี้วิธีเลิกง่ายมากแต่บางท่านคงทำยาก) คือ

๑. อย่าซื้อ อย่าขอ อย่ามีบุหรี่ไว้ในครอบครอง

๒. ถ้ามีบุหรี่อยู่ แม้คาบไว้ริมฝีปากก็อย่าจุดไฟ คาบไปคาบมาเดี๋ยวก็เมื่อยปาก โยนทิ้งไปเอง

๓. ระหว่างเลิกใหม่ ๆ รู้สึกปากว่าง รำคาญปากใช้ยาอมบ้วนปากหรืออมน้ำเกลือ (เกลือแกง) หรือแปรงฟันบ่อย ๆ

๔. ถ้ายังเลิกไม่ได้ลองเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ ยุให้รัฐขึ้นราคาบุหรี่ไปอีก ขึ้นราคาไปเรื่อย ๆ คงถึงจุดหนึ่งที่ฐานะอย่างเรา ๆ ซื้อบุหรี่สูบไม่ได้ (ข้อ ๔ นี้ เป็นวิธีการที่ท่านหมั่นไส้)

ในวันพระราชทานเพลิงศพคุณหมอไวโรจน์ ธนโกเศศนี้บรรดาญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงละแวกบางขุนพรหมได้มาร่วมพิธีโดยพร้อมเพรียงกัน ทุกคนขอตั้งจิตอธิษฐานให้ดวงวิญญาณของคุณหมอจงประสบสุขคติในสัมปรายภพ ขอให้ท่านได้เสวยสุขตามกุศลกรรมที่ได้กระทำไว้ตลอดชีวิตของท่านได้ประกอบคุณงามความดีแก่ครอบครัว ญาติพี่น้องหน้าที่ราชการตลอดจนประเทศชาติไว้มากมายสมควรที่จะได้รับการยกย่องสรรเสริญ

บ้านบางขุนพรหม

๒๔ สิงหาคม ๒๕๒๖

คำไว้อาลัยแด่ . . . น้าโรจน์ที่เคารพรัก

น้าโรจน์ เป็นผู้ให้ความรักและเมตตาปรานีแก่หลานเสมอมา ตั้งแต่หลานยังเยาว์วัยจนกระทั่งเติบใหญ่ มีเรื่องเล่าให้ฟังว่า เมื่อตอนหลานจะเกิดมาดูโลก หมอที่นัดไว้ยังมาไม่ถึงบ้านเกิด น้าโรจน์กำลังวัยหนุ่มต้องวิ่งกลางดึกเที่ยวเคาะประตูบ้านคุณหมอตั้งแต่สี่แยกบางขุนพรหมไปจนกระทั่งถึงย่านบางลำภู เพื่อหาหมอมาทำคลอดหลานคนโตด้วยความตื่นเต้น

น้าโรจน์รู้ใจหลานว่าขลาดกลัวในสิ่งใด เมื่อยามที่หลานเจ็บป่วย น้าโรจน์จะเป็นผู้รักษาพยาบาลให้เสมอมา หากจำเป็นต้องฉีดยาให้หลานมักจะปลอบโยนให้หลานหายกลัวเข็มฉีดยาก่อนทุกครั้ง ครั้งหนึ่งหลานจำเป็นต้องรับการผ่าตัดเนื่องจากเนื้องอกที่ด้านข้างเท้าขวา หลานรู้สึกกลัวความเจ็บมาก แต่เมื่อได้น้าโรจน์เป็นผู้ทำการผ่าตัดให้หลานรู้สึกคลายความขี้ขลาดตาขาวลงไปมาก

ทุกโอกาสที่หลานได้พบปะกับน้าโรจน์ มักจะต้องมีเรื่องชวนขันจากน้าโรจน์สำหรับนำไปเล่าต่อกันฟังในหมู่หลานและเพื่อนฝูงของหลานที่สนิทคุ้นเคยกับน้าโรจน์เป็นประจำ ทั้งนี้ เพราะน้าโรจน์เป็นผู้มีอารมณ์ขันและมักจะทำให้หลานมีความสุขร่าเริงยิ้มแย้มอยู่เสมอ

แต่แล้วน้าโรจน์ก็ต้องจากไปอย่างกระทันหัน โดยที่อายุเพิ่งจะย่างเข้า ๕๗ ปี มีสุขภาพอนามัยดี และยังคงทำงานได้อย่างกระฉับกระเฉง นับว่าเป็นการสูญเสียที่หลานมิได้คาดคิดฝันมาก่อนเลย

ทั้งหมดนี้คือความรู้สึกจากใจจริงของหลาน ขอให้ดวงวิญญาณของคุณน้าไวโรจน์ ธนโกเศศ ผู้ซึ่งประกอบแต่คุณธรรม ความดี ตลอดมา จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

(หม่อมราชวงศ์ภัทรชัย รัชนี)
กองอนุรักษ์ต้นน้ำ กรมป่าไม้
ถนนพหลโยธิน กทม. ๑๐๙๐๐

แด่คุณโรจน์ ผู้เป็นที่รักดั่งดวงใจ

คุณโรจน์ คุณโรจน์ คุณโรจน์ เป็นคำที่ฉันเรียกเธอ ตั้งแต่เรารู้จักรักกันและอยู่ด้วยกันจนเราจากกัน มันก้องตะโกนอยู่ในหัวใจฉันตลอด ๒๔ ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ ฉันก็พบเธอได้แต่ในฝันเท่านั้น ก่อนนอนทุกคืนฉันจุดธูปถึงเธอก็ขอให้พบเธอเพราะเราไม่มีวันพบกันอีกเลยในชีวิตนอกจากความฝัน คืนใดฉันฝันเห็นเธอฉันดีใจมากและต้องเล่าให้ลูก ๆ ฟังทุกครั้งและก็พูดกับลูกว่า "แม่พบพ่อได้แต่ในฝันเท่านั้น" ฉันรู้ว่าเธอห่วงลูก, เมีย และหลานมาก ถ้าไม่ไปราชการเธอจะไม่ยอมไปค้างที่ไหน ๆ เลย ให้ค่ำมืดดึกแค่ไหนก็ต้องกลับบ้าน

ต่อไปนี้ฉันก็ไม่ได้ยินคำเรียกว่า "ประสาร, ประสาร อีกแล้ว" เธอเป็นทั้งสามี เพื่อน พี่และพ่อ เป็นที่พึ่งและเป็นหลักของครอบครัว เมื่อหมดเธอเราทุกคนจึงรู้จักคุณค่าของเธอ ทำไมความทุกข์อันนี้จึงมาเกิดกับครอบครัวของเราโดยไม่คาดฝัน กระทันหันจนเตรียมตัวเตรียมใจไม่ทัน พวกเรานอนใจคิดว่า พ่อไม่สบายเดี๋ยวก็กลับบ้านได้เพราะเป็นอย่างนี้ทุกครั้ง จนแม้แต่ตัวเธอเองก็ประมาท เมื่อนั่งรถผ่านสะพานพระรามหกทุกครั้งเธอต้องพูดว่า "ฉันจะได้นั่งรถข้ามสะพานแม่น้ำใหม่ไหมนะ" ฉันก็ต้องพูดปลอบเธอทุกครั้งว่าต้องได้ข้ามแน่นอนถ้าเธอไม่ประมาท แต่คราวนี้เธอก็คงนึกไม่ถึงจริง ๆ ว่าจะต้องจากลูกและเมีย

เวลาบ่ายบางวันฉันรีบเตรียมของว่างไว้ประเดี๋ยวคุณโรจน์กลับ แต่พอนึกขึ้นได้ว่าเดี๋ยวนี้เราไม่มีคนที่จะต้องคอยอีกแล้วดูมันว่างและว้าเหว่ มีแต่ลูก ๆ ซึ่งต่างก็ไปทำงานกันไม่ต้องเป็นห่วง

บางวันเธอกลับบ้านบอกเหนื่อยจริงฉันก็บอกเธอว่า "ลาออกเสียเถอะเพราะพวกเราแม่ลูกสงสารพ่อรู้ว่าเธอถูกเลื่อยขาเก้าอี้มานานแล้ว แต่เธอบอกว่าจะเอาชนะความเลวด้วยความดีของเธอ" บางครั้งเธอท้องเสียต้องให้น้ำเกลือกันอยู่ทั้งคืน พอเช้าถอดน้ำเกลือเธอก็รีบแต่งตัวไปทำงานทันทีให้ลาหยุดก็ไม่ยอม บอกว่าต้องเข้าเวรนิติเวช ฯ ประเดี๋ยวนายว่าเอา นายก็คือนาย นายไม่ใช่เพื่อน เพราะฉะนั้นลาไม่ได้ แม้แต่การประชุมเลื่อนยศ ใน ก.ต.ร.

นายเขายังบอกว่า เธอเป็นอัมพาต ขาเก เดินไม่ได้ เลี้ยงไม่โตพอให้อยู่รอดไปวัน ๆ เท่านั้น เพื่อนนายตำรวจด้วยกันซึ่งเคยเป็นทั้งนายและเพื่อนเผอิญเข้าประชุม ก.ต.ร. ด้วย พบกันโดยบังเอิญก็ยังแปลกใจและบ่นว่าทำไมเธอจึงถูกใส่ไฟมากเช่นนี้ เธอยังทำตลกเดินเร็ว ๆ ให้ดูและว่าเห็นไหมผมเป็นอัมพาตหรือเปล่า

คุณโรจน์ยิ่งเราแก่ตัวขึ้น เราก็ยิ่งรักกันถ้าไม่ใช่งานราชการแล้ว เธอกับฉันไม่เคยขาดกันเลย เราไปไหน ๆ ด้วยกันไม่ว่าใกล้หรือไกลเธอจะพูดติดปากว่า "ประสาร ฉันคุณโรจน์" ตลอดเวลา ยิ่งแก่เราก็รู้ใจกันหมดทุกอย่างเธอชอบและไม่ชอบอะไรฉันไม่เคยขัดใจเธอเลยและเธอก็ตามใจตลอดมา ครั้งสุดท้ายก่อนที่เธอจะเสียเราไปเที่ยวกัน ๒ คน ขับรถไปด้วยกันตะลุยทั่วภาคอีสานและภาคเหนือ ขอให้บอกว่าอยากไปไหนเธอต้องขับรถไปตามสบายไม่เร่งร้อน บุกป่า และบางครั้งเอารถข้ามห้วย ทางขาด เราก็ไปกันสนุกมากและไม่เหนื่อย พอบ่าย ๆ เราก็หาโรงแรมดี ๆ พักอย่างสบาย เช้าเราก็ออกเที่ยวต่อไปเรื่อย ๆ จนครบวันลาโดยเรามีแผนที่ไป เป็นการเที่ยวครั้งสุดท้ายเมื่อ ๒ ปี ที่แล้วที่เรามีความสุขกันอย่างแท้จริง โดยไม่มีบุคคลอื่นมาเกี่ยวข้องแม้แต่ลูก เธอเคยพูดว่าถ้าเธอตายก่อนฉันจะทำอย่างไร ฉันก็บอกเธอว่า "ฉันขอตายก่อนเธอหรือเราตายพร้อมกัน เพราะถ้าเธอตายก่อนฉันก็คงเหงาและคิดถึงเธอตลอดชีวิตของฉัน ฉันเขียนถึงเธอด้วยน้ำตา เขียนและร้องไห้ด้วยความคิดถึงเธออย่างแท้จริง ฉันรู้ว่าลูก ๆ พยายามเอาใจและอยู่เป็นเพื่อนฉันแต่ฉันก็ห้ามใจไม่ได้ ทุกเช้าฉันใส่บาตรและกรวดน้ำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้เธอและจะทำเช่นนี้ไปตลอดชีวิตของฉัน ชาติหน้ามีจริงขอให้เราได้พบและรักอยู่ด้วยกันอีก ขอให้บุญกุศลที่ฉันทำไปจงช่วยส่งให้เธอจงไปสู่สวรรค์วิมานชั้นฟ้า เมื่อฉันหมดห่วงจากลูก ๆ แล้วขอให้เธอจงมารับฉันไปอยู่ด้วยกันอีก เธอโปรดรอฉันด้วยนะคุณโรจน์

ด้วยคนที่เธอรักและรักเธอสุดหัวใจ

ประสาร ธนโกเศศ

๑๓ กันยายน ๒๕๒๖

คิดถึงพ่อ "วีรบุรุษประจำใจ" ของลูก

เมื่อยังเด็ก ลูก ๆ มักได้ฟังพ่อเล่าอะไรให้ฟังในระหว่างนั่งรถที่พ่อขับอยู่เสมอ ทั้งตอนที่ไปโรงเรียนหรือตอนที่ไปเที่ยวกัน บางเรื่องพ่อก็เล่าซ้ำกันบ่อย ๆ แต่ความที่พ่อเป็นคนคุยสนุก มีตลกขบขันแทรก ไม่ค่อยซ้ำกัน ลูกก็ยังคงตั้งใจฟังอย่างสนุกสนานไปเสียทุกครั้งพร้อมกับคำถามจากลูก ๆ ซึ่งก็ต้องเปลี่ยนไปตามแง่มุมที่พ่อเล่าต่างไปในรายละเอียด ถ้าพวกลูกทักว่าทำไมเล่าต่างไปจากคราวที่แล้ว พ่อก็มักบอกว่าคราวที่แล้วหนังขาวดำคราวนี้หนังสี พ่อจะคุยเสมอว่าพ่อมีพรสวรรค์ในการเล่า บางครั้งเป็นเรื่องที่คนอื่นประสบมาและนำมาเล่าให้พ่อฟัง พ่อจะนำมาเล่าต่อให้พวกลูกฟัง หรือบางครั้งก็เล่าซ้ำให้พวกลูกฟังด้วยเรื่องเดิมแต่จะมีการวาดภาพพจน์ประกอบหรือสอดแทรกความคิดเห็นของพ่อเองเข้าไปด้วย จนได้เรื่องใหม่ที่สนุกกว่าเรื่องเดิม แม้เจ้าของเรื่องมาฟังเองก็ยังชอบใจว่าพ่อเล่าได้ยังกับตาเห็น และยอมรับว่าเป็นเช่นนั้นจริง ๆ เพียงแต่ไม่รู้จะเล่าอย่างไรเท่านั้น

แม้แต่คำสั่งสอนหรือข้อคิดที่พ่อให้ลูก ก็มักจะซ้ำ ๆ กันทุกครั้งที่ใกล้เวลาสอบ ถ้าลูกดูหนังสือดึกเกินไป พ่อจะพูดเปรยให้ได้ยินว่า น้ำที่เต็มตุ่มแล้วจะเติมเข้าไปอีกมันก็จะล้นออกมา ถ้าลูกดูหนังสือจนเต็มที่แล้วก็ควรจะนอนเสียที ลูกก็ต้องแย้งว่ายังไม่เต็มตุ่มเลยพ่อ พ่อก็จะบอกเต็มแล้ว เพราะตาทั้งสองข้างมันจะปิดอยู่แล้วนี่ ซึ่งลูกต้องยอมรับว่าลูกควรจะนอนเพื่อตื่นเช้าไปเข้าห้องสอบให้ทันดีกว่า คำสั่งสอนของพ่อที่ลูกจำได้เสมอ คือการเปลี่ยนแปลงของวัย ทุกคนมีวัยที่ต้องผ่านเป็นช่วง ๆ ไปจนตลอดชีวิต เมื่อเป็นเด็ก ลูกทุกคนต้องผ่าน**วัยพึ่ง** ต้องพึ่งพ่อพึ่งแม่พึ่งครูอาจารย์ เราต้องทำตัวเป็นผู้พึ่งที่ดี เพื่อต่อไปเราก็จะต้องให้ผู้อื่นพึ่งบ้าง ไม่ใช่เป็นผู้พึ่งอยู่ตลอดไป เมื่อเข้าวัยเรียนลูก ๆ ต้องหมั่นเรียนเขียนอ่านจนกว่าจะสำเร็จถึงเป้าหมาย จึงเป็น**วัยเพียร**ของเรา เพียรจนกว่าจะเรียนจบ ๆ แล้วทำงานก็ตั้งใจอุตส่าห์ทำงาน บางคนก็ข้ามวัยนี้ไปก่อนแล้วจึงย้อนมาเมื่ออายุมากขึ้น จากวัยนี้ก็เป็น**วัยพบ** พ่อบอกว่าพบคู่รักไงล่ะ ต่อมาเราจึงรู้ว่าเรายังต้องพบอะไรต่อมิอะไรมากมายในวัยนี้ เป็นวัยของประสพการณ์ทั้งดีและเลว พบเพื่อนดีเพื่อนเลว พบกับความสมหวังและความผิดหวัง เศร้าโศกเสียใจ แล้วแต่ใครจะพบเร็วหรือช้า ดังที่ลูกกำลังพบอยู่คือพบกับความ

สูญเสียพ่อที่รักที่บูชาของลูกไป วัยที่พ่อรอคอยคือ **วัยพัก** พ่อเตรียมโครงการไว้หลายอย่างว่าจะทำอะไรบ้างในวัยพักนี้ เช่นงานเขียนหนังสือ พ่ออยากเขียนความรู้เรื่องพระพุทธรูปและพระเครื่องที่พ่อมีความรู้ดี พ่อยังบอกว่าจะไม่ทำตัวให้น่าเบื่อ เพราะพวกเราชอบว่าบางทีพ่อจู้จี้ขี้บ่น พ่อบอกว่าวัยนี้พ่อจะทำตัวให้เป็นประโยชน์โดยการคอยรับส่งหลานเล็ก ๆ ไปโรงเรียน แต่พ่อก็ข้ามวัยนี้ไปโดยไม่มีใครคาดฝัน วัยสุดท้ายที่ชีวิตทุกคนจะต้องพบคือ **วัยพราก** พ่อมาถึงวัยนี้ก่อนเพื่อน ๆ รุ่นเดียวกับพ่อ ใคร ๆ ก็เสียดายพ่อผู้มีอารมณ์ขันอยู่ที่ไหนก็มีแต่เรื่องราวสนุกสนาน แม้เป็นเรื่องที่ทำให้พ่อผิดหวังในชีวิต พ่อก็สามารถจะเล่าไปในแง่ให้เบาใจแก่ครอบครัวได้

ลูก ๆ ขอกราบแทบเท้าพ่อในทุกสิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่พ่อคนหนึ่งจะทิ้งไว้ให้แก่ลูก ๆ ได้ ทั้งคำอบรมสั่งสอน ความจริงใจ ความซื่อสัตย์สุจริต ความยึดมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งพ่อแสดงความเทิดทูนเหลือประมาณ การเสียสละความลำบากทั้งปวงเพื่อลูก บางครั้งพ่อก็เข้มงวดกับลูก ๆ จนลูกนึกว่าพ่อไม่รัก บัดนี้ยามที่พ่อจากไปทั้งที่ยังอาลัยอาวรณ์ พวกเราตระหนักแน่ถึงความรักของพ่อ และขอส่งกระแสใจไปถึงพ่อที่ภพเบื้องบน เรายังพบกันเสมอในความฝัน ลูกรู้ดีว่าพ่อกำลังเสวยสุขอยู่ในสัมปรายภพ ลูกขออธิษฐานขอเกี่ยวพันเป็นสายเลือดสนองคุณพ่อในชาติหน้าภพหน้าด้วยเทอญ.

ด้วยรักเต็มเปี่ยมในหัวใจ

สร้อย

"พ่อ" พระของลูก

หน่อยเสียใจและแสนเสียดายพ่อเหลือเกิน เมื่อพ่อสิ้นใจหน่อยก็แทบจะขาดใจตายให้ได้ ไม่มีความเศร้าโศกอะไรจะยิ่งใหญ่เท่าความสูญเสีย "พ่อ" อันเป็นสุดที่รักดั่งดวงใจของพวกเราลูก ๆ อีกแล้ว หน่อยขาดร่มโพธิ์ร่มไทร ถ้าใครไม่พบเข้ากับตนเองจะไม่รู้และเข้าใจเลยว่าเป็นอย่างไร ลูก ๆ ทุกคนอาลัยและคิดถึงพ่อมาก ไม่มีอะไรจะสามารถมาทดแทนความเสียใจที่ลูกขาดพ่อไปได้เลย ถ้าหน่อยตายแทนได้จะตายแทนพ่อเอง เพื่อให้พ่ออยู่รอดอายุยืนเป็นเพื่อนร่วมคิดและเพื่อนคู่ชีวิตของแม่ หน่อยจำได้ดีถึงวาระสุดท้ายของพ่อ ตอนนั้นพวกเราอยู่พร้อมหน้ากันทุกคน ห้อมล้อมยืนอยู่ใกล้ ๆ พ่อ แม่ยืนตรงหัวเตียงคอยเฝ้าพ่อใกล้ชิด หน่อยไม่อยากเชื่อเลยว่า พ่อจะต้องตายแน่ ๆ ได้แต่ภาวนาอย่าให้พ่อเป็นมากและนึกไม่ถึงว่าพ่อจะไม่รอดจริง ๆ แต่หน่อยก็คิดว่าพ่อจะหายและดีขึ้นแน่ในวันรุ่งขึ้นและจะค่อยยังชั่วเอง คุณหมอและพี่พยาบาลทุกคนช่วยกันดูแลให้ใกล้ชิดตลอดคืน หน่อยคิดห่วงพ่อในใจมาก ได้แต่คิดว่าพ่อจะไม่เป็นอะไรมากไปกว่านี้ เพราะพ่อของพวกเราเป็นคนเก่งเสมอ และคงต้องอยู่กับพวกเราเรื่อยไป คุณพระมักจะช่วยพ่อให้รอดตายทุกครั้งที่พ่อต้องเข้าโรงพยาบาลมา ๓ ครั้งแล้ว เพราะอาการโรคหัวใจ หน่อยอยู่กับพ่อในเช้าวันนั้น พ่อพูดคุยกับคุณหมอและถามถึงอาการของตนเองอย่างวิตกด้วยสติสัมปชัญญะและรู้ตัวตลอดเวลา พ่อบอกให้ไปตามคุณหมอมาดูว่า ทำไมพ่อปัสสาวะไม่ออกจะได้ให้คุณหมอใส่สายยางท่อปัสสาวะให้ แล้วพ่อก็พูดขอบคุณคุณหมอว่า "ขอบพระคุณคุณหมอมากครับ" คุณหมอช่วยดูแลผมเต็มที่เลย" พูดจบแล้วก็ยกมือไหว้คุณหมอ มันทำให้หน่อยสบายใจเมื่อเห็นพ่อรู้สึกดีขึ้น แต่ต่อมาคุณหมอบอกกับหน่อยว่า "พ่ออาการห้าสิบห้าสิบ ความดันเหลือ ๖๐/๐ mm.Hg เท่านั้น และช่วยสุดความสามารถแล้ว" หน่อยเสียใจเข่าอ่อน ใจหายวาบ คิดไม่ถึงเลยคุณหมอบอกให้ตามแม่และพี่มาเถอะ อนุญาตให้เข้ามาดูพ่อได้ เมื่อแม่ พี่สร้อย มาได้สักครู่พ่อเริ่มกระสับกระส่ายและพูดกับเอี่ยมและหน่อยว่า "ออกไปให้หมด พ่อจะนอน" แม่จึงบอกให้พวกเราขออนุญาตคุณหมอดูพ่อครั้งสุดท้าย เพื่อพ่อมีกำลังใจและมีความสุขที่เห็นพวกเราพร้อมหน้ากัน เวรกรรมอะไรไม่รู้เหมือนใครมากระชากใจของหน่อยไป หน่อยไม่อยากจะเชื่อเลย ตอนเช้าก่อนหน้านั้น พวกเราช่วยกันบีบแขนขา หน่อยพยายามนวด

แขนพ่อเพื่อให้เลือดไหลเวียนดี ส่วนแม่ก็จับหัวพ่อไว้ ช่วยกันเรียกพ่อไว้ หน่อยอยากจะรู้ว่าวิญญาณหรือยมบาลอยู่ตรงไหนจะได้ช่วยกันดึงรั้งพ่อไว้เพราะเห็นเล็บพ่อเขียว แม่ก็พยายามให้กำลังใจพ่อเป็นครั้งสุดท้าย ให้พ่ออดทน แต่ตอนนี้ถึงพ่อจะเก่งและอดทนเพียงใดก็ตาม คงจะไม่เอาชนะชตาชีวิตตนเองได้ และต้องจากพวกเราลูก ๆ และแม่ไปจนได้ ทำไมจึงกระทันหันรวดเร็วเช่นนี้จนคาดไม่ถึง ทำไมโชคชะตาและบุญกุศล ความดีของพ่อ ที่ได้ทำประโยชน์ไว้มากมายจึงไม่เข้าข้างช่วยพ่อให้อายุยืนเหมือนคนอื่นบ้าง สิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพยดาฟ้าดินไม่เห็นใจพวกเราและแม่เลย คำพูดต่าง ๆ ของพ่อและคำสอนต่าง ๆ ที่ประทับใจหน่อยจะจดจำในความทรงจำของหน่อยตลอดชีวิต แม้ว่าพ่อจะจากพวกเราไปแล้ว บุญกุศลที่พ่อสร้างไว้จะช่วยให้พ่อไปเกิดเป็นเทพบนสวรรค์ชั้นฟ้านะจ๊ะ

คิดถึงสมัยเมื่อตอนเป็นเด็ก ลูก ๆ ต่างคนก็มีหน้าที่ไปเรียนหนังสือ เรามีเวลาพบกันพร้อมหน้าไม่บ่อยนัก หน่อยสงสารพ่อและคิดเข้าใจเสมอว่า พ่อคงอยากอยู่พร้อมหน้าลูก ๆ จนครบบ่อย ๆ แต่ก็เป็นไปไม่ได้ ตอนเป็นนักเรียนใหม่ก็อยู่วชิราวุธ อยู่ประจำ พี่สร้อยก็เรียนจุฬา เอี่ยมอยู่ประจำอักษรเจริญ ส่วนหน่อยก็เรียนพยาบาลต้องอยู่เวร นาน ๆ กลับบ้านครั้งหนึ่ง พอพวกเราเริ่มทำงานกันก็อยู่บ้านกรุงเทพบ้าง บางบัวทองบ้างเป็นครั้งคราว เพราะต้องเรียนหนังสือกัน ทำงานกันแต่เช้า อยู่กรุงเทพจึงสะดวกกว่า เพราะเมื่อก่อนบางบัวทองทางไปมาลำบากถนนค่อนข้างวิบากเหมือนหลุมโลกพระจันทร์ หน่อยสงสารพ่อมาก พอพ่อจะสบายอยู่พร้อมหน้าลูก ๆ และบั้นปลายชีวิตราบรื่นก็กลับต้องจากพวกเราไป พ่อใฝ่ฝันจะได้นั่งรถข้ามสะพานแม่น้ำเจ้าพระยาที่จะสร้างใหม่ตรงใกล้ โรงพยาบาลโรคทรวงอก ถนนแคลาย แล้วพูดให้ฟังเวลานั่งรถข้ามสะพานพระรามหกด้วยกันว่า "เกษียณพ่อจะได้ขับรถขึ้นสะพานสร้างใหม่ตรงโรงพยาบาลโรคทรวงอกไหมนะ เวลาไปรับเงินบำนาญจะได้พาหลานตาหลานปู่นั่งไปด้วยกันให้เต็มรถเลยใครอยากได้อะไรจะซื้อให้" และนั่นเป็นความหวังในอดีตของพวกเราเสียแล้ว พ่อตรากตรำทนลำบากกับงานมาก เอาความเหน็ดเหนื่อยเข้าแลกกับผลงาน ทำด้วยความจริงใจเหมือนปิดทองหลังพระ ทำงานเพื่อหาเงินและเกียรติมาฝากแม่ลูกและวงศ์ตระกูลธนโกเศศแท้ ๆ ตอนหลังหน่อยดีใจมากที่พ่อไม่ต้องเดินทางไปราชการต่างจังหวัดบ่อยอีกแล้ว เพราะก่อนพ่อตาย ๓ ปี พ่อได้ย้ายกลับจากค่ายแม่ริม เชียงใหม่ มาอยู่สถาบันนิติเวช โรงพยาบาลตำรวจ เมื่อตอนพ่อ

อยู่ค่ายแม่ริม เชียงใหม่ ๒ ปี่ พ่อเหงามาก พ่อเคยบอกว่าเกือบตายไปแล้วตอนนอนที่บ้านพักคนเดียวเพราะเจ็บหน้าอกมากและหายใจเกือบไม่ออก แต่ใช้ความอดทนและมียาอมใต้ลิ้นสำหรับคนไข้โรคหัวใจ แต่พอพ่อจะได้อบอุ่นพร้อมหน้าลูก – เมีย และได้ไปเที่ยวด้วยกันบ่อย ๆ อีกเหมือนเมื่อครั้งหน่อยยังเป็นเด็ก ๆ นักเรียนกันอยู่ (ตอนปิดเทอมพ่อจะพาพวกเราไปเที่ยวด้วยกันทุกปี่) เพื่อลูก ๆ จะได้ขับรถให้พ่อนั่งอย่างสุขใจบ้าง พ่อก็พลันหนีพวกลูกและแม่ไปก่อนจนได้ ถ้าพ่อลาออกก่อนหน้าตายไม่กี่เดือนก็คงไม่ตายเพราะเอางานเอาการ ต้องอยู่เวรผ่าศพแทบทุกอาทิตย์ หน่อยบอกให้ลาออก อย่าหวังตำแหน่งใหญ่โตเลยตายไปก็เอาไปไม่ได้หรอก ถ้าตายแล้วลูก ๆ และแม่จะเสียใจมาก พ่อบากบั่นสร้างผลงานเพื่อสร้างสรรค์สังคมแต่ปิดทองหลังพระแล้วมันจะเหนื่อยคุ้มกันอย่างไร เป็นหน่อยหมดกำลังใจไปนานแล้ว แต่พ่อก็ไม่เชื่อ เป็นคนทิฐิและอดทน ชอบผ่าฟันอุปสรรคและมีชีวิตที่โลดโผน ไม่ท้อถอยมีความเพียรและซื่อสัตย์สุจริตยิ่งนัก หน่อยคิดว่าคนเราเกิดมาสักกี่คนจะได้เหมือนพ่อ คงมีแค่หนึ่งในร้อยเท่านั้น

หน่อยอยากจะพูดกับพ่อหลายอย่าง แต่ที่จำใจหน่อยจนตาย เรื่องที่พ่อชอบดุว่าหน่อยเสมอตอนเป็นเด็กว่า เป็นดารานักทำของแตก เพราะเคยเช็ดขวดเหล้าให้พ่อแล้วแตกหน่อยจำได้ดี เหล้าฝรั่งยี่ห้อ White Horse ขวดใหญ่ที่พ่อซื้อมาจากเวียงจันทร์ตอนเราไปเที่ยวลาวด้วยกันกับแม่ หน่อยมักชอบทำพวกแก้ว จานแตกเป็นประจำส่วนมากก็รับจากมือพ่อ ต้องหล่นแตกทุกทีไม่รู้เป็นอย่างไร ยิ่งดุก็ยิ่งแตก ต่อไปคงไม่มีใครคอยดุว่าเตือนหน่อยเหมือนพ่ออีกแล้วที่คอยเตือนแนะนำหน่อยให้ทำตัวเป็นคนดี ทำนิสัยให้ดี หัดคิดใช้เหตุผลและอย่าเป็นคนชอบสร้างปมด้อยให้ตัวเอง สอนหน่อยให้รู้จักทำใจและหนักแน่นในความผิดหวัง กล้าต่อสู้เผชิญชีวิตรอบคอบ หน่อยจะไม่ได้ยินเสียงพ่อที่เคยสอนเตือนหน่อยอีกต่อไปแล้ว แต่เสียงของพ่อยังก้องอยู่ในหูหน่อยตลอดเวลา และหน่อยไม่ลืมอาจารย์แชมป์สอนขับรถให้หน่อยจนเก่งกล้าและขับรถได้คล่องแคล่วเลยค่ะ

หน่อยขอยกย่องชมเชยพ่อว่า พ่อเป็นคนดี ฉลาด เก่ง รอบรู้เรื่องต่าง ๆ มีเมตตาใจอ่อนง่าย จิตใจสูง เห็นคุณค่าของคนที่ทำประโยชน์ ชอบช่วยเหลือคนที่มีความทุกข์ พ่อเป็นคนที่มีความอดทนจริง ๆ จนหน่อยคิดว่าใจพ่อคงทำด้วยเหล็กหรืออย่างไรจึงเข้มแข็ง ทนทานต่อสิ่งสะเทือนใจต่าง ๆ ที่กระทบใจพ่อ ถ้าเป็นหน่อยคงทนไม่ได้แน่ โดยเฉพาะอาการปวดเจ็บ

หน้าอก เจ็บหัวใจ ที่พ่อเป็นมาเกือบ ๑๐ ปี หน่อยไม่ทราบว่าพ่อทนได้อย่างไร สู้เสมอเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคชีวิต เป็นคนรักพี่รักน้องมาก พ่อชอบเล่าเรื่องสนุกสนานสมัยเป็นเด็ก และเรื่องประทับใจของพ่อเกี่ยวกับพี่น้องโดยเฉพาะคุณปู่ คุณทวดให้ฟังบ่อย ๆ เวลานั่งรถไปกับพ่อ ๒ คน ถ้าพ่อพบรูปเก่า ๆ ของคุณตาทวด ปู่ทวดทิ้งไว้ พ่อชอบเก็บเอามาที่บ้านบูชาไว้ในห้องพระรวมทั้งกระดูกของท่านเหล่านั้นด้วยซึ่งคิดว่าจะอันตรธานไป พ่อจ๋า ไม่ต้องกลัวหรอก กระดูกและเถ้าถ่านร่างกายพ่อ แม่และลูก ๆ จะต้องเก็บรวบรวมให้ได้ทุกชิ้นส่วนแม้จะเป็นขี้เถ้าอย่างดีที่สุดแล้วเก็บไว้บูชาในห้องพระที่พ่อรักมากแน่นอน พวกเราจะกราบไหว้เก็บไว้ชั่วลูกชั่วหลานจ้ะ พูดถึงเรื่องน้ำใจพ่อนั้นก็ประเสริฐเหมือนเพชร พ่อมีแต่ให้ ช่วยเหลือ ผู้ที่มีความทุกข์เดือดร้อน เห็นใจและช่างสงสารคนลำบาก กตัญญูรู้คุณเป็นยอด แต่ทำไมพ่อจึงต้องพบแต่ความกดดันและบีบคั้นใจมาตลอดชีวิต ชีวิตต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดด้วยลำแข้งความสามารถของตัวเอง ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ ไม่เคยคดโกงใคร มีผลการทำงานดีเด่น ความคิดริเริ่มก้าวหน้าปราดเปรื่องจนหน่อยอยากถอดเอาสมองของพ่อมายืมใส่บ้าง พ่ออยากจะให้พวกเราลูก ๆ ทำตัวเป็นคนดี ซื่อสัตย์สุจริต เที่ยงตรงเหมือนกับพ่อ มีความยุติธรรม รอบคอบ เหมือนคำขวัญต่าง ๆ ที่พ่อชอบเขียนไว้ตามกรอบรูปหรือนาฬิกาที่บ้านด้วยลายมือบรรจงของตัวเอง เพื่อเตือนใจพวกเราตลอดไป และที่หน่อยจำง่ายและชอบดูที่นาฬิกาเป็นลายมือพ่อพร้อมลายเซ็นชื่อพ่อด้วย คือ "จงเที่ยงตรง" และพ่อเคยเขียนไว้ให้อ่านกันเหมือนกับปลงชีวิตตัวเองได้คือ "ใครก็ตามจะไม่ได้รับความรู้อย่างถูกต้องเลย ถ้าไม่รู้ว่าวัน ๆ คือวันลาโลก" แล้วก็วงเล็บตอนท้ายว่าจำมาจากคัมภีร์ฝรั่ง พ่อใจเพชรชอบช่วยเหลือสังคมส่วนรวมให้เจริญ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดีเยี่ยม ชอบความก้าวหน้า หน่อยเคยฟังแม่เล่าให้ฟังบ่อย ๆ เรื่องงานของพ่อ ตั้งแต่ครั้งอยู่โรงพยาบาลตำรวจเมื่อ ๒๐ ปี ที่แล้ว จนรู้ดีว่า พ่อเป็นคนสุจริตตรงไปตรงมา เอาการเอางาน รักความยุติธรรม หน่อยสงสารพ่อมาก หน่อยจำได้เมื่อครั้งเป็นนักเรียน พ่อจะกลับไปบ้านพร้อมด้วยสีหน้าคร่ำเคร่งหม่นหมอง และได้ยินพ่อระบายปัญหาต่าง ๆ ที่ทำงานให้แม่ฟังเสมอ หน่อยก็ไม่รู้จะช่วยพ่อได้อย่างไร แต่ก็ทำให้หน่อยเห็นตัวอย่างการทำความดีของพ่อจ้ะ หน่อยจะภูมิใจไม่มีวันลืมครั้งที่เคยได้ไปช่วยงานอบรมวางแผนครอบครัวให้กับตำรวจตระเวนชายแดนที่ห้างฉัตรกับพ่อ หน่อยไปขบวนรถไฟพร้อมกับพ่อและหน่อยได้ทำงาน

ร่วมกับพ่อ ๑ อาทิตย์ เพราะหน่อยทำงานอยู่กองอนามัยวางแผนครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข ทำงานประสานงาน สนับสนุนกองบัญชาการ ตำรวจตระเวน ชายแดน ซึ่งพ่อเป็นเจ้าของงานอบรม เรื่องนี้ให้กับตำรวจตระเวนชายแดน พ่อเคยคุยกับหน่อยและถามเปรย ๆ ว่า "พ่อจะอายุยืนถึง ๘๐ ปีไหมนะ อยากจะหนียมบาลไปอยู่ในตู้เย็น ยมบาลจะได้หาไม่พบ มองไม่เห็นพ่อ" หน่อยก็หัวเราะและบอกว่า "พ่อเอาให้อายุยืนถึง ๘๐ ถึง ๑๐๐ ปีเลยนะพ่อ" พ่อก็บอกอีกว่า "คนเราไม่มีวันเป็นอมตะได้หรอก วันลาโลก คงมาถึงแน่ แต่ไม่รู้ว่าเมื่อไร"

หน่อยคงคิดถึงและห่วงพ่อไม่หายตลอดชีวิต เหมือนกับแม่ ไม่มีวันลืมพ่อที่แสนดีและหายากคนนี้เลย เหมือนพ่อพระและเป็นพรหมของลูกจริง ๆ

เคารพรักพ่อมากที่สุดในชีวิต

หน่อย

๑๖ กันยายน ๒๕๒๖

แด่พ่อที่รัก

เสียงล้อรถเข็นคนไข้ซึ่งมีพ่อนอนอยู่ข้างบนดังทำลายความเงียบเชียบและวังเวงของโรงพยาบาลจุฬาฯ ตอนนั้นเป็นเวลาใกล้จะมืดอยู่แล้ว พวกเราทั้งหมดพยายามรีบตามรถเข็นพ่อไปอย่างติด ๆ ห่างประมาณ ๒๐ ก้าวได้ จากระเบียงตึกด้านหน้า ร.พ. ซึ่งพ่อได้รับการตรวจครั้งแรกไปยังห้อง I.C.U. MED. ซึ่งอยู่ตึกด้านหลังไกลพอสมควร ทั้ง ๆ ที่บุรุษพยาบาลเข็นรถเข็นพ่อไม่เร็วเท่าไร แต่ความรู้สึกของใหม่ซึ่งเดินตามอย่างเร็วเกือบจะเป็นวิ่งนั้นบอกว่า ไล่ตามรถเข็นพ่อไม่ทันแน่เพราะยิ่งเดินเร็วเท่าไรรถเข็นพ่อก็ห่างออกไปไกลทุกที ใหม่จึงบอกให้พวกเรารีบเร่งฝีเท้าไล่ตามรถพ่อให้ทันแต่จนแล้วจนรอดก็ไม่มีใครไล่ตามทันจนกระทั่งถึงห้อง I.C.U. MED. อย่างกับเป็นลางสังหรณ์ว่า พ่อกำลังจะทิ้งใหม่ไปไกลตลอดไปเลย

เมื่อพ่อเข้าห้อง I.C.U. MED. ไปแล้ว ใหม่ก็เห็นหน้าพ่อได้เต็มตา จากสีหน้าของพ่อแสดงความรู้สึกว่าไม่สบายภายในแน่ แต่พอประมาณ ๔–๕ ทุ่มพ่อก็อาการดีขึ้นจนใหม่คิดว่าพ่อคงเป็นเล็กน้อยอย่างที่เคยเป็นมา ๒–๓ ครั้งที่แล้วมาแน่ จึงพากันกลับบ้านโดยไม่รู้ว่าครั้งนี้พ่อเป็นมากกว่าทุกครา วันรุ่งขึ้นใหม่แม่และเอี่ยมรีบไปดูพ่อแต่เช้า เช้านี้พ่ออาการดีขึ้นมากโดยดูจากสีหน้าพ่อและประกอบกับเห็นพ่อพูดเล่นกับคุณหมอที่ให้การรักษาด้วยจึงสบายใจ ใหม่นวดเท้าพ่ออยู่พักหนึ่งอยากให้พ่อพักผ่อนจึงบอกให้พวกเราออกมาก่อนถ้าขืนอยู่กันเยอะพ่อจะไม่ได้พัก คิดว่าให้อาการพ่อดีขึ้น มาก กว่านี้อีก ๒–๓ วันจึงจะชวนพ่อคุยด้วย แต่แล้วก็พึ่งรู้ว่าใหม่ไม่มีโอกาสคุยกับพ่ออีกแล้วเพราะพอออกมาข้างนอกห้องประมาณ ๑๕ นาที หน่อยก็วิ่งหน้าตื่นออกมาบอกให้เข้าไปดูพ่อเร็ว ใหม่ตกใจตะลึงอยู่แล้วก็รีบเข้าไปดูพ่อ พวกเราอยู่กันพร้อมหน้าและพ่อก็จากเราไปอย่างสงบโดยที่ใหม่ยังไม่ได้พูดกับพ่อเลยสักคำ

พ่อครับ พ่อเคยบอกใหม่ว่าตระกูลของเราส่วนใหญ่เป็นกรรมพันธ์เป็นโรคหลอดเลือดตายเสียส่วนใหญ่ประมาณอายุ ๕๕–๖๐ ปี พ่อเป็นห่วงใหม่กลัวจะอ้วนเกินไปและเพราะพ่อคอยแต่กังวลเป็นห่วงลูก ๆ อยู่ จึงเปิดโอกาสให้เจ้าโรคนี้หวนกลับมาเล่นงานพ่อเองโดยที่พ่อไม่ทันได้ระวังตัว พ่อครับ ต่อไปนี้ใหม่ต้องอยู่คนเดียวแล้วโดยปราศจากพ่อผู้คอยเป็นห่วงเป็นใยในตัวใหม่ ใหม่คิดถึงพ่อจังเลย ใหม่อยากได้ยินเสียงของพ่อที่คอยสอนใหม่ ไม่อยากให้พ่อต้องจากไปเลย

หนูแหวนเองก็ถามใหม่อยู่เรื่อยว่า "คุณปู่แหวนไปไหน" ด้วยความไร้เดียงสาของแกทำให้ใหม่คิดถึงพ่อมากขึ้นทุกที นี่ถ้าพ่ออยู่กับใหม่ หนูแหวนก็คงจะตามพ่อไปทุกแห่งที่พ่อไปอย่างเคยทุกวัน ต่อไปนี้ไม่มีพ่อซึ่งเป็นผู้คอยช่วยชี้ทางเดินชีวิตให้ใหม่อีกแล้ว ใหม่ต้องหาทางเดินด้วยตัวของใหม่เองแล้วตามคำที่พ่อเคยพูดเคยสอนไว้ แต่พ่อไม่ต้องเป็นห่วง ใหม่จะพยายามทำให้ดีที่สุดตามคำสอนของพ่อทุกอย่าง ด้วยอำนาจของพระรัตนไตรและอำนาจผลบุญต่าง ๆ ทั้งในชาตินี้และชาติก่อน ๆ ขอให้นำดวงวิญญาณของพ่อไปสู่สุขคติในสัมปรายภพ ถ้าชาติหน้ามีจริงขอให้ใหม่เกิดเป็นลูกของพ่ออีกทุก ๆ ชาติไป.

เคารพรักและคิดถึงพ่อมากที่สุด

ใหม่

(ธนา ธนโกเศศ)

อาลัยคุณพ่อ

วันศุกร์ ที่ ๕ พย. ๒๕ เวลา ๑๙.๐๐ น. คุณใหม่ได้โทรศัพท์ไปหาข้าพเจ้าที่ธนาคารว่าให้รีบกลับบ้านเพราะคุณพ่อเข้าห้อง ไอ.ซี.ยู. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ข้าพเจ้าก็บอกกับคุณใหม่ว่าให้ไปโรงพยาบาลก่อนข้าพเจ้าจะไปเยี่ยมคุณพ่อพรุ่งนี้ เพราะตอนนั้นข้าพเจ้ายังทำงานไม่เสร็จ ขณะนั้นข้าพเจ้าคิดว่าคุณพ่อคงไม่เป็นอะไรมาก คงจะเข้าโรงพยาบาลสักประมาณ ๑ อาทิตย์ หรือ ๒ อาทิตย์แล้วก็กลับมาพักฟื้นที่บ้านเหมือนทุก ๆ ครั้งที่คุณพ่อเข้าห้อง ไอ.ซี.ยู. พอกลับมาถึงบ้านก็คุยกับคุณแม่ที่กลับมาจากโรงพยาบาล คุณแม่บอกว่าคราวนี้คุณพ่อเป็นมากกว่าครั้งก่อน ๆ ข้าพเจ้าปลอบคุณแม่ว่าอีกไม่นานคุณพ่อก็หายแน่ๆ เพราะตลอดเวลาข้าพเจ้าคิดอยู่เสมอว่าคุณพ่อเข้าโรงพยาบาลครั้งนี้แล้วก็จะต้องกลับมาพักฟื้นที่บ้านเหมือนทุก ๆ ครั้งที่เคยเข้าโรงพยาบาล เวลาเช้าวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ คุณแม่ คุณใหม่ เอี่ยม หนูแหวน และข้าพเจ้าเตรียมตัวจะไปเยี่ยมคุณพ่อแต่เช้าแต่ก็มัวโอ้เอ้กันอยู่ตั้งนานเพราะทุกคนคิดว่าคุณพ่อคงไม่เป็นอะไรมาก กว่าจะไปถึงโรงพยาบาลก็ประมาณ ๙.๐๐ น. เมื่อพบคุณพ่อครั้งแรกข้าพเจ้าคิดว่าคุณพ่อคงไม่เป็นอะไรมากเพราะดูหน้าตาท่านก็แจ่มใสดี แต่ชั่วระยะเวลาไม่ถึง ๒๐ นาทีอาการของคุณพ่อก็ทรุดหนักอย่างปัจจุบันทันด่วนซึ่งพวกเราทุกคนคิดไม่ถึงจริง ๆ ว่าอาการของคุณพ่อจะทรุดหนักในเวลาอันรวดเร็วเช่นนั้น ขณะนั้นพวกเราที่อยู่รอบเตียงคุณพ่อมี คุณแม่ พี่สร้อย พี่บิ๊ด พี่หน่อย คุณใหม่ เอี่ยม กำไล แป๊ะ และข้าพเจ้า ต่างก็สวดมนต์ภาวนาว่าอย่าให้คุณพ่อต้องจากพวกเราไปเลย แต่ก็สุดวิสัยที่คุณพ่อจะทนต่อการเจ็บปวดต่อไปได้อีก เพราะกล้ามเนื้อหัวใจตายไม่มีเลือดไปหล่อเลี้ยงหัวใจ ในที่สุดคุณพ่อก็สิ้นลมหายใจในอ้อมแขนคุณแม่ด้วยอาการอันสงบ ขณะที่คุณพ่อกำลังจะสิ้นลมหายใจนั้นข้าพเจ้าอยากจะอุ้มหนูแหวนหลานสาวคนแรกที่คุณปู่ได้มีโอกาสอยู่ชื่นชมและรักมากเข้าไปให้คุณปู่ได้เห็นครั้งสุดท้ายแต่ก็ทำไม่ได้ดังคิด เพราะห้อง ไอ.ซี.ยู. ห้ามไม่ให้เด็กเข้าไป เมื่อคุณพ่อสิ้นลมหายใจข้าพเจ้ารีบออกมาดูหนูแหวน ขณะนั้นหนูแหวนกำลังร้องไห้อยู่ ข้าพเจ้าคิดว่ากระแสจิตระหว่างคุณปู่กับหลานคงจะส่งถึงกันนะ ทุกวันนี้ข้าพเจ้ายังนึกโมโหตัวเองอยู่ตลอดเวลาว่า ทำไมถึงไม่รีบไปเยี่ยมคุณพ่อตั้งแต่ได้รับโทรศัพท์จากคุณใหม่ และวันรุ่งขึ้นก็ยังชักช้ากันอยู่นานกว่าจะไปถึงคุณพ่อ คุณหมอที่รักษา

คุณพ่อบอกว่าคุณพ่ออดทนมาก ถ้าเป็นคนอื่นอาจจะเสียชีวิตไปตั้งแต่ตอนกลางคืนแล้ว แต่คุณพ่ออุตส่าห์รอคุณแม่และลูก ๆ จนถึงเช้า นับว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความอดทนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการอดทนของท่านเป็นที่ทราบกันดีแก่ครอบครัว เพราะท่านเป็นโรคหัวใจและต้องขับรถมาทำงานที่สถาบันนิติเวชวิทยาทุกวัน และระยะทางจากบางบัวทองมากรุงเทพ ฯ นั้นเป็นถนนที่คดเคี้ยวมาก ขนาดคนที่ไม่เป็นโรคอะไรเลยขับรถเส้นทางนี้ยังบ่นว่าเหนื่อยกันเป็นแถวเลย ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าคุณพ่อก็คงจะเหนื่อยไม่น้อยเช่นกัน แต่ท่านไม่ปริปากบ่นเลยแม้สักคำเดียว เพราะกลัวว่าทุกคนในบ้านจะไม่สบายใจกัน คุณแม่จะจ้างคนขับรถให้คุณพ่อก็ไม่ยอม คุณพ่อเพิ่งจะมีหลานสาวคนแรก คือ ด.ญ. แหวนทับทิม ธนโกเศศ ซึ่งคุณพ่อรักและห่วงใยหลานมากที่สุด บางวันหลังเลิกจากทำงานคุณพ่อก็จะรับหนูแหวนเข้าไปหาคุณแม่ที่บางบัวทอง และพอตอนประมาณ ๑๙.๐๐ น. ก็จะขับรถออกมาส่งหลานที่บ้านประดิพัทธ์โดยไม่แสดงอาการว่าเหน็ดเหนื่อยเลย แต่ความจริงแล้วข้าพเจ้าคิดว่าท่านคงเหนื่อยมาก แต่ท่านไม่บ่นให้ลูกเมียเกิดความไม่สบายใจ ยอมเสียสละเพื่อความสุขของทุกๆ คนในครอบครัว หลานสาวเวลาเห็นคุณปู่จะดีใจเหมือนเห็นขนม ต้องร้องให้คุณปู่อุ้ม และคุณปู่ก็จะเอาหลานแบกใส่หลังวิ่งไปมาในบ้าน ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบแก่หลานสาวเป็นอย่างยิ่ง และไม่ยอมให้คุณปู่เลิก จนบางครั้งคุณพ่อเหนื่อยมากทนไม่ไหวต้องยอมให้หลานร้องไห้ แต่ก็น้อยครั้งที่คุณปู่จะยอมให้หลานสาวร้องไห้ ส่วนมากแล้วจะตามใจหลานสาวทุกครั้ง

ข้าพเจ้าเพิ่งได้เข้ามาเป็นสมาชิกของธนโกเศศในระยะเวลาไม่นานเท่าไร แต่มีความรู้สึกว่าเหมือนอยู่กับคุณพ่อมาเป็นเวลาสัก ๑๐ ปี เพราะคุณพ่อให้ความรักความเอ็นดูแก่ข้าพเจ้ามากเหลือเกิน เหมือนข้าพเจ้าเป็นลูกสาวคนหนึ่งของท่าน ไม่ว่าในเรื่องใด ๆ คุณพ่อจะให้ความเมตตาและความเป็นกันเองแก่ข้าพเจ้าเสมอ เช่น เวลาที่คุณพ่อมีอาหารรับประทานที่แปลก ๆ คุณพ่อมักจะเรียกให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสลิ้มลองรสอาหารนั้นอยู่เสมอ ทั้งที่อาหารนั้นมีไม่มากเลย แต่ท่านก็ทราบว่าอาหารแปลกอย่างนั้นข้าพเจ้าไม่เคยทานมาก่อนก็จะแบ่งให้ข้าพเจ้ารับประทานอยู่เสมอ ๆ นับว่าท่านมีจิตใจโอบอ้อมอารีและเมตตาแก่ข้าพเจ้ามากจริง ๆ ซึ่งข้าพเจ้ายังซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอยู่ตลอดเวลา และมีอยู่ระยะหนึ่งที่ข้าพเจ้าต้องเข้าไปนอนที่บางบัวทองทุกวัน เพราะคุณพ่อห่วงหลานสาวที่อยู่กับพี่เลี้ยง

ตามลำพัง จึงเอาหลานเข้าไปเลี้ยงที่บางบัวทอง คุณพ่อยอมสละเวลาพักผ่อนของท่านด้วยการไปรับข้าพเจ้าที่ธนาคารกลับบ้านทุกวัน ซึ่งงานธนาคารบางวันก็เสร็จช้ามากคุณพ่อจะนั่งรอข้าพเจ้าอยู่ในรถ หรือไม่ก็ขับรถไปคุยกับพระที่วัดใกล้ธนาคาร พอได้เวลาก็มารับข้าพเจ้าที่ทำงานข้าพเจ้านั้นอยู่ไกลมากคือ อ. มีนบุรี คุณพ่อต้องขับรถในระยะทางที่ไกลมากเพราะช่วงนั้นสะพานพระรามหกปิดซ่อมสะพาน ขนาดข้าพเจ้านั่งเฉย ๆ ยังรู้สึกเบื่อในการนั่งรถอ้อมไปอ้อมมาเป็นเวลาประมาณ ๑ ชั่วโมงครึ่ง และรู้สึกเกรงใจคุณพ่อเป็นอย่างมากแต่คุณพ่อไม่เคยปริปากบ่นเลยสักคำเดียว แถมยังบอกให้ข้าพเจ้านั่งหลับไปในรถจะได้ไม่เพลีย แต่คุณพ่อซิเหนื่อยแสนจะเหนื่อย ซึ่งถ้าเป็นบุคคลอื่นคงจะไม่สนใจกับข้าพเจ้าแน่ ๆ แม้แต่ในเช้าบางวันที่คุณใหม่ต้องอยู่เวรแล้วข้าพเจ้าต้องนั่งรถเมล์จากบางบัวทองมาทำงานที่สาขาบางชัน อ. มีนบุรี คนเดียว คุณพ่อก็จะตื่นแต่เช้าขับรถมาส่งข้าพเจ้าให้ทันเวลาทำงาน ข้าพเจ้ารู้สึกตื้นตันในความเมตตากรุณาของคุณพ่อเป็นอย่างยิ่ง และยังไม่มีโอกาสได้ทดแทนบุญคุณท่านเลย ท่านก็มาด่วนจากไปเร็วเหลือเกิน คุณพ่อเป็นคนดี มีจิตใจโอบอ้อมอารีแก่ทุก ๆ คน และไม่ถือตัว ฉะนั้นการจากไปของคุณพ่อครั้งนี้จึงนำความอาดูรเศร้าโศกมาสู่ทุกคนในครอบครัว ตลอดจนญาติมิตรและทุก ๆ คนที่รู้จักท่านเป็นอย่างยิ่ง

แม้ข้าพเจ้าจะทราบและตระหนักดีว่า เกิด แก่ เจ็บตาย เป็นธรรมดาของสังขารทั้งหลายที่อุบัติขึ้นมาในโลก แต่ข้าพเจ้าก็ยังรู้สึกเสียดายที่ต้องสูญเสียคุณพ่อเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าคุณพ่อยังมีชีวิตอยู่ก็จะทำให้ครอบครัวธนโกเศศมีความสุข และ อบอุ่นอยู่ตลอดเวลา และจะทำประโยชน์ให้แก่ตนและผู้อื่นยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ขออำนาจแห่งกุศลผลบุญที่คุณพ่อได้ทำไว้ และการที่ครอบครัวตลอดจนญาติมิตรที่ได้ทำบุญอุทิศส่งให้ จงเป็นปัจจัยอุปถัมภ์บำรุงให้คุณพ่อ ประสบแต่ความสุขในสุคติวิสัยสัมปรายภพตลอดกาล

ด้วยความเคารพรักอย่างสูง

อ๊อด

(พจนีย์ ธนโกเศศ)

๑๐ ก.ย. ๒๖

กราบเท้าคุณพ่อ

พ่อครับ เอี่ยมทราบว่าพ่อห่วงเอี่ยมที่สุด แต่ต่อไปนี้ขอพ่ออย่าห่วงเลย เอี่ยมจะดูแลตัวเองแทนพ่อ ขอให้พ่อไปอย่างหมดห่วงเทอญ เอี่ยมจะพยายามฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อประสบความสำเร็จเหมือนพ่อ สิ่งใดที่พ่อรักและห่วงพวกเรารู้ แม่และพวกลูก ๆ จะช่วยกันคอยดูแลเป็นหูเป็นตาให้ดีที่สุด เสมือนพ่อยังอยู่ทุกประการ

พ่อครับ ไม่ว่าพ่อจะอยู่ที่ใด เอี่ยมขออธิษฐานให้พ่อถึงสุคติด้วยเทอญ และด้วยบุญกุศลที่แม่และลูกทุกคนทั้งคนอื่น ๆ ที่หวังดีอุทิศให้แด่พ่อ ขอให้เป็นแรงดลให้พ่อมีความสุขกายสุขใจไร้ทุกข์โรคภัย ปราศจากผู้เกลียดชังปองร้ายไร้ผู้ริษยาในภพหน้าของพ่อด้วยเทอญ แต่ส่วนใจเอี่ยมคิดว่าด้วยบุญกุศลที่พ่อได้เพียรก่อไว้สร้างไว้ด้วยตนเองจะส่งให้พ่อได้จุติในภพที่ดีกว่า ไม่ต้องกลับลงมาจุติในภพที่ต้องทนทุกข์นี้อีกแล้ว เพราะพ่อได้สร้างกุศลไว้มากอย่างน่าสรรเสริญเหลือเกิน และผมขออนุโมทนาให้เป็นดังอธิษฐานด้วยครับ

พ่อครับ แม้พ่อจะสิ้นแล้วแต่โอวาสและความดีที่พ่อทำเป็นตัวอย่างให้ลูกจดจำยังคงเป็นเสมือนตัวแทนของพ่อคอยสั่งสอนและเตือนสติเอี่ยมอยู่เสมอ ครั้งนี้คงเป็นครั้งสุดท้ายที่เอี่ยมจะได้เขียนถึงพ่อ สุดท้ายนี้เอี่ยมอธิษฐานว่าเอี่ยมคงได้ร่วมชีวิตเป็นลูกของพ่ออีก

ดีใจที่เกิดเป็นลูกของพ่อ

ระลึกถึงพระคุณพ่อเสมอ

เอี่ยม

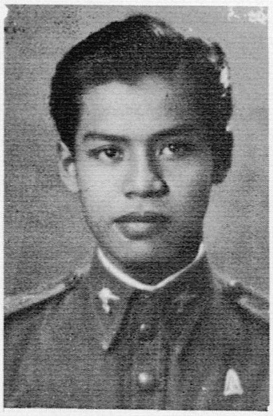

รูปนี้อายุ ๓ ขวบ
(ถ่ายเมื่อครั้งไปรับคุณพ่อ
กลับจากต่างประเทศ)

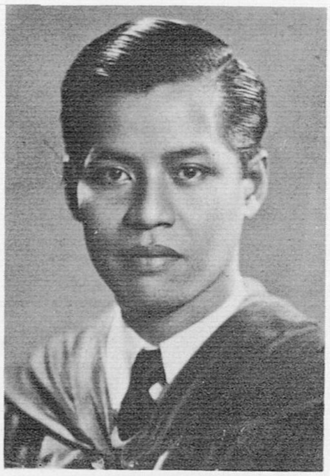

เด็กเล็กและเด็กโต
วชิราวุธวิทยาลัย

แต่งชุดยุวชนนายทหาร
ระหว่างเรียนเตรียมแพทย์จุฬา ฯ

แพทยศาสตร์บัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

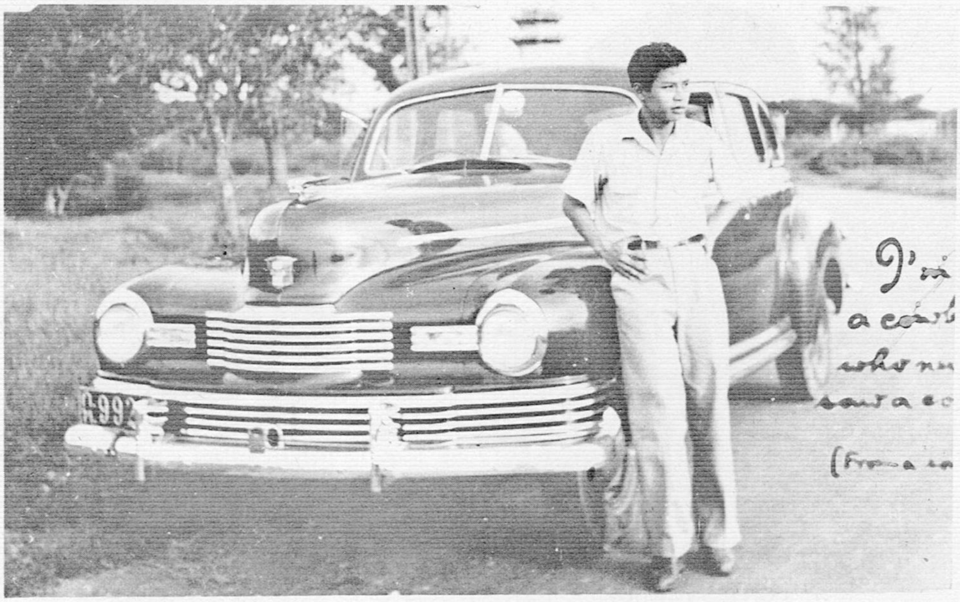
ร.ต.อ.

พ.ต.ต.

กับผู้บังคับบัญชาและลูกน้อง ที่ค่ายเสนีย์รณยุทธ จ. อุดรธานี

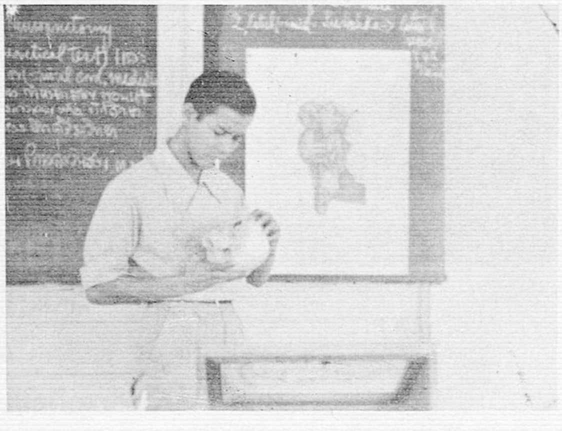
I'm a cowboy
who never saw
a cow...
(FROM A Song)

๒๑ สิงหาคม ๒๔๙๑

I'm so lonely and blue,
when I'm without you ...
(FROM A Song)

กำลังเรียน ANATOMY

พ.ต.ท.

พ.ต.ต. ย้ายกลับจากอุดร ฯ
มาประจำที่นิติเวช ร.พ. ตำรวจ

พ.ต.อ.

ถ่ายในญี่ปุ่นเมื่อไปรับ เรือ
"ชาติตระกาลโกศล"
ที่ญี่ปุ่น ปี พ.ศ. ๒๔๙๗

ร่วมถ่ายรูปกับคุณแม่และพี่น้อง
ที่บ้านวิสุทธิกษัตริย์

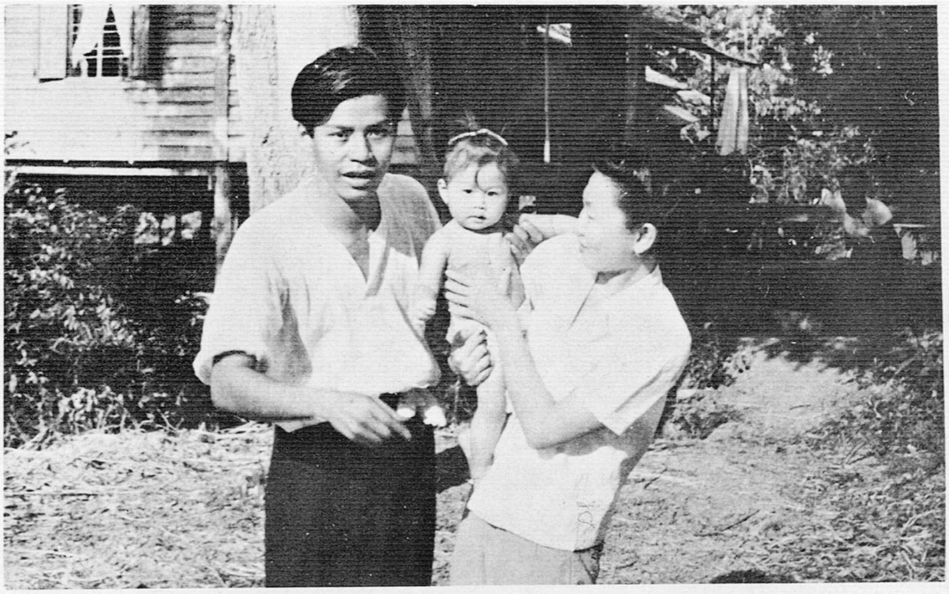
สมเด็จพระสังฆราช
จวน (อุฏฐายี)
กับลูกศิษย์
ที่บ้านบางบัวทอง

อุปสมบท ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม โดย สมเด็จพระสังฆราชจวน (อุฏฐายี)
เป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อ ๒๔ ก.ค. ๒๕๐๔

พ.ต.ต. ที่ค่ายนเรศวร หัวหิน

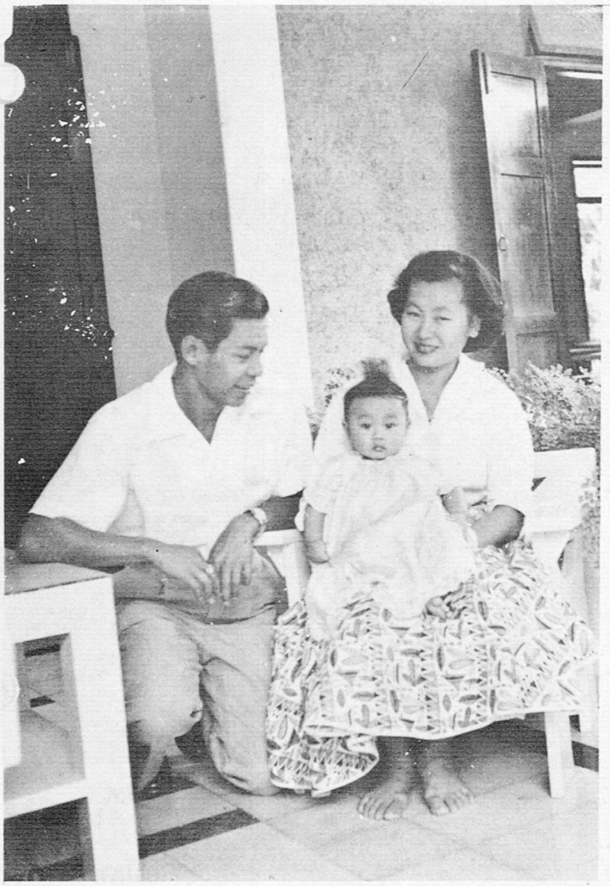

กับลูกสาวคนแรก
(พ.ญ. สร้อยสองค์-
-พิกุลสด)
เมื่ออายุ ๘-
-เดือน ๒๔๙๓

พ่อและลูกสาวคนแรกกับลูกสาวคนที่ ๒
(น.ส. สุรางค์รัตน์ ธนโกเศศ)

กับลูกชายคนแรก (นายธนา ธนโกเศศ)

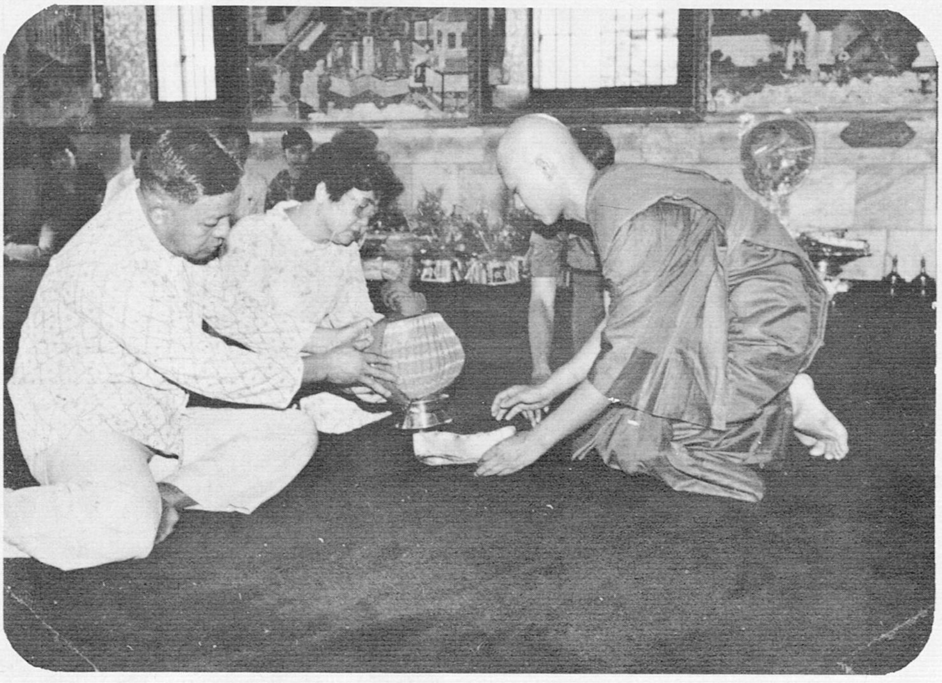

รูปบนและล่างซ้ายถ่ายที่บ้านปากคลองบางบัวทอง

รูปล่างขวาถ่ายที่บ้านวิสุทธิกษัตริย์

อุปสมบทลูกชายคนแรก ณ วัดมกุฏ ฯ

อุปสมบทลูกชายคนสุดท้อง ณ วัดมกุฏ ฯ

มีความสุข
กับหลานสาวคนแรก
(ด.ญ. แหวนทับทิม)

คุณแม่มาเยี่ยม
ชื่นชมลูกชายถึงบ้านบางบัวทอง

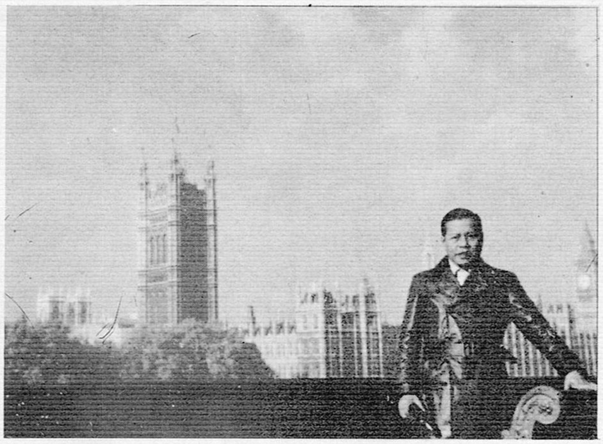

สดชื่นแจ่มใส กับภรรยาคู่ชีวิต
(ก่อนเสีย ๗ เดือน)

สนุกสนานกับเพื่อนเก่าร่วม
ชั้นวชิราวุธ ๆ

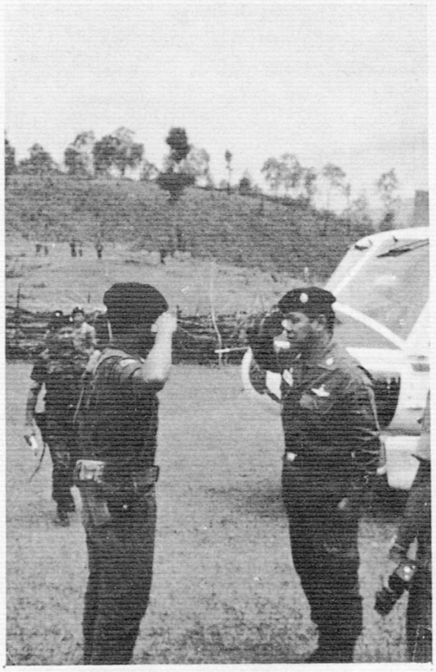
เมื่อเที่ยวรอบโลกครั้งที่ ๒

ถ่ายเมื่อไปดูงานที่มหาวิทยาลัยจอห์นฮอปกิน อเมริกา

บน : ในมหาวิทยาลัย จอห์น ฮอปกิน

ขวาบน : ที่อังกฤษและที่ดิสนีย์แลน

เมื่อครั้งตรวจราชการชายแดน

ลูกสาวคนโต
สำเร็จวิทยาศาสตร์
บัณฑิต ม. จุฬา ฯ

ถ่ายรูปร่วมกับเพื่อนรักทั้ง ๒ คน

ซ้าย : ศจ. น.พ. ศรีสกุล จารุจินดา

ขวา : ศจ. น.พ. สุเอ็ด คชเสนี

ถ่ายร่วมกับครอบครัว ที่บ้านบางบัวทอง

ประวัติย่อ กิจการแพทย์ ตำรวจตระเวนชายแดน

โดย พ.ต.อ. น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ

รอง ผบก. สสน. ตชด.

เมื่อปลายเดือนตุลาคม ๒๕๒๐ ตชด. ได้รับเกียรติจาก สมาคมไทย – อเมริกัน เข้าเยี่ยมเยียน กองกำกับการตำรวจตระเวณชายแดน เขต ๓ และโรงเรียนพยาบาลเบื้องต้นสำหรับครูตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอุบลราชธานี โรงเรียนแห่งนี้ ผู้เขียนเป็นผู้อำนวยการอยู่ ต่อมาผู้เขียนได้รับหนังสือจาก เลขาธิการสมาคม ที่ ๑๖๕/๒๕๒๐ ลงวันที่ ๒๕ พ.ย. ๒๐ สมาคมต้องการเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกแต่ละท่านเพื่อนำลงในหนังสือของสมาคม ในการนี้ผู้เขียนก็ได้เป็นสมาชิกรวมอยู่ด้วยผู้หนึ่งจึงใคร่ขอกราบเรียนเล่าประวัติความเป็นมาของกิจการสายแพทย์ตำรวจตระเวนชายแดน โดยย่อดังนี้

เมื่อผู้เขียนได้สำเร็จแพทย์และปฏิบัติหน้าที่อยู่กองแพทย์กรมตำรวจนั้น ต่อมาได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้มาประจำอยู่กับหน่วยงานของ ตชด. โดยทำหน้าที่เป็น รอง ฝอ. ตชด. (ฝ่ายอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน) หลังจากนั้นก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น รอง ผบก. อก. ตชด. (รองผู้บังคับการอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน) และปัจจุบันนี้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น รอง ผบก. สสน. ตชด. (รองผู้บังคับการสนับสนุนตำรวจตระเวนชายแดน) เมื่อผู้เขียนได้มาปฏิบัติหน้าที่งานด้าน ตชด. จึงได้ทราบว่า งานสายการแพทย์ของตำรวจตระเวนชายแดนนั้น แตกต่างกับงานสายการแพทย์ของหน่วยงานอื่น ๆ เช่นหาได้มีกองหรือสำนักงานบริหารเป็นของตัวเองก็หาไม่ งานสายการแพทย์สมัยนั้น แต่ละกองกำกับการขึ้นตรงกับแผนก ๔ ของแต่ละกองกำกับการ (แผนกสนับสนุน) โดยมีฝ่ายอำนวยการซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพ ฯ เป็นผู้ควบคุมและให้การสนับสนุนทั้งนี้เนื่องจากแต่แรกเริ่มก่อตั้ง ตำรวจตระเวนชายแดน มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเมืองในสมัยนั้น จึงทำให้การจัดกำลังเป็นไปในรูปแบบอิสระ ใช้ยุทธวิธีทำการรบแบบกองโจร (GUERRILLA

WARFARE) ปฏิบัติการเฉียบพลันเมื่อได้รับสัญญาณ เช่น การเข้าโจมตี, หลบหลีก, หลีกหนี, กลบเกลื่อนร่องรอย และมีการสลายตัวปะปนเป็นชาวบ้านคล้ายกับ ผกค. ที่ปฏิบัติการอยู่ในปัจจุบันนี้ (ขณะนี้การรบแบบนี้ได้ลดน้อยลงไปเนื่องจากมีการตั้งฐานแบบถาวร มีอุปกรณ์การรบมากขึ้น และมีสำภาระมากขึ้น) แต่ละหน่วยมีนายสิบพยาบาลหรือเรียกแบบทางทหารว่า "นายสิบเสนารักษ์" ประจำอยู่หน่วยละ ๑ นาย ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เห็นความสำคัญของหน่วยพยาบาล จึงให้ทำการคัดเลือกตำรวจตระเวนชายแดน จากพลบื่นเล็กมาเข้ารับการอบรมวิชาการพยาบาลเบื้องต้น โดยทางตำรวจตระเวนชายแดนเป็นผู้จัดทำหลักสูตรนี้ขึ้น มี ดร. เดอโรเซ่ เป็นที่ปรึกษา และแพทย์จากสถานทูตอเมริกาให้การสนับสนุน และในปีเดียวกันนี้ได้มีการเปลี่ยน ชื่อ ตชด. เป็น "ตำรวจรักษาดินแดน" (รด. หรือ TERRITORIAL DEFENCE)

พ.ศ. ๒๔๙๖ ผู้เขียนเป็นแพทย์ประจำอยู่ ค่ายฝึกกองร้อยฝึกอาวุธพิเศษ ซึ่งค่ายนี้อาศัยอยู่ในบริเวณ กองบังคับการตำรวจภูธร ภาค ๔ จังหวัดอุดรธานี มี ร.ต.อ. มโน สมิตะพินทุ เป็นผู้บังคับกองร้อย (ปัจจุบันมีตำแหน่งเป็น พล.ต.ต. มโน สมิตะพินทุ รอง ผบช. ตชด.) ในกองร้อยฝึกอาวุธพิเศษนี้ ผู้เขียนได้อาศัยโรงรถถังมอริส และรถถังแสตกเฮา ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น รังบาซูกา, หีบระเบิด, ที่พอจะหาได้มาทำการดัดแปลงเป็นหน่วยพยาบาลสร้างห้องผ่าตัด, ห้องปฐมพยาบาล, ตู้เก็บยา และเตียงนอนผู้ป่วยเป็นต้น ให้การตรวจรักษาแก่ ตชด. ครอบครัว ตชด., และประชาชน ที่มาขอรับการบริการ โดยมิได้คิดมูลค่า ต่อมาในปลายปีเดียวกันนี้ ผู้บังคับกองร้อยฝึกอาวุธพิเศษ ได้ก่อสร้างค่ายขึ้นใหม่ โดยใช้สถานที่ก่อสร้างบริเวณนอกเมือง จังหวัดอุดรธานี ตั้งชื่อใหม่เรียกว่า "ค่ายเสนีรณยุทธ" หรือปัจจุบันเรียกเต็มว่า "กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต ๔ ค่ายเสนีรณยุทธ" จากนั้นเป็นต้นมา ได้ตั้งค่ายเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง อาทิเช่น

ค่ายพลร่มเอราวัณ ป่าหวาย จังหวัดลพบุรี มี พ.ต.ต. น.พ. เสน่ห์ ศรีสาคร เป็นแพทย์ประจำค่าย จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ จึงมอบค่ายนี้ให้แก่ทางราชการทหารเป็นผู้ดำเนินการต่อ และตำรวจตระเวนชายแดนได้ย้ายค่ายไปสร้างค่ายขึ้นใหม่ที่ อำเภอหัวหิน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรียกค่ายนี้ว่า "ค่ายนเรศวร" ค่ายนี้มีหน้าที่ฝึกตำรวจตระเวนชายแดนให้เป็นนักกระโดดร่ม มี พ.ต.ต. อัศวิน เดชะตุงคะ เป็นผู้บังคับค่าย และมีผู้บังคับหมวดหนุ่ม ๆ ซึ่งกำลังพิตจัดตามแบบฉบับของบทเพลง "เกียรติตำรวจของไทย" ประกอบด้วย พล.ต.ต. เสน่ห์ สิทธิพันธ์ รอง ผบช.น., พล.ต.ต. ประเนตร ฤทธิ์ฤาชัย รอง ผบช. ตชด., พล.ต.ต. นคร ศรีวนิช รอง ผบช.ภ. เป็นต้น

ค่ายสุรนารายณ์ จอหอ จังหวัดนครราชสีมา มี ร.ต.อ. สุวรรณ รัตนชื่น เป็นผู้บังคับกองร้อย (ปัจจุบันมีตำแหน่งเป็น พล. ต.ต. สุวรรณ รัตนชื่น ผบช.น.) และมีนายตำรวจหนุ่ม ๆ จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นผู้ร่วมงาน ปัจจุบันนี้ดำรงค์ตำแหน่งและหน้าที่ต่าง ๆ กัน เช่น พล. ต.ต. สมควร หริกุล ผู้ช่วย ผบช. ตชด. และเป็นผู้กำเนิดลูกเสือชาวบ้าน, พล. ต.ต. วิเชียร กาญจนราช ผบก. อก. ตชด. พล. ต.ต. พิชัย พุทธวัฒนะ ผบก. สสน. ตชด., พล. ต.ต. วิชัย วิชัยธนะพัฒน์ ผบก. ตชด. ภาค ๓ พล. ต.ต. ไพโรจน์ บุปษยะนาวิน ผบก. ตชด. ภาค ๔ และ พล. ต.ต. วิภาส วิปุลากร ผบก. ตชด. ภาค ๒ เป็นต้น

ค่ายฝึกอาวุธพิเศษ (ปัจจุบันเรียก กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๓) มี ร.ต.ท. สมโภชน์ วิไลจิตร เคยเป็นผู้บังคับค่าย (ปัจจุบันมีตำแหน่งเป็น พล. ต.ต. สมโภชน์ วิไลจิตร ผบก. ตชด. ภาค ๑) ตั้งอยู่ที่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ค่ายดารารัศมี มี พ.ต.ต. ศรีสุข มหิทรเทพ เป็นผู้บังคับค่าย มี ร.ต.อ. น.พ. จีระ จารุเสน และ ร.ต.อ. น.พ. แท้ ศรีตะธานี เป็นแพทย์ประจำค่าย ตั้งอยู่ที่อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (ปัจจุบันมีชื่อเรียกเต็มว่า กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ ค่ายดารารัศมี)

ค่ายบ่อทอง หรือ ค่ายขุนอิงคยุทธบริหาร ตั้งอยู่ที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี มี ร.ต.อ. น.พ. ปรีชา วนิชชา เป็นแพทย์ประจำค่าย มีสถานพยาบาลอยู่หลังกองร้อย ตั้งอยู่ในพื้นที่สูงและมีคำกล่าวว่า ถ้าผู้ป่วยสามารถเดินทางไปถึงยังสถานพยาบาลได้ ก็มีทางรักษาให้หายได้โดยมิต้องส่งไปรักษายังโรงพยาบาลจังหวัด ปัจจุบันนี้ค่ายดังกล่าวได้มอบให้แก่ทางราชการทหารไปแล้ว

– ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ (ค.ศ. ๑๙๕๓) ตชด. ได้เปลี่ยนชื่อเรียกขานเป็น "ตำรวจรักษาชายแดน" (รช. BORDER POLICE) และในระยะนี้เองทางกองแพทย์ กรมตำรวจได้สนับสนุนแพทย์มาประจำค่าย ๆ ละ ๑ นาย พร้อมนายสิบพยาบาล จำนวน ๒ นาย และมี บริษัท ซีซับพลาย (SOUTS EAST ASIA SUPPLY) มาเป็นที่ปรึกษา และให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกิจการสายแพทย์ มีชื่อย่อเป็นภาษาอังกฤษว่า GPF (อ่านออกเสียงเป็นภาษาฝรั่งเศษว่า "ฉางดามมารี่" GENDARMERIE PATROL FORCE) ครั้นต่อมาปลายปีเดียวกันนี้ ตชด. ก็ได้มีการเปลี่ยนชื่อเรียกขานใหม่ว่า "ตำรวจตระเวนชายแดน" (ตชด.)

– ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ (ค.ศ. ๑๙๕๕) เพื่อความเหมาะสมในทางการเมืองสมัยนั้นจึงได้มีการยุบ "กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน" ไปขึ้นสายบังคับบัญชากับ "กองบัญชาการตำรวจภูธร" ด้วยเหตุนี้ ตำรวจตระเวนชายแดนจึงมีชื่อเรียกขานใหม่อีกครั้งว่า "ตำรวจภูธรชายแดน" (ภ.ชด.) เป็นต้นมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๓ (ค.ศ. ๑๙๖๐) ตชด. จึงได้มีการบังคับบัญชาเป็นของตนเองอีกครั้งหนึ่ง โดยสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงกับ "กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน" และ ใช้ชื่อย่อเดิมว่า ตชด. เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า (BORDER PATROL POLICE)

– ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงชื่อเรียกขานที่เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วนั้นก็มิได้เป็นอุปสรรคต่อความเชื่อถือและความสัมพันธ์อันดีที่ประชาชนทั่ว ๆ ไปให้ความรัก, ความเชื่อถือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนเหล่านั้นจะรับรู้รับฟังแต่ชื่อผู้รับใช้ประชาชนที่บริสุทธิ์ใจของหน่วยงานนี้ในนามของ ตชด. (พ่อเพื่อนยาก) เท่านั้น

– เมื่อมีการเปิดค่าย นเรศวร หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ปี ๒๔๙๕) ทางค่ายมีความประสงค์ต้องการนายสิบพยาบาลอีกเป็นจำนวนมาก เพื่อส่งไปประจำชุด ศช. (ศูนย์รวมข่าวชายแดน) ในถิ่นทุรกันดาร และตามหมู่บ้านไกลคมนาคมตามชายแดนในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ความสามารถในด้านนี้ไปรับใช้และบริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ไม่สามารถเดินทางเข้าไปให้ความรู้ในด้านนี้ได้ เหตุผลนี้เองทางกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จึงได้มีการผลิตนายสิบพยาบาลขึ้นเป็นรุ่นแรกหรือที่เรียกว่า "หน่วยแพทย์เคลื่อนที่" จึงนับได้ว่า ตชด. เป็นผู้ริเริ่มงานด้านนี้เป็นหน่วย

แรกของบ้านเมืองเราก็ว่าได้ เพราะหน่วยงานของ ตชด. นั้นต้องอาศัย พึ่งพา และอยู่ร่วมทุกข์ ร่วมสุข กับประชาชนในถิ่นทุรกันดารมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานเมื่อมี อาหาร, เสื้อผ้า ตลอดจนยารักษาโรค ก็แบ่งเจียดเจียนให้กันตามมีตามเกิดตามอุปนิสัยของ ตชด. ทุกหน่วยทุกคน และได้ถือเป็นหลักประจำใจมาจนทุกวันนี้ ด้วยเหตุนี้เองต่อมาจึงได้เป็นสื่อกลางนำแพทย์จากเมืองหลวงเข้าสู่ชนบท อาทิเช่น แพทย์ พอ. สว., แพทย์ทางอากาศ พอ. สว., และแพทย์ทางอากาศของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งดำเนินการให้การบริการเปิดจุดตามหมวดตำรวจตระเวนชายแดนเขตต่าง ๆ

— ปัจจุบันนายสิบพยาบาล ตชด. ทางภาคอีสานได้ดำเนินการเปิดจุดบริการ แพทย์ทางอากาศของกระทรวงสาธารณสุข มีจำนวนถึง ๕๗ จุด มีโรงพยาบาลทางภาคอีสาน ๑๖ แห่ง เป็นพี่เลี้ยง และต่อมาทางสำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้พิจารณาจะเพิ่มสถานีดังกล่าวให้อีก โดยเริ่มจาก กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๖ จังหวัดตาก เป็นลำดับไป พร้อมกับเงินช่วยเหลือสำหรับผู้มีรายได้น้อยอีกประมาณปีละ ๒ ล้านบาท เพื่อจ่ายเป็นค่ายา และจ่ายให้ประจำสถานีอีกปีละประมาณ ๒ หมื่นบาท ต่อสถานีอีกด้วย

— ในปี ๒๕๑๔ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ได้ตั้ง กองกำกับการการฝึกพิเศษตำรวจตระเวนชายแดน ขึ้นอีก ๖ แห่ง แต่ละแห่งมีหน่วยพยาบาลเฉพาะนอกจากนี้ตามโรงเรียนไกลคมนาคมของ ตชด. ตามเขตต่าง ๆ อีกหลายแห่ง ผู้เขียนซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบด้านสายการแพทย์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าบทบาทของครู ตชด. นั้น มีความสำคัญและสามารถโน้มน้าวจิตใจของประชาชนที่อยู่ไกลคมนาคมได้ดี เป็นที่นิยมเชื่อถือจึงได้จัดให้มีการอบรมให้มีความรู้ด้านพยาบาลเบื้องต้น รู้จักการใช้ยา การเย็บบาดแผล และสามารถเป็นลูกมือให้แก่แพทย์ ประจำกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขตต่าง ๆ ที่เข้าไปให้การบริการ และเพื่อที่จักได้รับการสนับสนุน งบประมาณ, เวชภัณฑ์, จากกองอนามัยครอบครัว (นพ. สมศักดิ์ วรคามิน) จึงได้ติดต่อให้มีการอบรม วิชาการวางแผนครอบครัวขึ้น โดยกองอนามัยครอบครัวเป็นผู้ดำเนินการเปิดการอบรมให้ โดยจัดเป็นโครงการ ๕ ปี เริ่มแต่ปี ๒๕๒๐ เป็นต้นไป จัดการอบรมให้ปีละ ๑๖ รุ่น ๆ ละ ๒๕ นาย รวม ๔๐๐ นาย ที่ศูนย์งานวางแผนครอบครัวภาคเหนือ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

— เมื่อมีบุคลากร ผู้ช่วยแพทย์ มากถึง ๑,๖๐๐ นายเช่นนี้ กรมอนามัย (อธิบดี นพ. สมบูรณ์ วัชโรทัย, รองฯ นพ. ไพโรจน์ นิงสานนท์) ได้เห็นความสำคัญจึงได้จัดสายการแพทย์ของ ตชด. เข้าร่วมงานกับโครงการวางแผนครอบครัวแห่งชาติ และได้กรุณาจัดงบประมาณให้กับ ตชด. อีกประมาณปีละ ๒ ล้านบาทเศษ รวมระยะเวลา ๕ ปี เป็นเงินประมาณ ๑๑.๖ ล้านบาท (ตามหนังสือที่ ๐๒๐๑/๘๔๐ ลงวันที่ ๑๖ เม.ย. ๒๕๑๙ ซึ่งสำนักนายกฯ แจ้งมายัง รมต. นพ. ยงยุทธ สัจจวานิช)

— สำหรับพยาบาล ตชด. ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับกำลังพลของแผนก ๘ (สายการแพทย์) ของแต่ละกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขตต่าง ๆ มีหน้าที่โดยตรงคือเป็นผู้อนุรักษ์กำลังรบ และทำหน้าที่เผยแพร่ด้านสาธารณสุขจากในเมืองออกสู่ชนบท ซึ่งข้าราชการของกระทรวงสาธารณสุขเดินทางเข้าไปให้การบริการเผยแพร่ไม่ได้ เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก กอปรกับมีการคุกคามจาก ผกค. เป็นต้น

การเร่งผลิตนายสิบพยาบาล ตชด. นั้น เนื่องจาก องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงมีพระราชปรารภเหนือเกล้า ณ พระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ความว่า "แม้ตำรวจตระเวนชายแดนจะมีนายแพทย์สนใจมาสมัครเข้ารับราชการอยู่ด้วยน้อย ก็ควรผลิตบุคลากรที่ไม่ใช่แพทย์ขึ้นในกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนให้มีจำนวนมากถึงระดับพยาบาลประจำหมู่ตำรวจที่ออกลาดตระเวนจะเป็นประโยชน์ได้มากในภายหน้า" ขณะนั้น พล.ต.ท. สุรพล จุลละพราหมณ์ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จึงได้ดำเนินการเปิดการอบรมหลักสูตรพยาบาลหมู่ขึ้นที่ภาคเหนือและภาคใต้ รวม ๗ รุ่น เริ่มเปิดการอบรมแต่ปี ๒๕๑๖ – ๒๕๑๗ ใช้หลักสูตรการอบรมรุ่นละ ๓ เดือน มีผู้สำเร็จการอบรม ๔๖๗ นาย เมื่อสำเร็จแล้วส่งเข้าฝึกงานต่อใน ร.พ. ของกรมการแพทย์ ที่อยู่ใกล้ที่ตั้งของหน่วยอีก ๑ เดือน (ตามคำสั่ง ที่ สพ. ๐๕๒๑/๑๔๙๘ ลงวันที่ ๒๘ ก.พ. ๒๕๑๖) การคัดเลือกคัดเลือกจากผู้ที่สมัครใจเข้ารับการอบรมจาก กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขตต่าง ๆ โดยแบ่งการอบรมเป็น ๒ ภาค

ภาคเหนือ

อบรมที่ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ ค่ายดารารัศมี อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขตต่าง ๆ ส่งเขารับการอบรมดังนี้

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๓ อุบลราชธานี

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๔ อุดรธานี

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ เชียงใหม่

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๖ ตาก

ภาคใต้

อบรมที่ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๘ ค่ายศรีนครินทรา อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขตต่าง ๆ ส่งเข้ารับการอบรมดังนี้

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๒ ปราจีนบุรี

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๗ กาญจนบุรี

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๘ นครศรีธรรมราช

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๙ สงขลา

การที่มีนายสิบพยาบาลอย่างมากเช่นนี้เป็นการพอเพียงที่จะช่วยเหลือ แนะนำ, ส่งเสริมงานสายการแพทย์ และสาธารณสุขในชนบท เป็นการแย่งประชาชนให้กลับคืนมาจากหมอเท้าเปล่าของลัทธิฝ่ายตรงข้าม และถ้าพิจารณาดูจะทราบว่านายสิบพยาบาลเหล่านี้สามารถช่วยเหลือบุคคลากรที่ไม่ใช่แพทย์ของหน่วยงานอื่น ๆ ของกระทรวงสาธารณสุขได้เป็นอย่างดี มีความสัมพันธ์ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันกับเจ้าหน้าที่พนักงานอนามัยและผดุงครรภ์ตลอดมา เป็นกลไกของรัฐบาลในระดับปลายสุดที่มีบทบาทในการแก้ไขจุดอ่อนของรัฐ พวกพยาบาล ตชด. ทุกคนเคยเป็นพวกพลปืนเล็กมาก่อน (พลรบ) จึงเป็นผู้มีความอดทนต่อความยากลำบากตรากตรำ และได้รับการอบรมให้มีความเสียสละอุทิศตนและชีวิตต่อผู้อื่น เมื่อเข้าไปคลุกคลีกินอยู่หลับนอนร่วมทุกข์ร่วมสุขกับชาวบ้านซึ่งเป็นถิ่นเดียวกันกับที่มี ผกค. แทรกซึมอยู่ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ประชาชนเห็นอกเห็นใจรักใคร่ในน้ำใจ ซึ่งเป็นการได้เปรียบกับทุก ๆ หน่วยงานที่ออกไปในแบบแพทย์เคลื่อนที่ที่เดินทางไปถึงตอนสาย ๆ และต้องรีบเดินทางกลับก่อนพลบค่ำเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้พยาบาล ตชด. ทุกคนยังมีระเบียบวินัย มีเครื่องแบบเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ทำงานเจียมตนเป็นลูกมือ, เป็นไกด์

และเป็นผู้รับใช้แพทย์ในเมืองที่อาสาออกไปปฏิบัติงาน พอ.สว. หรือร่วมแรงร่วมใจกันกับระดับสายแพทย์ในรูปของอาสาสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (ผสส.), หมออาสาหมู่บ้าน (มอม. ในพื้นที่ ทภ. ๒), หน่วยแพทย์ขนาดเล็กของ นย., พันพิเศษ, และศูนย์สงครามพิเศษ ทบ. ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ทางกรมอนามัยยังได้จัดให้มีการอบรมร่วมรุ่นกันกับพนักงานอนามัยของกรมประชาสงเคราะห์ (พวกชาวเขา) และมีการประสานงานกับพยาบาลในค่ายผู้ลี้ภัยที่ศูนย์อพยพของกองข่าวและต่างประเทศ สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

— สรุปแล้วแสดงให้เห็นว่านายสิบพยาบาล ตชด. ทำงานได้ประโยชน์และมีผลดีเท่ากันกับนายสิบพยาบาลที่ พท. ตร. ที่ผลิตออกมา แต่เนื่องจาก พท. ตร. จัดสรรที่นั่งให้ ตชด. เพียง ๕ – ๑๐ นาย ในหลักสูตร ผู้ช่วยพยาบาล ๑ ปี และ ๑๐ นายในหลักสูตรพยาบาลภาคสนามที่ค่ายมฤคทายวัน เพชรบุรี ซึ่งไม่เป็นการเพียงพอตามอัตราอนุมัติกำลังรบที่เพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้กองบัญชาการตำรวจตระเวณชายแดนจึงต้องขออนุมัติกรมตำรวจทำการผลิตพยาบาลขึ้นเองตามความจำเป็นเป็นครั้งคราว

— รร. ตชด. ได้ก่อตั้งขึ้นแต่ ๗ ต.ค. ๒๔๙๙ โดยรอง อ.ตร. พล.ต.ท. สุรพล จุลละพราหมณ์ (อดีตผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน) เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนแรกคือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบำรุงที่ ๑ ตั้งอยู่หมู่บ้านดอนมหาวัน ต. เชียงของ จ.ว. เชียงราย จนถึงปัจจุบันนี้มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนถึง ๕๒๕ โรง มีครู ๕๗๕ นาย ด้วยเหตุนี้ผู้บังคับบัญชาคนปัจจุบัน (พล.ต.ท. อังกูร ทัตตานนท์) ได้เห็นความสำคัญของครู ตชด. จึงต้องการให้ครูเหล่านี้มีความรู้ทางการใช้ยาและการพยาบาลเบื้องต้น จึงได้ทำการเปิดโรงเรียนพยาบาลเบื้องต้นสำหรับครู ตชด. ขึ้น ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ทางสมาคมไทย – อเมริกัน ไปเยี่ยมโดยเรียกครูจากกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขตต่าง ๆ หมุนเวียนกันเข้ารับการอบรม จากโรงเรียน ๕๒๕ โรง ปัจจุบันนี้ได้ยุบเลิกไป ๓๗ โรง เนื่องจากเด็กนักเรียน (ชาวเขา) ได้อพยพติดตามผู้ปกครอง, บางท้องที่ถูก ผกค. คุกคาม และบางแห่งการคมนาคมสะดวก ปลอดภัยจาก ผกค. จึงได้โอนให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดรับไปดำเนินการต่อ ๒๐๑ ร.ร.

— ปัจจุบันเหลือโรงเรียน ๑๙๗ โรง ครู ๕๗๖ นาย มีโรงเรียนในกรุงเทพ-มหานคร และโรงเรียนที่มีชื่ออีกเป็นจำนวนมากที่ปิดทองหลังพระทำหน้าที่ช่วยเหลือเป็นโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง (AFFILIATION) โดยร่วมเสด็จพระราชกุศลแบ่งเบาภาระรับไปอนุกูลในด้านการเงิน, เครื่องเขียน ฯลฯ ซึ่งคนนอกองค์การมิได้พูดถึงกันเลย (ผู้เขียนใคร่จะขอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงเขียนบทความเรื่องโรงเรียนที่โรงเรียนน้องนี้ ลงในหนังสือสมาคมไทย – อเมริกัน ในฉบับต่อไป เพื่อเผยแพร่ให้พี่น้องคนไทยทั่วประเทศได้ทราบถึงบุญกุศลและน้ำใจอันเผื่อแผ่ของเขาเหล่านั้น)

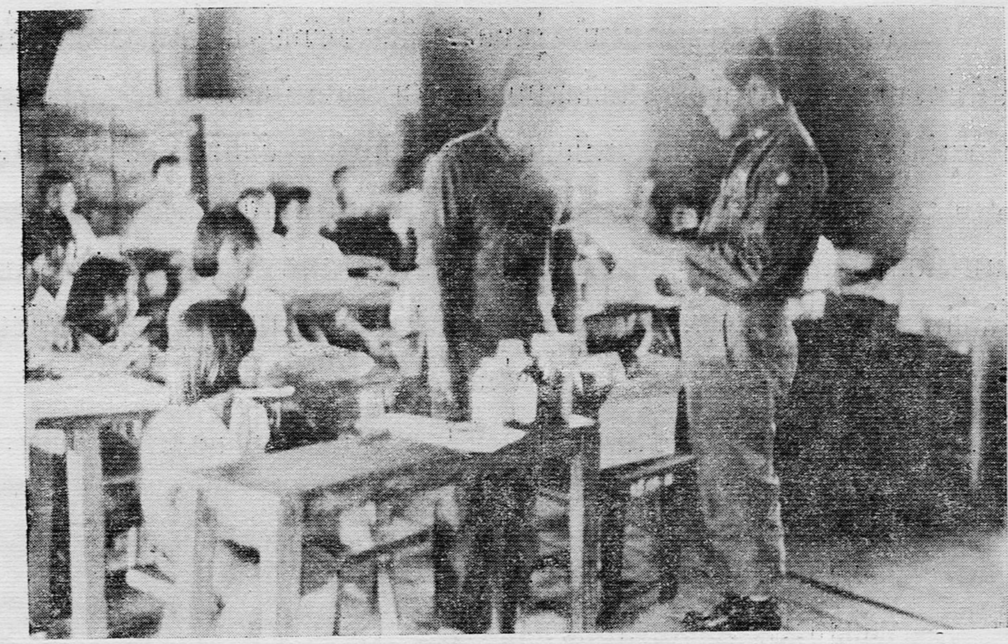
— ครู ตชด. ทั้ง ๕๗๖ นายนี้ มีครูผู้ช่วยที่เป็นประชาชนและจบ ปกศ. แล้วก็มีขออาสาช่วยสอนให้โดยมิได้คิดค่าตอบแทนใด ๆ อีกเป็นจำนวนมาก (ผู้ใหญ่ที่ได้อ่านพบได้โปรดทราบและกรุณาหาทางบรรจุให้เป็นตำรวจตระเวนชายแดนทั้งหญิงชาย จะเป็นกุศลอันใหญ่หลวงเช่นกัน) ครูพวกนี้เป็นผู้มีความเสียสละ มีอุดมการณ์สูงยิ่งเสียกว่าตำรวจตระเวนชายแดนเสียด้วยซ้ำ เพราะมิต้องการค่าตอบแทนใด ๆ การอุดหนุนด้านวิชาการตัวอย่าง เช่น ผู้เขียนนำมาอบรมดังเช่นเพื่อน ๆ ตำรวจของเขา แต่ก็ทำอยู่ได้รุ่นเดียวเท่านั้นจากกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ เชียงใหม่ ต่อจากนั้นผู้บังคับบัญชาก็ให้ระงับเพราะเห็นว่าครูเหล่านั้นมิได้เป็นตำรวจตระเวนชายแดน แต่ครูอาสาที่สอนมาเป็นสิบ ๆ ปีเหล่านี้ ถ้าอยู่ ร.ร. อื่น หรือ อยู่ ร.ร. ของ ตชด. ที่โอนไปให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือกระทรวงศึกษาธิการ ทางองค์การบริหารวิเทศสหกิจของสหรัฐอเมริกา (USAID) ได้จัดให้ครูเหล่านี้มีโอกาสมารับการอบรมการวางแผนครอบครัวที่ศูนย์งานวางแผนครอบครัวภาคเหนือ อ. ห้างฉัตร จ.ว. ลำปาง โดยทางองค์การทุนสหประชาชาติเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้ทั้งสิ้น ซึ่งครูช่วยสอนของ ตชด. นั้นไม่ได้รับสิทธิเหล่านี้ผู้เขียนขอกราบเรียนฝากไว้ ณ ที่นี้ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นกำลังใจ (เงินกองทุนสหประชาชาติที่มอบผ่านกองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข มีเหลือเฟือ และมักจะสอบถามมาทางกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนมาเนือง ๆ)

ครูที่เป็น ตชด. เหล่านี้ขึ้นกับแผนก ๕ (พัฒนาการ) ของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต ทำหน้าที่ตามโครงการพระราชประสงค์ ฯลฯ ต่อมาได้รับคำสั่งกรมตำรวจที่ พท. ๐๕๒๑/๔๐๙๐ ลง ๒๖ เม.ย. ๒๐ ให้กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขตต่าง ๆ ส่งครู ตชด. ทุกนายเข้ารับการอบรมในหลักสูตรเร่งรัดพยาบาลเบื้องต้นที่กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต ๓ อุบลราชธานี มีความสามารถในการใช้เครื่องวัดความดันโลหิต, ฉีดยา และเย็บบาดแผล เป็นต้น ดังที่สมาคมไทย–อเมริกัน ได้ชมมาแล้ว ครู ตชด. เหล่านี้สามารถทำงานเช่นพยาบาลรุ่นพี่ ๆ ได้คือ VACCINATION และเป็น MOTIVATE งานในด้านการวางแผนครอบครัวได้ เพื่อจะได้รับทุนและงบประมาณการสนับสนุนจากยูซอม ผ่านกองอนามัยครอบครัวกระทรวงสาธารณสุข ในโอกาสต่อไป

ในปัจจุบันนี้ครูพยาบาล ตชด. เหล่านี้ได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมการวางแผนครอบครัว เพื่อโครงการวางแผนครอบครัวแห่งชาติ (ตามหนังสือกระทรวงสาธารณสุขที่ สส. ๐๖๐๘/๐๐๒๐ ลง ๗ ม.ค. ๑๙) และเข้าทบทวนตามโรงพยาบาลต่าง ๆ ของกรมการแพทย์, กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต

หลักสูตรที่พยาบาล ตชด. เข้ารับการอบรมที่สูงขึ้นไปเพื่อเพิ่มพูลความรู้ความสามารถในภาควิชาการและภาคปฏิบัติมี ดังนี้

—หลักสูตรพยาบาลภาคสนาม, กองแพทย์ กรมตำรวจ ซึ่งครั้งที่ผู้เขียนรับราชการอยู่กองแพทย์ กรมตำรวจได้เป็นผู้ริเริ่มและดำเนินการติดต่อกับนายตำรวจ (พล.ต.ต. เภา สารสิน, พล.ต.ต. เชาวลิต ยอดมณี) ประสานงานกับ USOM จัดทีมครูทหารเสนารักษ์จากทีมสหรัฐมาเป็นผู้สอน ทีมครูเสนารักษ์สหรัฐเหล่านี้โดยมากผ่านงานเป็นครูพยาบาลใน FORT SAMHOUSTON, TEXUS และ ร.พ. WALTER REED เปิดสอนนักเรียนครูรุ่นแรกเพื่อฝึกให้เป็นครูสอนพยาบาล (TRAINERS FOS TRAINEES) เมื่อเปิดรุ่น ๒ ก็ให้นักเรียนที่เรียนสำเร็จ ทำหน้าที่เป็นครูสอนครูฝึกฝรั่งทั้งหมดตามตารางการสอนเดิม เมื่อเปิดรุ่น ๓ ครูฝึกฝรั่งคุมให้ครูฝึกเหล่านั้นทำหน้าที่ครูฝึกเต็มตัว ทำการสอนนักเรียนรุ่น ๑—๔ เมื่อสำเร็จครูฝึกฝรั่งเหล่านั้นพอใจในผลงานจึงได้เดินทางกลับไปปฏิบัติภารกิจเดิม ต่อมาทางกรมตำรวจเห็นว่าได้ผลดี จึงได้ให้เงินช่วยเหลือสร้างเป็นอาคารเรียนถาวรขึ้น ที่ค่ายมฤคทายวัน อ. ชะอำ จว. เพชรบุรี และทำการเปิดการอบรมรุ่นที่ ๕ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ จำนวน ๔๑ รุ่น สำเร็จการอบรมไปแล้ว ๒๘๗๘ นาย

— นักเรียนภาคสนามบางนายในรุ่นหลัง ๆ ที่ติดเข็มวิทยฐานะที่หน้าอกเสื้อเครื่องแบบยังไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้นั่งคิดนั่งเสก็ตแบบ BAOGE และเป็นผู้ดำเนินการติดต่อกรม-ตำรวจอนุมัติให้ประดับเข็มนี้ได้ตามระเบียบการไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๘ บทที่ ๓๐ ข้อ ๑๖,๑๗,๑๘ เมื่อผู้ควบคุมโรงเรียนคือตัวผู้เขียน ได้รับการบรรจุแต่งตั้งไปประจำ ตชด. และในบางโอกาสได้เดินทางไปปฏิบัติราชการคุมสนามกระโดดร่มค่ายมฤคทายวัน ซึ่งเป็นค่ายที่ติดกับโรงเรียนแห่งนี้ ครูฝึก (ศิษย์รุ่นแรก) มักจะพานักเรียนมาแบกเสมอทำให้ผู้เขียนมีความภูมิใจในฐานะครูและผู้ริเริ่มของ ร.ร. แห่งนี้

— หลักสูตรโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาล ๑ ปี โรงพยาบาลตำรวจ กองแพทย์กรมตำรวจ

— หลักสูตรโรงเรียนพยาบาลอาวุโส (ทบ.)

— หลักสูตรนายตำรวจพยาบาล ๑ ปี กองแพทย์กรมตำรวจ

— หลักสูตรโรงเรียนผู้บังคับหมวดเสนารักษ์ โรงพยาบาลพระมงกุฎ

— หลักสูตรผู้บังคับกองร้อยเสนารักษ์

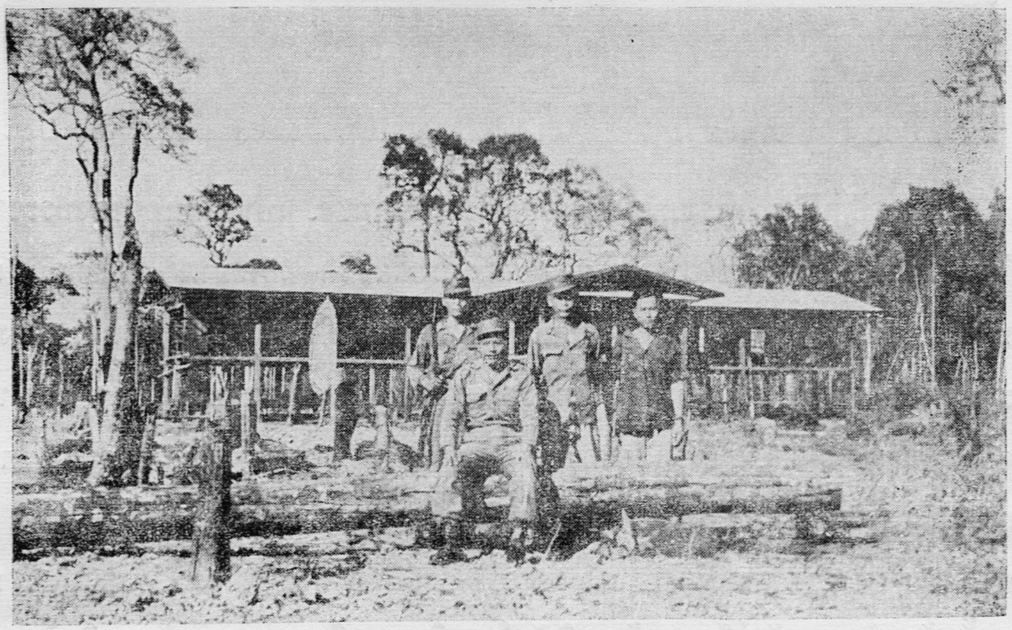
— หลักสูตรผู้บังคับกองพันเสนารักษ์ กรมการแพทย์ทหารบก

1(

— หลักสูตรผดุงครรภ์กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

— หลักสูตรการวางแผนครอบครัว กองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข

ทั้งนี้ ตชด. ยังไม่มีอัตรานางพยาบาล ทั้ง ๆ ที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากต้องใกล้ชิดกับประชาชนที่เป็นสตรี นอกจากนี้ยังมีการใส่ห่วงอนามัย IUD (Intra Uterine Derice) หรือทำการคลอดบุตรให้กับประชาชน แต่กระนั้นกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนก็มีพยาบาล ตชด. ที่สำเร็จการอบรมผดุงครรภ์ จำนวน ๑๙๘ นาย (เป็นแห่งแรกของโลก) บางนายมีสถิติทำการคลอดแล้วถึง ๒๓๕ ราย โดยไม่มีอัตราการเสียชีวิตเลย

สมัย พล.ต.ต. เสริม ยะคะเสม ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บังคับการอำนวยการ ฯ ได้มีคำสั่งให้ผู้เขียนดำเนินการจัดตั้งเป็นกองกำกับการเสนารักษ์ และบัดนี้ ก.พ. ได้อนุมัติให้มีการแบ่งส่วนราชการแล้วมีชื่อเรียกว่า กองกำกับการ ๕ สสน. ขึ้นตรงกับกองบังคับการสนับสนุนตำรวจตระเวนชายแดน มีโอกาสในการวิจัย, ออกนิเทศ, และวัดผลงานสายแพทย์ของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขตต่าง ๆ ซึ่งนับวันจะเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น

การปฏิบัติหน้าที่ราชการของสายการแพทย์ ตชด. เป็นที่คุ้นเคยของประชาชนคนไทย ถึงแม้ว่านายสิบพยาบาลอีกจำนวนมากที่ต้องเสียชีวิต (ประมาณ ๙ นายต่อปี และบางครั้งหมวดละลายไปทั้งหมวด (เสียชีวิตในฐานทั้งหมด) ดังเช่นที่ บ. ปางค่า จว. เชียงราย และ บ. ห้วยโกร๋น จว. น่าน เป็นต้น แม้ผู้เขียนเองก็เคยอยู่ในสนามรบหลายครั้ง มีครั้งหนึ่งติดอยู่ในฐานกับ พล.ต.ต. เสริม ยะคะเสม ที่ดอยยาว จว. เชียงราย ขณะที่ลงไปตรวจเยี่ยมฐานมีฝ่าย ผกค. บุกเข้าโจมตีเพื่อสังหารบุคคลที่มาเยี่ยม จึงเกิดการต่อสู้กัน ผกค. เสียชีวิต ๑ นาย บางครั้งเพื่อความคล่องตัวของเครื่องบินจึงต้องทำหน้าที่พลปืนกลไปในตัว เช่นเมื่อครั้งเข้าแผนมกราพันธ์ที่ บ. แม้วขุนพิทักษ์ อ. เทิง จว. เชียงราย พลฯมังกร ทิพย์สุวรรณถูกกับระเบิดขาขาดและสุนัขสงครามชื่อ SANDY เสียชีวิต เครื่อง BELL ๑๗๐๓ ถูกยิง ยิ่งกว่านั้นเมื่อเข้าแผนร่วมกับทางทหาร และเมื่อทหารได้รับบาดเจ็บสาหัสเครื่องบินทางทหารขัดข้องดังเช่น บ. เค็กน้อยต่อภูลมโลมี ร.ต. เทียนชัย รัตนโกสุม ได้รับบาดเจ็บสาหัสจากการปะทะ ต้องทำการผ่าตัดฉุกเฉินบนเครื่อง BELL ๙๑๓ มี พ.ต.ต. วินิจ รัญเสวะ เป็นนักบิน และได้ลงมาผ่าตัดต่อที่ ร.พ. หล่มสัก ซึ่งเที่ยวนั้นเครื่อง BELL ลำนี้ถูกยิงถึง ๑๐

แห่ง นักบินได้เหรียญรามาธิบดี ส่วนแพทย์ของ ตชด. ก็เพียงบิ่ดทองหลังพระ แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นสำหรับสายตาของชาวต่างประเทศกับหน่วยแพทย์ ตชด. เมื่อมาเห็นมีความรู้สึกตื่นเต้น,ติดใจ เคยมีพวกอเมริกันอยู่ USOM ขึ้นไปตรวจงานมีความพออกพอใจในงานสายแพทย์ของ ตชด. และได้ให้ทุนไปดูงานในสหรัฐที่ FORTLEE, VIRGINIA, FORT และ BRAGGS, NORTH CAROLINA, FORTSAM HOUSTON TEXUS และ FORT BENNING, GEORGIA

เมื่อปลายปี ๒๕๒๐ Dr. RT. RAVENHOLT พร้อม Dr. Mc. DANIEL แห่ง ร.พ. แม๊คคอมมิคไปตรวจงานที่ดอยผาหมี อ. แม่จัน จว. เชียงราย ขอเยี่ยมผลงานสายการแพทย์ ตชด. ในบริเวณใกล้เคียง จากผลการตรวจเยี่ยมครั้งนั้นเกิดชอบใจจึงให้ทุนไปดูงานที่มหาวิทยาลัย JOHNS HOPKINS ดูงานที่ ร.พ. WALTER REED และ KAPIOLANI HOSPITAL, HAWII

เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ Dr. ROLLAND (โรรอง) แห่งกองทุนสหประชาชาติ (UNFPA) ซึ่งมีสมาชิกอยู่ถึง ๕๖ ชาติ รวมทั้งจีนแดง รัสเซียไปดูงานสายการแพทย์ของ ตชด. ที่ บ. แม่สลัก ต. แม่นาวาง อ. แม่อาย จ.ว. เชียงใหม่ เห็นแล้วเกิดพอใจในผลงาน ยินดีจะสนับสนุนและให้ตั้งโครงการขึ้นไปพร้อมจะให้ดูงานที่ Cardiff, Wales อังกฤษ, จีนแดง หรือรัสเซีย มีกำหนด ๑ ปี

ขอขอบคุณและของดไว้ก่อนโดยเฉพาะเรื่องดูงานในเครือค่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นพวกที่ ตชด. กำลังปราบปรามอยู่ และเฉพาะภาษา ๒ ชาติหลังนี้คนไทยไม่กระดิกหูยิ่งกลับมาแล้วอาจจะถูกสอบสวนแถมท้ายอีกก็ได้ถ้าดูงานถึง ๑ ปี

การทำงานของ ตชด. เป็นที่น่าสนใจของคนต่างชาตินั้น วินิจฉัยดูโดยทั่วไปแล้วเห็นว่า ตชด. ประสบความสำเร็จในการเข้าถึงประชาชนได้นั้น โดยที่ตำรวจตระเวนชายแดนทุกคนยึดถือการปฏิบัติงานตามสังคหวัตถุ ๔ คือ ธรรมซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งการผูกมิตรอันได้แก่

ทาน คือการให้ปัน

ปิยวาจา คือการพูดด้วยวาจาที่ไพเราะ

อัตถจริยา คือการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อเขาหรือผู้อื่น

สมานัตตตา คือการทำตนให้เหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย

ในปัจจุบัน ตชด. กำลังจะได้รับนโยบายให้ขึ้นยุทธการกับกองบัญชาการทหารสูงสุด ฉะนั้น จึงมีการจัดแผนก ๘ (แพทย์) ตาม กก. ตชด. เขตต่าง ๆ เป็นหมวดเสนารักษ์ และเปลี่ยนชื่อนายสิบเสนารักษ์ตาม มว. ตชด. และ หมู่ ตชด. เป็นนายสิบเสนารักษ์ และพลเปลตามการเรียกชื่อแบบทหาร ส่วนที่ บก. ตชด. ภาคต่าง ๆ จะมีการวิวัฒนาการจัดตั้งเป็น บก. ร้อยเสนารักษ์ และมีการยุบแผนก ๘ เป็น มว. เสนารักษ์ ตาม ก.ก. ตชด. เขตต่าง ๆ ในอนาคตต่อไป.

คำบรรยายวิชาจิตพิการจากการรบ
หรือ ความเมื่อยล้าจากการรบ

โดย

พ.ต.อ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ พ.บ.

ผู้รวบรวม

ในวันที่ ๒๕ ก.พ. ๒๕๒๕ และ

วันที่ ๓ มี.ค. ๒๕๒๕ เวลา ๑๕–๑๖ น.

ณ งานฝึกอบรมพยาบาลสนาม วพ.พต.

เมื่อ ปี ๒๕๑๓ กองแพทย์ กรมตำรวจ (เดิม) ได้รับความร่วมมือจาก ยูซอม ให้เปิดโรงเรียนพยาบาลภาคสนามขึ้น โดยมีครูผู้สอนเป็นชาวอเมริกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนายสิบพยาบาลที่ร่วมรบในสงครามเวียดนาม ครูบางคนเป็นผู้ช่วยมาทำการวิจัยเรื่องความเมื่อยล้าในการรบ (Combat fatique) หรือ (Combat Psychiatry) และมาสอนที่โรงเรียนพยาบาลสนามของเรา จิตพิการจากการรบจึงถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรนี้ด้วย ๑ ช.ม. วิชานี้ปกติต้องใช้แพทย์ทางจิตเวชเป็นผู้บรรยาย แต่ในฐานะที่ผมซึ่งเป็นผู้ริเริ่มและก่อตั้งโรงเรียนพยาบาลภาคสนามนี้ผู้หนึ่งถูกรับเชิญให้มาบรรยาย ดังเปรียบเสมือนเป็นมวยแทนก็ตามก็มีความยินดี ด้วยความระลึกถึงโรงเรียนอยู่ ผมในฐานะที่เป็นแพทย์ ออกไปตระเวน สภ.ต. และโรงเรียนที่ไกลคมนาคมของชายแดน และในความรับผิดชอบของ รอง ผบก. ตชด. ได้เคยลงรับผู้บาดเจ็บที่จุดปะทะหลายครั้ง เคยนั่งอยู่บน ฮ. และถูกยิงหลายครั้ง เคยร่วมติดอยู่ในจุดปะทะ ซึ่ง ผกค. บุกโจมตี เคยผ่านพบภยันตรายอันน่าสะพึงกลัว และตื่นเต้นตกใจในสภาวะดังกล่าวหลายหนหลายครั้ง เคยทำการรักษาพยาบาลในแนวหน้าขณะทำการรบในพื้นที่บางแห่ง จึงพอมีประสบการของสภาวะสงครามด้วยตนเองเป็นอย่างดี และพอเข้าใจที่จะถ่ายทอดสาเหตุแห่งความเมื่อยล้า และจิตพิการเนื่องจากการรบได้

ร่างกายคนเรา เมื่อตรากตรำทำงานหนักก็เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า เมื่อมีเชื้อโรคเข้าไปในร่างกายด้วยก็เกิดปฏิกิริยา อักเสบ ปวด บวม แดง ร้อน มีไข้ หรืออวัยวะพิการตามพยาธิสภาพ ทำงานไม่ได้ตามปกติ ฉันใดก็ฉันนั้น จิตของคนเราเมื่อต้องทนทุกข์ตรากตรำก็เกิดอาการผิดปกติสุข เช่นเศร้าหมอง ท้อแท้ หรือเข้าขั้นหมดอาลัยตายอยากหรือพิการเป็นซากศพที่หายใจได้ ถ้ามีโรคทางจิต ก็มีอาการทางจิต เช่นเดียวกับร่างกายที่มีอาการไข้ ทางร่างกายของคนไข้เช่น ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่การงานได้ตามปกติวิสัย บางโรคแม้จะพูดอย่างปกติก็ไม่ได้ เช่น เรือรบหลวงปล่องเหลือง, จานเขียวคว่ำเช้า จานขาวคว่ำค่ำ

โรคทางจิตเวชแยกไปมากมายเท่ากับจำนวนชื่อโรคทางกาย (คือโรคทางอายุรกรรมและศัลยกรรม) ได้แก่ตัวอย่างดังต่อไปนี้

๑. โรคปัญญาอ่อน (Mental retardation)

๒. โรคจิตซึ่งเกิดจากความผิดปกติที่มีสาเหตุ หรือร่วมกับความผิดปกติในหน้าที่ของเนื้อเยื่อสมอง (O.B.S.) ย่อจาก (Organic Brain Syndrome) แบ่งออกไปอีกหลายสิบโรค เช่นโรค Senile dementia ในคนแก่สมองเสื่อม โรค Alcoholic Psychosis

๓. โรคจิตซึ่งไม่ได้เกิดจากความผิดปกติทางร่างกาย(เนื้อสมองไม่ได้เป็นโรคอะไร มันเป็นของมันขึ้นเอง ได้แก่

ก. โรคจิตเภท (Schizophenia)

ข. โรคจิตอารมณ์คลั่ง—เศร้า (Maic depressive illness)

๔. โรคประสาท (Neurosis) อีกมากมายเป็นต้น

๕. โรคจิตที่เกิดร่วมกับสภาวะทางร่างกาย เช่น ก. จิตใจเปลี่ยนผิดปกติไป เพ้อหรือขั้นโคม่าในการขาดน้ำ (Dehydration) การขาด electrolytes โรคปอดบวม อักเสบของกรวยไต มาลาเรีย ไทฟอย แต่โบราณไข้บางอย่างอาการหนักรอดชีวิตยาก เรียกว่าไข้หัวโกร๋นก็มี T.B. meningitis, Brain abcess, Encephalitis

ข. Intoxication จากยาต่าง ๆ เช่น Barbiturate, bromide, meprobamate, morphine amphetamine, steroid, tranquilizers และจากร่างกายได้รับธาตุบางอย่างสะสมและเกิดอาการทางประสาทขึ้น เช่น ตะกั่ว Pb, Arsenic, Antimony, Manganese, Thallium.

ค. ความผิดปกติในระบบไหลเวียนของโลหิต (Circulatory disturbances) เช่น โรคหัวใจวาย (Congestive heart failure) โรคความดันโลหิตสูง (Hypertension)

ง. ความผิดปกติของเมตาบอลิสม, ของการเจริญเติบโต หรือโภชนาการ (Disturbances of metabolism, growth or nutrition) แม้การขาดวิตามินอย่างรุนแรง เช่น B1, B2, B6 เป็นต้น

จ. โรคตับวาย (Hepatic failure)

ฉ. ความผิดปกติในระบบต่อมไร้ท่อ (Endocrine disturbance)

ช. โรคลมชัก หรือลมบ้าหมู (Epilepsy)

ฯ ล ฯ เป็นต้น

คนไข้ธรรมดา เช่น สมองได้รับการกระทบกระเทือนอย่างแรง เกิดอุบัติเหตุทางสมอง คนไข้จำเหตุการณ์ตั้งแต่เกิดอุบัติเหตุช่วงหนึ่งไม่ได้ หรือบางทีสูญเสียความจำ โรค Amesia (ลืม) คนไข้บางคน ก็อาจจะสูญเสียเกี่ยวกับการรู้เวลา สถานที่ และบุคคล เรียกว่า Disorientation พบในโรค Organic brain syndrome ชนิดเฉียบพลัน หรือหลังจากการทำช๊อคไฟฟ้า (E.C.T.)

คนจะวิกลจริตมีอาการอย่างไร

ลักษณะกว้าง ๆ และสำคัญของโรคจิต ก็คือ

๑. มีการเปลี่ยนแปลงในบุคลิกภาพ (Personality change) เช่น เคยเป็นคนสุภาพ ก็เปลี่ยนเป็นคนหยาบโลน ก้าวร้าว หรือเคยเป็นคนสะอาดเรียบร้อย ก็กลายเป็นคนสกปรก ไม่สนใจอนามัยร่างกายของตนเอง หรือมีพฤติกรรมแปลก ๆ เช่น พูดคนเดียว หัวเราะคนเดียว เปลือยกาย หรือแต่งกายแปลกไปจากปกติของสังคมนั้น ฯ ล ฯ

๒. ไม่มีความรู้ตัว (No insight) คือ ขาดความรู้ความเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง เช่น คิดว่าตนเองปกติ ไม่ยอมรับการรักษา และอาจจะหาเหตุผลให้กับการมาพบแพทย์ว่า เพราะสาเหตุทางร่างกาย หรือโทษคนอื่นว่าแกล้งพามาพบแพทย์ หรือตนเองพาคนอื่นซึ่งผิดปกติมาพบแพทย์

ความผิดปกติทั้ง ๓ ข้อข้างบนนำไปสู่การตอบสนองทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม การไม่รู้กาละเทศะ และบุคคล (Disorientation) และการตัดสินใจไม่ถูกต้อง

ในโรคจิตนั้นมีตัวอย่างอีก เช่น Idea of passive influence เชื่อว่าตนเองถูกคนอื่นควบคุมพฤติกรรมหรือความคิด

เชื่อว่าสามี หรือภรรยานอกใจ Dilusion ความหลงเข้าใจผิดจากความเป็นจริงโดยไม่รู้ตัวเลย เช่น Dilusion of sin and guil ความหลงผิดว่าตนเองเลว ชั่ว หรือทำบาปอย่างมหันต์ และเป็นบาปที่อภัยไม่ได้

Nihilietic dilusion หลงผิดว่าตนเองตายไปแล้ว หรือสิ่งรอบ ๆ ตัวเองก็ตายหมด หรือหยุดทำงาน พบในคนที่มีอารมณ์เศร้า

Phobia ความกลัวโดยขาดเหตุผล

Panic อารมณ์วิตกกังวล หรือกลัวอย่างมาก ทำให้เกิดพฤติกรรมที่สับสนวุ่นวาย

Manic คลั่งอาละวาด ก้าวร้าว

Paranoid โรคจิตระแวง เกิดจากการแปลความหมายของเหตุการณ์อย่างหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นจริง ๆ ผิดไป มีบ่อย ๆ ที่คิดว่าตัวเองเป็นหนึ่ง และมีความสามารถเหมือนคนอื่นๆ

Euphoria เป็นความรู้สึกสบายดีมากที่ควรจะเป็น แสดงออกโดยการยิ้มแย้มแจ่มใส หรือรื่นเริงมากกว่าปกติ

Aparthy คือการไม่มีความรู้สึก ไม่มีอารมณ์ และไม่มีความสนใจ

Emotional incontinence คือการกลั้นอารมณ์ไม่ค่อยได้ เสียใจนิดหน่อยน้ำตาไหล หรือหัวเราะโดยขาดเหตุผล หรือมีเหตุผลไม่เพียงพอ

ที่เล่าย่อ ๆ มาพอให้ผ่านหู ในศัพท์ของวิชาจิตวิทยาซึ่งเป็นวิชาใหญ่ แม้นักศึกษาแพทย์ก็เรียนในปีสุดท้าย ถ้าไม่กล่าวนำมาเลย ผู้ที่เข้าอบรมซึ่งมีความรู้ขั้น ม.ศ. ๓ เป็นส่วนใหญ่ และเคยอบรมพยาบาลเบื้องต้นมา จะไม่มีโอกาสเข้าใจเลยก็ว่าได้ เปรียบเสมือนให้สอนวิชาตรีโกโณมิตริแก่เด็ก ม.ศ. ๓ ซึ่งไม่มีในหลักสูตร เพื่อเพียงให้รู้ $\sin^2 A - \cos^2 B$ ก็จะต้องอธิบายว่า ซาย, โคซาย และแทนเย้นต์มันมีความเป็นมาอย่างไรบ้าง ฉันใดก็ฉันนั้น

จิตพิการจากการรบ หรือความเมื่อยล้าจากการรบ (Combat mental fatique) เราต้องเข้าใจคำว่า "ฟาติ๊ก" เสียก่อน ซึ่งแปลว่า ล้า หมดเรี่ยวแรง เป็นศัพท์จากวิชา

สรีรวิทยา (Physiolology) โดยเอากล้ามเนื้อขาของกบ Gastrocnemius มาแช่ในน้ำยา Ringer's เพื่อให้มีชีวิตอยู่เหมือนในร่างกายกบ และใช้กระแสไฟฟ้า induced current กระตุ้นให้กระตุก ทำไปจนถึงจุด ๆ หนึ่ง หมดแรงที่จะกระตุกได้ ต้องเพิ่มกระแสไฟฟ้าจึงจะกระตุกเรียก ว่าถึงจุด ฟาติ๊ก ฉะนั้น เครื่อง แบบสีเขียว ที่เราใส่อยู่จึง เรียกว่า ชุดฟาติ๊ก (Fatique) คือ ใส่แล้วต้องถูกฝึกในสนามจนเมื่อยล้าหมดแรง

พ.อ. อรุณ เชาวนาศัย นายแพทย์ทหารไทย (เดี๋ยวนี้ได้ Board จากสหรัฐอเมริกา) ร.พ. พระมงกุฎเกล้า ได้บรรยายว่า จากสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ทำให้วงการแพทย์ทั่ว ๆ ไปยอมรับว่า โรคจิตประสาทจากการรบเป็นโรคซึ่งเกิดจากอารมณ์และจิตใจเป็นผลทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อกำลังทางสงครามยิ่งกว่าโรคอื่นทั้งหมด ทั้งนี้ รวมถึงการกระทบกระเทือนทางจิตใจ ตั้งแต่เริ่มเข้าเป็นทหาร (Enlisted man) การเปลี่ยนแปลงชีวิต และความเป็นอยู่อย่างทันทีทันใด การที่อยู่ในกรอบวินัย การโยกย้าย และในที่สุดในเวลาสงคราม อันตรายที่ต้องเผชิญอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่ถูกบังคับให้ฆ่า หรืออาจจะถูกฆ่าในการรบครั้งหนึ่ง ๆ

ผู้ที่อยู่ในแนวรบที่ติดพันช้านาน อย่างน้อยที่สุดก็ต้องมีความผิดปกติในความประพฤติ กล่าวคือ ไม่มีเวลาให้ความสนใจต่อตัวเองและสิ่งแวดล้อม เช่นไม่สนใจในกิจวัตรประจำวัน และอนามัยของร่างกาย เพราะตนจะต้องทำการยิงและดำเนินยุทธวิธีตามคำสั่งหรือหมอบหลบจากเครื่องยิงระเบิด และกระสุนปืนใหญ่น้อยต่าง ๆ ที่จะปลิดชีวิตตน จะกินอาหารก็กินปนกับน้ำฝน สุก ๆ ดิบ ๆ ในบางโอกาส บางครั้งร่างกายและเครื่องแบบต้องแช่อยู่ในโคลนเลน ไม่มีโอกาสอาบน้ำ ไม่ล้างหน้า ไม่แปรงฟัน ไม่โกนหนวด แม้ที่สุดปวดท้องก็ไม่ยอมไปส้วม เสื้อผ้าสกปรก ไม่เรียบร้อย ผมยุ่งรุงรัง ติดอยู่กับศพศัตรูหรือเพื่อนซึ่งเน่าเหม็น ท่านเห็นสภาพไหมครับว่าสุขภาพจิตมันก็จะต้องเปลี่ยนแปลงไปความรู้สึกทางกายที่ไม่สบายเมื่อสวมเสื้อผ้า รองเท้า ที่เปียกชุ่มด้วยฝนพรำ ๆ ของเขตใต้หรือความทุรนทุรายของจิตใจที่ถูกติดอยู่ในบังเกอร์ ถูก ้อมยิงและไฟครอกนั้น ก็เป็นจุดที่เริ่มมีแนวโน้มในดวงใจอันแข็งแกร่ง และดวงจิตให้ มีการเปลี่ยนแปลงไปทีละน้อย ๆ จนล้าและเข้าถึงจุดที่เริ่มมีอาการทางจิตที่กล่าวมาข้างต้นได้ อย่างแน่นอนทีเดียว ในสงคราม

เกาหลี เวียดนาม ได้มีผู้รวบรวมความเมื่อยล้าจากการรบไว้เป็นอันดับอ่อน ๆ และอันแรกที่พบ คือทหารจะเกิดโรค

๑. Insomnia โรคนอนไม่หลับ กินไม่ได้ เหงื่อซึม ปากแห้ง เวียนศีรษะอ่อนเพลีย

๒. Neurasthenia โรคอาการท้อแท้ หายใจไม่ทั่วท้อง เกิดอาการอ่อนเพลียหงุดหงิด ปวดหัว ซึมเศร้า ขาดสมาธิ วินัยเสื่อมโทรม และไม่อยากทำงาน

โรคจิตประสาทจากการรบ

(Combat psychiatry)

ปัญหาทางจิตใจที่มีต่อทหารในการรบ ได้มีผู้ศึกษากันมานาน เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีคำว่า Shell Shock ใช้เรียกผู้ที่ป่วยจากแนวรบที่มีอาการทางประสาทอันเป็นผลจากการได้ยินเสียงระเบิด และความหวาดกลัว ในสงครามโลกทหารต้องเผชิญกับภัยรอบด้านอันตรายที่ไม่รู้ว่าจะสงบลงเมื่อใด ความยากลำบาก อดอาหาร อดนอน รวมทั้งความหวาดกลัวซึ่งมีอยู่ในใจทุกคน สิ่งเหล่านี้ทำให้จิตใจมีปฏิกิริยาตอบโต้ออกมาในรูปประสาทหรือโรคจิต

เราทุกคนไม่ว่าจะเป็นทหารหรือไม่ จะมีความรู้สึกรุนแรง (Aggressive feeling) อยู่ในจิตสำนึก ความรู้สึกนี้จะต่อสู้หรือทำลาย แต่ความรู้สึกนี้จะถูกกดไว้โดยคำสอน หรือศีลธรรม หรือกฎหมายของบ้านเมือง ทำให้ไม่สามารถแสดงออกมาได้ในเวลาสงครามความรู้สึกเหล่านี้จะถูกปล่อยให้เราได้ใช้อย่างเต็มที่ เราสามารถฆ่าศัตรูที่เป็นคนเหมือนกับเราได้ ทหารทุกคนมีความรู้สึกว่าต้องฆ่า ถ้าเราไม่ทำ ศัตรูก็ต้องฆ่าเรา การฆ่าก็เท่ากับเป็นการรักษาตัวเอง และเพื่อชัยชนะ เมื่อมีความรู้สึกรุนแรงเหล่านี้มิได้แสดงออกมา ในทางตรงข้าม หรือขัดกับคำสอนเดิมที่เราได้รับมาแต่เล็กแต่น้อย ทำให้ทุกคนเกิดความไม่สบายใจขึ้นภายหลัง ความรู้สึกผิดหรือบาปเหล่านี้เป็นผลทำให้เกิดอาการทางจิตขึ้น

อาการทางจิตที่พบในสงคราม

๑. Normal Battle Reaction ในสงครามที่อันตรายอยู่รอบด้าน การป้องกันตนเองจากอันตรายซึ่งจะมาเมื่อใดก็ได้ ทหารต้องตื่นกลัวอยู่เสมอ ทำให้ทุกคนมีความตึงเครียด และกังวลอยู่ตลอดเวลา การระวังตัวเป็นเรื่องใหญ่ การหลบหลีกอันตราย สิ่งเหล่านี้ทำให้เป็นกิริยาต่อจิตใจได้ อาการที่เราพบเสมอก็มี มือสั่น ตื่นตระหนก ตึงบริเวณท้ายทอย เหงื่อออก ใจสั่น อ่อนเพลีย นอนไม่หลับ ละเมอ

๒. Neurotic Reaction เป็นการแสดงออกทางจิตใจ ซึ่งมากกว่าธรรมดา ๗๕ % เป็นไปในรูปของ Anxiety State (กระวนกระวาย) มีอาการตึงเครียด ประหม่า ตื่นเต้น ซึมเศร้า ร้องไห้ รู้สึกว่าตนเองผิด นอนไม่หลับ อาการเหล่านี้จะรุนแรงมากถึงกับต้องได้รับการรักษาอย่างรีบด่วน หรือส่งเข้าโรงพยาบาล อาการอื่น ๆ ที่พบเสมอ มีอาการของ Conversion reaction เช่น เป็นอัมพาต ชา หูหนวก พูดไม่ได้ ตาบอด หลังค่อม (Comptocormia) และหลงลืม เป็นต้น

๓. Psychosomatic Symptoms ผลของการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ จากแรงผลักดันในการรบ จะทำให้เกิดปฏิกิริยาโดยตรงต่ออวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น แผลในกระเพาะอาหาร ความดันโลหิตสูง ปวดข้อ ปวดหลัง เป็นต้น อาการรุนแรงนี้เกิดขึ้นกับผู้ป่วยที่กำลังจะหาย หรือเคยเจ็บไข้มาก่อน และได้รับการรักษามาแล้ว กลับมีอาการแสดงออกมาอีก จนไม่สามารถทำการรบได้

๔. Pseudo Psychotic State ในสภาวะที่ทหารต้องมีความไม่สบายใจ หวาดกลัวอยู่ตลอดเวลา ในบางรายผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตอย่างรุนแรง ในระดับที่ไม่อยู่กับความจริง วุ่นวาย งุนงง และทำอะไรแปลก ๆ อาการเหล่านี้จะเกิดขึ้นในทันทีทันใด อาการที่แสดงออกจะเป็นทำนองเดียวกับโรคจิตเภท (Schizophrenia) บางรายอาจจะมีอาการนิ่งเฉย ไม่พูด ไม่กินอาหาร (Catatonic) อาการเหล่านี้จะพบได้ในทหารทั่วไปที่ไม่เคยผ่านเป็นโรคจิตมาก่อน

การรักษา

๑. การรักษาทันทีทันใด ถ้าให้การวินิจฉัยที่ถูกต้องควรทำการรักษา โดยไม่รีรอการให้ยาชนิดต่าง ๆ เช่น

— Phenothiazine Groups	— Melleril
	— Stelazine
	— Promazine
— Anti–depressant	— Aventyl
	— Tofranil

— การให้ Active Treatment : Sodium Amytal Interview และ Suggestion จะช่วยให้อาการหายเร็วขึ้น

— Electro Convulsive treatment ในรายที่ผู้ป่วยวุ่นวายมาก

๒. การมี Ward สำหรับผู้ป่วยเหล่านี้ มีพยาบาลทางจิตดูแลช่วยเหลือ

๓. การที่ผู้บังคับบัญชา (Commanding officers) เห็นใจและเข้าใจผู้ป่วยพอสมควร ไม่ควรจะรีบร้อนส่งผู้ป่วยซึ่งมีอาการเพียงเล็กน้อยมาโรงพยาบาล

๔. ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นและส่งกลับแนวรบดีที่สุด เช่นพวกที่มีอาการทางระบบประสาท หลังจากแพทย์แน่ใจว่าผู้ป่วยที่ไม่มีโรคร้ายแรงอะไรทางร่างกายแน่นอน ควรได้รับคำแนะนำและรีบส่งไปแนวด่วน ถ้านานไปจะส่งกลับไม่ได้

๕. ผู้ป่วยที่แพทย์ลงความเห็นว่าไม่สามารถกลับแนวได้อีก ควรจะบอกผู้ป่วยให้แน่นอน รวดเร็ว เด็ดขาด รีบส่งกลับแนวหลัง ปลด หรือยอมให้ทำงานที่เหมาะสมอย่าลังเล หรือเก็บไว้นานจนเกินเวลา เพราะจะทำให้ผู้ป่วยระแวงว่าตัวเองยังไม่สบายอยู่ จะกลายเป็นโรคประสาทเรื้อรังไป

การจัดรายได้และการใช้เงินของครอบครัว

เพ็ญประภา ไรปิ่น

วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตพระนครใต้

"เงินตัวเดียว คือพระเจ้า........" เป็นข้อความตอน หนึ่ง ของ เพลงที่นิยมร้องกันในอดีต ซึ่งผู้แต่งเพลงนี้ได้ให้ความสำคัญของเงินอยู่มากทีเดียว แม้แต่นายกรัฐมนตรีในอดีตสมัยหนึ่งท่านก็ยังได้นำเรื่องเงินไปใช้เป็นคำขวัญในวันเด็กว่า "งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข"

การที่มนุษย์ต้องดิ้นรนทำงานกัน อยู่ทุก วันนี้ก็เพื่อเงิน ซึ่งถือ เป็นปัจจัย ที่จะนำไป แลกเปลี่ยนความสะดวกสบายให้เกิดความสุขแก่ตนและครอบครัวได้ เงินจึงเปรียบเสมือน หนึ่งแก้วสารพัดนึกที่จะบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่ครอบครัว เงินเป็นต้นเรื่องที่จะทำให้ครอบครัวได้รับทั้ง ความสุข และ ความทุกข์ทั้งนี้ขึ้น อยู่กับการจัด การรายได้และ การใช้เงิน ของครอบครัวนั้น เองครอบครัวจะมีวิธีการจัดการอย่างไรนั้น ก็ต้องดูที่ความต้องการของครอบครัว ว่าต้องการอะไรบ้างแล้ววางโครงการของครอบครัวไว้เพื่อให้ครอบครัวบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ในการจัดรายได้ของครอบครัวจึงจำเป็นต้องศึกษาประเภทของรายได้ว่ามีอะไรบ้างเสียก่อนตาม หลักสากลทั่ว ๆ ไปอาจแบ่งรายได้ของครอบครัวออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. รายได้ที่เป็นเงิน (Money income) หมายถึงตัวเงินที่มีอำนาจในการซื้อ (purchasing power) ตัวเงินนี้อาจจะเป็นบาท สตางค์ ปอนด์ ดอลล่าน์ ฯลฯ ก็ได้ แล้วแต่สกุลเงินของประเทศนั้น ๆ รายได้ที่เป็นตัวเงินนี้ จะเข้าสู่ครอบครัวมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ และโอกาสหรือจังหวะของผู้หารายได้ของแต่ละครอบครัว

๒. รายได้ที่แท้จริง (Real income) หมายถึงสิ่งที่บุคคลได้รับโดยตีราคาเป็นเงินได้ สิ่งเหล่านี้อาจจะได้มาโดยการใช้เงินซื้อหรือไม่ต้องใช้เงินซื้อก็ได้

ก. สินค้าและบริการที่ได้มาโดยใช้เงินซื้อ ได้แก่

๑). บริการที่ได้รับจากบุคคล เช่นบริการจากบ้านเช่า การชมภาพยนต์ การฟังดนตรี การทัศนาจร ฯลฯ

๒). สิ่งที่ไม่สามารถผลิตเองได้ เช่น เสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรค ฯลฯ

ข. สินค้าและบริการที่ได้มาโดยไม่ต้องใช้เงินซื้อ ได้แก่

๑). ทรัพย์สินหรือมรดกที่ได้รับจากบรรพบุรุษ

๒). บริการที่ได้รับจากสาธารณะ เช่นสวนสาธารณะ ห้องสมุดประชาชน ฯลฯ

๓). บริการ จากเครื่องอุปโภคบริโภคในบ้าน เช่น การใช้ตู้เย็น เตาแก๊ส โทรทัศน์ เครื่องเรียน ฯลฯ

๔). บริการที่ได้รับจากสมาชิกในครอบครัว เช่นการช่วยกันทำงานบ้านเองโดยไม่ต้องทิ้งลูกจ้าง ทาสีบ้านเองโดยไม่ต้องไปจ้างช่างทาสีให้เปลืองเงิน ฯลฯ

๕). อาหารและเชื้อเพลิงจากสวน ไร่นา หรือภายในบริเวณบ้านของเรา เช่น ผักกระถิน ผักบุ้ง ตำลึง ที่ขึ้นในบริเวณบ้านของเรา หรือฟืนที่ได้จากต้นไม้ในสวนของเราเป็นต้น

๓. รายได้ทางใจ (Psychic income) หมายถึงสิ่งที่ทำให้เราได้รับความสุขใจ ภาคภูมิใจ รายได้ประเภทนี้มองไม่เห็น จับต้องไม่ได้เพราะเป็นเรื่องของความรู้สึก เช่นเราซื้อสิ่งของที่เราอยากได้ เมื่อซื้อมาแล้วเราก็เกิดความสุขใจ สบายใจ หรือเมื่อผู้ใดทำความดี แล้วได้รับคำสรรเสริญ ยกย่องชมเชย ผู้นั้นย่อมเกิดกำลังใจที่จะทำความดียิ่งขึ้น เพราะคำยกย่องชมเชย จะทำให้ชีวิตของผู้นั้นสดชื่นกระปรี้กระเปร่า ความรู้สึกดังกล่าวนี้เอง ถือว่าเป็น Psychic income สำหรับผู้นั้น

การจัดรายได้ของครอบครัวทั้ง ๓ ประเภทนี้ จึงถือเป็นเรื่องที่สมาชิกในครอบครัวจะต้องช่วยกันจัดหรือมีส่วนร่วมในการจัด ร่วมกันรับผิดชอบ จะถือว่าเป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่งไม่ได้ ครอบครัวใดก็ตามที่ให้บุคคลอื่นเข้ามาช่วยวางแผนการจัดรายได้ของครอบครัวตน หรือไปนำโครงการจัดรายได้สำเร็จรูปที่ผู้อื่นได้วางไว้มาปฏิบัติ ก็จะทำให้ครอบครัวนั้นต้องประสบความผิดหวังอย่างแน่นอน เพราะการใช้เงินของครอบครัวนั้น จะกำหนดตายตัวเหมือนกันทุก

ครอบครัวไม่ได้ การจัดการของแต่ละครอบครัวจึงต้องขึ้นอยู่กับความต้องการที่จำเป็นของครอบ-ครัว ซึ่งแต่ละครอบครัวไม่มีทางที่จะเหมือนกันเลย แม้ว่าครอบครัวนั้น ๆ จะมีรายได้ที่เท่ากันก็ตามการจัดรายได้และการใช้จ่ายเงินของครอบครัวโดยทั่ว ๆ ไป จึงมักจะดำเนินตามแนวทางดังต่อไปนี้

๑. กำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้เงินให้ชัดเจน

๒. จัดรายได้ให้สอดคล้องกับระยะเวลา ทั้งระยะสั้น ระยะยาว รวมทั้งระยะเมื่อนับวัยทำงานแล้ว

๓. พิจารณาการใช้จ่ายในระยะต่าง ๆ ตามวัฏจักรของครอบครัว ซึ่งแต่ละระยะวัฏจักรจะมีการใช้จ่ายที่แตกต่างกัน เช่นระยะต้นของครอบครัวจะมีการใช้จ่ายเงินน้อยมาก แต่พอเริ่มมีบุตรซึ่งอยู่ในระยะครอบครัวขยาย ค่าใช้จ่ายก็จะเพิ่มมากขึ้นและเมื่อบุตรเริ่มเข้าโรงเรียนค่าใช้จ่ายอาจจะเพิ่มขึ้นไปอีกแต่ก็ไม่มากนักเพราะเป็นระยะที่บุตรอยู่ขั้นต้น ๆ แต่จะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นและเพิ่มมากที่สุดเมื่อบุตรเข้าศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายจะเริ่มลดน้อยลงเมื่อบุตรสำเร็จการศึกษามีงานทำ หรือแต่งงานแยกครอบครัวออกไป ในขั้นปลายของครอบครัวก็จะเหลือเพียงสองคนตายาย การใช้จ่ายของครอบครัวจะน้อยมาก

ดังนั้นการใช้จ่ายในระยะต่าง ๆ ตามวัฏจักรของครอบครัว จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนในครอบครัวจะต้องรู้จักคาดคะเน ว่าระยะใดจะใช้จ่ายเท่าใดเพื่อการจัดสรรรายได้สำหรับการใช้จ่ายได้ถูกต้อง

๔. วิเคราะห์ทรัพยากรของครอบครัวที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางด้านวัสดุ หรือทางด้านบุคคลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางโครงการใช้จ่าย

๕. ตัดสินใจเลือกโครงการที่สมาชิกทุกคนในครอบครัวพึงพอใจโดยพิจารณาแล้วว่าดีที่สุด แต่จะต้องเป็นโครงการที่ครอบครัวสามารถจะทำให้สำเร็จได้ มิใช่เป็นแต่เพียงโครงการในความฝันเท่านั้น

๖. ปรับปรุงโครงการระยะสั้น เพื่อ ช่วยให้ โครงการระยะยาวได้ผลตามที่ครอบครัวตั้งเป้าหมายไว้

๗. ควบคุมการใช้เงินให้เป็นไปตามโครงการที่วางไว้ และมีการประเมินผลโครงการและผลที่ได้รับว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่

วิธีการใช้จ่ายของครอบครัว

การใช้จ่ายของครอบครัวแต่ละครอบครัว อาจจะแตกต่างกันไปซึ่งพอจะรวบรวมวิธีการใช้จ่ายได้เป็น ๓ แบบ ด้วยกันคือ

แบบที่ ๑. ใช้จ่ายโดยไม่มีการวางโครงการ

คือใช้จ่ายไปเรื่อย ๆ โดยไม่คำนึงถึงอนาคต ต้องการอะไรก็ควักกระเป๋าซื้อ การใช้จ่ายแบบนี้ส่วนมากจะมีใช้เฉพาะต้นเดือน พอปลายเดือนบางครั้งเงินก็หมด ดังนั้นปัญหาในเรื่องการกู้หนี้ยืมสินก็มักจะตามมา

แบบที่ ๒. แบ่งการใช้จ่ายเป็นเรื่องต่าง ๆ ประจำเดือน

วิธีนี้จะดีกว่าวิธีแรกบ้าง เพราะครอบครัวจะมีเงินใช้สอยตลอดทั้งเดือนไม่ขาดมือ โดยจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่นค่าเช่าบ้านเท่าไรค่าอาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ เท่าไร แต่วิธีนี้จะไม่มีเงินในการเก็บออมเป็นก้อนเป็นกำสำหรับซื้อของใหญ่ ๆ ที่ครอบครัวต้องการเพราะว่าเงินส่วนใหญ่นำไปซื้อของเล็ก ๆ จนเงินหมดเสียก่อน

แบบที่ ๓. ใช้จ่ายตามแผนการที่วางไว้ล่วงหน้า

เป็นวิธีการใช้เงินแบบประชาธิปไตย กล่าวคือสมาชิกทุกคนในครอบครัว ได้มีส่วนร่วมปรึกษาหารือว่าครอบครัวมีความจำเป็นใช้เงินในเรื่องใดบ้าง จึงจะสนองความต้องการของครอบครัวได้ดีที่สุดมีการวางโครงการของครอบครัวไว้ล่วงหน้าทั้งระยะสั้นและระยะยาว วิธีนี้จึงเหมาะสำหรับครอบครัวในยุคปัจจุบันอย่างยิ่ง

การวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัว

การวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัวไว้ล่วงหน้า จะช่วยลดรายการจ่ายที่ไม่จำเป็นได้อย่างมาก แต่การวางแผนก็ควรจะต้องให้สอดคล้องกับรายได้ของครอบครัวด้วยบางครั้ง แม้ว่าเราจะได้มีการวางแผนการใช้เงินไว้อย่างดีแล้วก็ตาม แต่ค่าใช้จ่ายจรที่เราไม่คาดว่าจะมีอาจจะเกิดขึ้นมาอีกก็ได้ เช่นญาติมิตรประสบความเดือดร้อนจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือ ถ้าหากว่า

เราไม่มีการวางแผนกันไว้เลย ก็จะทำให้ประสบกับความยุ่งยากในช่วงนั้น ดังนั้นการวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัวไว้ล่วงหน้า จึงดีกว่ามิได้มีการวางแผนไว้เลย เราอาจจะกำหนดรายการใช้จ่ายเป็นรายสัปดาห์ หรือรายเดือนก็ได้ ในที่นี้ขอนำแผนการใช้จ่ายของครอบครัวมาให้เห็นเป็นตัวอย่างดังนี้

๑. ค่าใช้จ่ายประจำสำหรับบ้าน
- ค่าเชื้อเพลิง
- ไฟฟ้า
- ประปา
- โทรศัพท์
- ลูกจ้าง
- การทำความสะอาด
- ค่าดอกเบี้ย
- ค่าประกันต่าง ๆ
- ค่าเช่าบ้าน
- ค่าผ่อนส่ง

๒. ค่าซ่อมแซมและปรับปรุงดูแลรักษาเกี่ยวกับ :—
- บ้าน
- เครื่องเรียน
- เครื่องใช้ภายในบ้านทุกชนิด

๓. เครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกาย
- เสื้อผ้า
- เครื่องประดับ
- เครื่องนอน
- เครื่องใช้ประเภทผ้า
- ค่าซ่อมแซมและปรับปรุงเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกาย

๔. อาหาร

— อาหารสด

— อาหารแห้ง

— เครื่องกระป๋อง

— ผลไม้

— เครื่องดื่ม

๕. ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

— เงินติดตัวสมาชิก

— เครื่องสำอาง

— ทำผม, ตัดผม

— อื่น ๆ

๖. ค่าพาหนะ

— ค่ารถไปทำงาน (รถประจำทาง รถไฟ เรือ แท๊กซี่)

— ค่าสึกหรอรถยนต์ ค่ารักษารถ ค่าซ่อมรถ

— ค่าสถานที่จอดรถ รวมทั้งค่าน้ำมันรถ

๗. การศึกษา

— ค่าเล่าเรียนบุตร

— ค่าหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน

— หนังสืออื่น ๆ

๘. การพักผ่อนหย่อนใจ

— การพบปะเพื่อนฝูง

— ชมภาพยนตร์ ละคร ดนตรี

— การทัศนาจร

— การเล่นกีฬา

๙. ค่าใช้จ่ายจร
- ของขวัญ
- การบริจาค การกุศล
- งานสังคมต่าง ๆ
- สุขภาพ
- การเดินทาง
- อื่น ๆ

๑๐. เงินออม
- ฝากธนาคาร
- ซื้อสลากออมสิน
- ซื้อพันธบัตร
- การลงทุนอื่น ๆ

การทำบัญชีรับจ่ายสำหรับครอบครัว

ครอบครัวส่วนมากมักจะไม่ค่อยสนใจในการทำบัญชีรับจ่าย เพราะเป็นเรื่องที่ไม่น่าสนุกนัก แรก ๆ ก็อาจสนใจทำอยู่บ้าง แต่พอนานไปสักหน่อยก็อาจหลงลืมเกิดความเบื่อหน่าย จดบ้างไม่จดบ้าง ในการทำบัญชีนี้หากว่าเราอดทนทำให้กลายเป็นนิสัยแล้ว บัญชีรับจ่ายจะช่วยเตือนความทรงจำว่า ครอบครัวของเราใช้จ่ายไป ในเรื่องใดเท่าไร การจะใช้วิธีจำเอาไว้ในสมองของเรานั้นย่อมเป็นไปไม่ได้เพราะการใช้จ่ายของครอบครัวเป็นเรื่องที่ไม่รู้จบ ดังนั้นอย่าไว้ใจความจำตนเองเป็นอันขาดในเมื่อสมองเรามิใช่คอมพิวเตอร์

เมื่อเราได้ทำบัญชีรับจ่ายแล้ว ลองพิจารณาดูว่าสิ่งที่เราได้ซื้อไปแล้วนั้นคุ้มกับเงินที่เราจ่ายไปทุกบาทสตางค์หรือไม่ อะไรบ้างที่เราซื้อโดยไม่จำเป็น จะได้เป็นบทเรียนในการควบคุมการใช้เงินในคราวต่อไป

การทำบัญชีรับจ่ายมิได้เป็นเรื่องที่ยุ่งยากอะไรนัก หากทำตามความเข้าใจของแต่ละคน ในแบบง่าย ๆ เพียงช่วยให้ผู้ทำได้รู้รายรับและรายจ่ายเท่านั้นเอง เช่นอาจจดเรียงเป็นวัน ๆ ลงไปว่า แต่ละวันมีรายรับอะไรบ้าง จ่ายอะไรไปเท่าใด พอครบสัปดาห์อาจรวมเข้าเป็นราย

จ่ายประจำสัปดาห์ เพื่อทราบรายรับรายจ่ายในระยะสั้น ๆ และรวมยอดเมื่อครบเดือน ถ้ารวมยอดเมื่อครบเดือนแล้วปรากฏว่ารายจ่ายเกินกว่ารายรับเมื่อใด ให้นำหลักเกณฑ์ ๓ ประการต่อไปนี้มาแก้ไข

๑. ตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไปให้หมด ถ้าเราสามารถตัดออกวันละเล็กละน้อย เราก็อาจจะเก็บเงินส่วนนั้นไว้ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นได้

๒. มัธยัสถ์ในครอบครัว

ความมัธยัสถ์นี้สามารถทำได้หลายอย่าง และสมาชิกทุกคนมีส่วนช่วยในการมัธยัสถ์ได้ เช่น ไม่เปิดไฟฟ้าหรือน้ำประปาทิ้งไว้ ทาสีบ้านเองโดยไม่ต้องจ้างช่าง ตัดเย็บเสื้อผ้าใส่เองโดยไม่ต้องไปจ้างเขาตัดเย็บทำให้เปลืองเงินหรือทำขนมรับประทานเอง ภายในครอบครัวแทนที่จะไปซื้อเพราะได้ของน้อยราคาแพงทั้งบางครั้งยังขาดคุณภาพอีกด้วย

๓. การหารายได้เพิ่มเติม

สมาชิกทุกคนในครอบครัวอาจมีส่วนช่วยได้ โดยใช้เวลาว่างจากการทำงานประจำ เช่นเวลาว่างในตอนเย็น กลางคืน หรือวันหยุด เท่าที่สามารถจะมีเวลาทำได้

หลักเกณฑ์ทั้ง ๓ ประการดังกล่าวมาแล้วจะช่วยแก้ปัญหารายจ่ายเกินรายรับได้

การจัดการเงินของสามีภรรยาในครอบครัวไทย

ครอบครัวไทยสมัยโบราณ สามีเป็นผู้นำของครอบครัว มีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวเพียงผู้เดียว การดูแลจับจ่ายใช้สอยภายในบ้านจะมอบให้เป็นหน้าที่ของภรรยาทั้งสิ้น ที่เป็นดังนี้อาจจะเนื่องมาจากสมัยนั้นหญิงไทยมีความรู้น้อย ถูกอบรมให้อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน แต่สำหรับครอบครัวปัจจุบัน สตรีส่วนมากมีโอกาสศึกษาสูงขึ้น มีสติปัญญา ความรู้ความสามารถมากขึ้น ประกอบกับค่าครองชีพสูงขึ้น จึงทำให้ภรรยาต้องทำงานนอกบ้าน เพื่อช่วยสามีหารายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้น ภรรยาในปัจจุบันจึงมีความรู้สึกเป็นอิสระในการใช้เงินมากกว่าที่จะให้สามีเลี้ยงอย่างสมัยก่อน ในกรณีเช่นนี้สามีบางคนอาจจะรู้สึกว่าศักดิ์ศรีของตนด้อยลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งภรรยาหารายได้มากกว่า แต่ใครจะหาเงินได้มากกว่าใครนั้น ไม่ได้เป็นเรื่องที่สำคัญนัก ความสำคัญอยู่ที่ว่าใครจะเป็นผู้จัดการกับเงินที่หาได้ต่างหาก ได้ลองรวบรวมวิธีการจัดการเรื่องการเงินของครอบครัวตามวิธีการต่าง ๆ มาฝากท่านผู้อ่านดังนี้

๑. สามีหาเลี้ยงครอบครัว มีรายได้เท่าไรจะมอบให้ภรรยาทั้งหมด ภรรยาจะจ่ายค่าใช้จ่ายส่วนตัวให้สามีเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือนก็แล้วแต่ วิธีนี้ภรรยาจะภาคภูมิใจอย่างมากที่สามียกย่อง มอบความไว้วางใจให้และเห็นว่าตนมีความสำคัญ

๒. ภรรยาทำหน้าที่แม่บ้าน สามีหารายได้ เมื่อถึงสิ้นเดือนสามีจะกันส่วนหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวของตน ส่วนที่เหลือมอบให้ภรรยาสำหรับใช้จ่ายในครอบครัว กรณีนี้สามีจะมีอิสระในการใช้จ่ายส่วนตัวโดยภรรยาไม่มีโอกาสที่จะรับรู้ส่วนที่สามีกันไว้ ซึ่งอาจเป็นจำนวนเงินที่มากพอเท่า ๆ กับที่เหลือให้ภรรยาไว้ใช้จ่ายในบ้านหรืออาจจะมากกว่า วิธีดังกล่าวอาจจะทำให้ภรรยาเกิดความรู้สึกว่าสามีเห็นแก่ความสุขส่วนตัวมากกว่าความสุขของครอบครัว ยิ่งถ้าสามีเป็นคนเจ้าชู้ ปัญหาความระแวงแคลงใจก็อาจจะเกิดขึ้นได้

๓. สามีหารายได้คนเดียว โดยสามีจะมอบเงินให้ภรรยาไว้ใช้จ่ายส่วนตัวจำนวนหนึ่งนอกนั้นสามีจะเก็บไว้เอง เวลาจะใช้จ่ายในเรื่องของครอบครัวหรือการใช้จ่ายจร ภรรยาจะเบิกจากสามีเท่าที่จ่ายจริง วิธีนี้ภรรยาจะมีสภาพเหมือนหนึ่งเป็นหัวหน้าคนรับใช้เท่านั้น นอกจากสามีจะทำให้ภรรยาเห็นว่าต้องการแบ่งเบาภาระของภรรยาไม่ต้องการให้เหน็ดเหนื่อยเพราะความรัก มิฉะนั้นอาจจะทำให้เกิดการแตกร้าวในครอบครัวได้

๔. สามีภรรยาทำงานนอกบ้าน เมื่อสิ้นเดือน สามีจะมอบรายได้ส่วนของตนให้ภรรยาเก็บไว้ทั้งหมด การใช้ส่วนตัวแล้วแต่ภรรยาจะจัดสรรให้ วิธีนี้จะมอบอำนาจสิทธิขาดให้ภรรยาทั้งหมด คล้ายกับวิธีแรก

๕. สามีภรรยาช่วยกันหารายได้ แต่จะแบ่งหน้าที่ในการใช้จ่ายของครอบครัวให้เด็ดขาดลงไป ว่าใครจ่ายเรื่องใด เท่าไร รายได้ที่เหลือของแต่ละคน ต่างคนต่างเก็บ ต่างคนต่างใช้อย่างมีอิสระเต็มที่ วิธีนี้ครอบครัวยังไม่ควรจะมีบุตร

๖. สามีภรรยาต่างคนต่างหารายได้ สามีจะช่วยค่าใช้จ่ายในบ้านตามที่จะตกลงกันว่าจะให้เท่าไร แต่ในเรื่องการจัดการใช้จ่ายมอบให้เป็นหน้าที่ของภรรยา เงินส่วนที่เหลือของสามีจะเก็บเข้าธนาคารบ้างเพื่อสร้างหลักฐานของครอบครัว ส่วนของภรรยา ๆ อาจเก็บไว้เองทั้งหมด มีอิสระในการใช้จ่ายส่วนของตนอย่างเสรี วิธีนี้จะเห็นว่าสามีเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อครอบครัวอย่างเต็มที่

๗. สามีภรรยาทำงานนอกบ้านทั้งคู่ ค่าใช้จ่ายในบ้านภรรยาเป็นผู้จ่ายเพียงผู้เดียว รายได้ของสามี ๆ จะใช้จ่ายส่วนตัวโดยภรรยาไม่รู้เห็นด้วย วิธีนี้จะเห็นว่าสามีเป็นผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบ จะทำให้ภรรยารู้สึกว่าสามีเห็นแก่ตัว ตนเป็นฝ่ายเสียสละตลอดมา จึงเป็นวิธีที่ไม่นิยมในสังคมไทย

๘. ภรรยาหาเลี้ยงครอบครัว วิธีนี้มีเปอร์เซ็นต์น้อยมาก เพราะสังคมไทยปัจจุบันไม่ยอมรับว่าถูกต้อง ชายใดที่ปฏิบัติดังนี้ จะถูกเรียกว่า "แมงดา"

ทั้ง ๘ วิธีที่กล่าวมานี้ใครจะใช้วิธีการแบบไหนไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ว่าสามีภรรยาควรจะทำความเข้าใจกันให้ดีว่าจะเลือกวิธีไหน จึงจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับครอบครัว

ค่าใช้จ่าย ของครอบครัว จะมากหรือน้อย ยังขึ้นอยู่กับ จำนวนสมาชิกในครอบครัวด้วย และกิจกรรมของสมาชิกอีกด้วย เช่นมีลูกมากการใช้จ่ายย่อมมาก เด็กโตย่อมกินจุกว่าเด็กเล็ก เพราะวัยกำลังกินกำลังนอน เด็กกำลังเรียนย่อมใช้จ่ายมากกว่าตอนยังแบเบาะ ดังนั้นพ่อแม่มิใช่จะมีหน้าที่แต่เพียงหาเงินให้ลูกใช้เท่านั้น พ่อแม่ควรอบรมให้ลูกได้รับรู้ฐานะการเงินของครอบครัว เขาจะได้รู้ว่าเขาเข้ามามีส่วนในการใช้จ่ายแค่ไหน ในเมื่อเขายังหาเงินไม่ได้เขาก็ควรจะรู้จักช่วยในการประหยัดเงินบ้าง กล่าวคือ ต้องให้ลูกเข้าร่วมรับผิดชอบการใช้เงินของครอบครัวด้วย จะทำให้เขาได้เรียนรู้เพื่อเตรียมตัวสำหรับครอบครัวของเขาในอนาคต

เมื่อหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในครอบครัวแล้ว ครอบครัวควรจะมีเงินเหลือเก็บบ้าง โดยทุกคนในครอบครัวต้องมีส่วนร่วมกันในการยอมเสียสละความต้องการบางสิ่งบางอย่าง เช่นอยากซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ แต่ใกล้เวลาจะต้องจ่ายค่าเทอมลูก พ่อแม่ก็อาจจะต้องยอมเสียสละยั้งใจไว้ หรือเคยดื่มน้ำโพลาลีสก็อาจเปลี่ยนเป็นน้ำประปา ฯลฯ นอกจากนั้นความต้องการในบางเรื่องบางอย่างที่ครอบครัววางจุดมุ่งหมายไว้ในอนาคตก็อาจเป็นแรงกระตุ้นทำให้ครอบครัวมีกำลังใจเก็บเงินได้ การเก็บเงินจะมีความหมายต่อเมื่อครอบครัวรู้และเข้าใจร่วมกัน ว่าเก็บเพื่อวัตถุประสงค์อันใด เพื่อใคร ดังนั้นอนาคตที่สดใสของครอบครัวจึงขึ้นอยู่กับการจัดรายได้และการใช้เงินของครอบครัวในปัจจุบันนั่นเอง.

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์กิตติวรรณ
๖๕๖/๑๘๗ ซอยศรีทองดี ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางยี่ขัน
เขตบางกอกน้อย กทม. ๑๐๗๐๐ โทร. ๔๒๔๗๐๓๕
นายทรงเกียรติ เมฆเทกา ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๒๖

ขอขอบพระคุณท่านผู้มีเกียรติ
ทุกท่าน และกองเกียรติยศของ
ตำรวจตระเวนชายแดน มา ณ
โอกาสนี้ด้วย

งานพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.อ. (พิเศษ) น.พ. ไวโรจน์ ธนโกเศศ